

ΚΟΝΙΤΣΑ

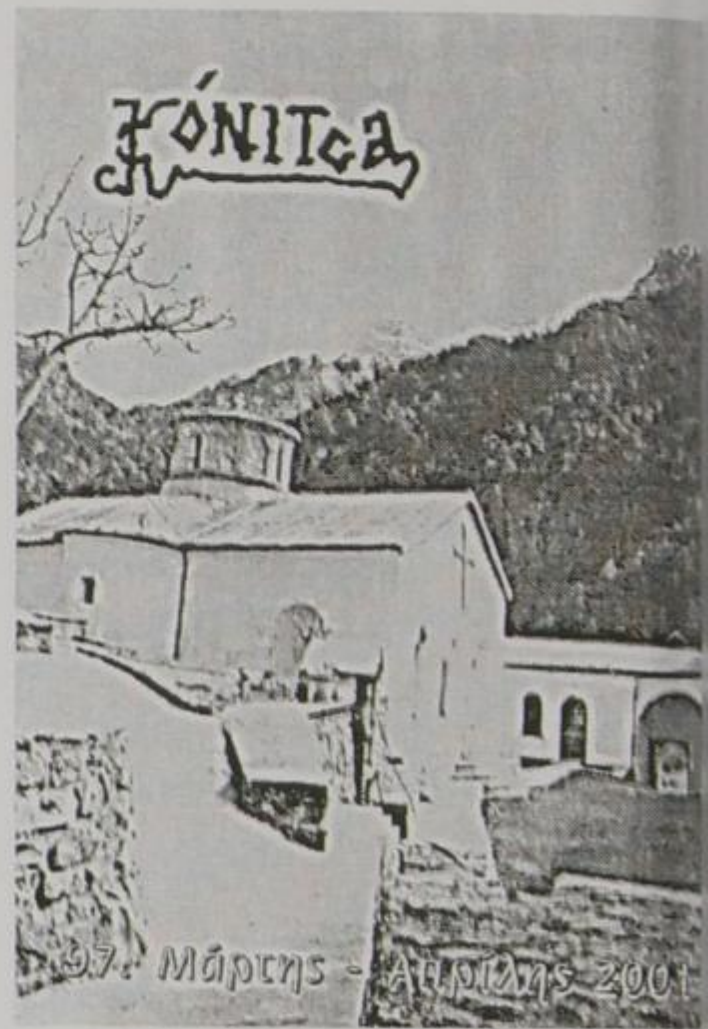
97. Μάρτην - Απρίλην 2001

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 97 ΔΡΧ. 300
ΚΟΝΙΤΣΑ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Τα χωριά της Κόνιτσας, Γ. Λυμπερόπουλου	65
Εκδηλώσεις Ορειβ. Συλλόγου Κόνιτσας, Σ.Τ.	82
Ήθη και έθιμα Ζέρμας, Ι. Τσάγκα	86
Ο θάνατος του Σωκράτη και του Χριστού, Ν. Ρεμπέλη	91
Εθν. αγώνες Δασκάλων Φούρκας, Χρ. Γκόγκα	95
Εκδήλωση για την απελευθέρωση Ιωαννίνων, Ι. Δάφνη	98
Οι Ηπειρώτες του Καΐρου, Π.Σ.Κ.	101
Μια γνήσια συνάντηση, Θ. Πορφύρη	104
Για τον Τσακάλωφ, Ν. Παπαχρήστου	106
Υπαπαντή 2001, Βασ. Παπαδάμου	108
Η Λαμπροβδομάδα, Α. Καρζή	115
Περασμένα ξεχασμένα, Σ. Οικονόμου	117
Εν Μαζίω, Π. Μπελθικιώτη	118
Το Βιβλίο, Γ. Μαυρογιάννη	119
Λειτουργία ξενώνα, Μ. Σδούκου	120
Νεκρολογία, Δ.Σ. - Α.Δ. - Ε.Ε.	121
Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά	124
Απολογισμός Ιδρ. Παπαδιαμάντη	128
Αποτελέσματα απογραφής 18-3-2001	136

Φωτ. εξώφ. Σ.Τ. Ι. Μονή Στομίου - Κόνιτσα

**Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή**

**Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος**

**Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:**

**Σωτ. Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100
Τηλ. (0655) 22.464, 22.212
Fax: (0655) 22.464**

**Γραφικές Τέχνες
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ**

Γαριβάλδη 10, 45221 Ιωάννινα
Τηλ.-Fax: 0651 - 77358

**Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 2.000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα**

Τα χωριά της Κόνιτσας (Μαστοροχώρια - Βλαχοχώρια κλπ)

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Οι πρόγονοι πιο πολλών ορεινών χωριών και ειδικά των μαστοροχωριών της Κόνιτσας (επαρχίας κατ' εξοχήν "μαστόρων"), ήταν αναμφισβήτητα κάποιες στρούγκες ποιμένων.

Και αυτό είναι προφανές, όταν σκεφτεί κανένας ότι σ' αυτά τα κακοτράχαλα βουνά, που οι συνθήκες επιβίωσης του ανθρώπου είναι "κάθετα" σκληρές και ανυπέρβλητες για τον άνθρωπο που δεν διαθέτει κανένα μέσο μηχανικό και καμιά τεχνολογία να τις αντιμετωπίσει, αν οι επαχθικές ανάγκες της δουλειάς του δεν του επέβαλαν να βρίσκεται εκεί. Αν ο χώρος και γενικά το περιβάλλον αυτό δεν είχε άμεση σχέση με την επιβίωσή του. Σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, αυτοί οι όροι ζωής μάλλον ήταν σύμφυτοι με τις κοινωνίες που ζούσαν από τη νομαδική κτηνοτροφία και μάλιστα της "κάθειας μετακίνησης" (ανεβοκατέβασμα στα βουνά) χειμώνα καλοκαίρι- γιατί υπάρχει και η άλλη της οριζόντιας μετακίνησης των μεγάλων νομάδων που ισοδυναμεί με μετανάστευση. Οι λειμώνες της αλπικής ζώνης είναι βασική ανάγκη και χρόνια επιδίωξη της πρώτης κατηγορίας.

Με δεδομένα όλα τα παραπάνω δεν θά'ταν αντιεπιστημονικό να συμπεράνουμε ότι: Οι πολυάριθμοι ελληνόφωνοι λαοί που κατά τη διάρκεια της πρώτης και δεύτερης χιλιετηρίδας π.Χ. μετακινήθηκαν από τη Δυτική Μακεδονία προς τη Νότια Ελλάδα χρησιμοποίησαν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους τα περάσματα της Κόνιτσας και του Ζαγοριού για να φτάσουν στην Ήπειρο. Και όπως ήταν φυσικό, άλλοι από αυτούς προχώρησαν στο Νότο, κι άλλοι ξέμειναν με τα ποιμνία τους εκεί, βρίσκοντας ότι τα βουνά και οι κάμποι της περιοχής είχαν όλες τις προϋποθέσεις για την επιβίωσή τους.

Κατά τον N.G. Hammond (Epirus, σελ. 264). "Οι πιο καλές θερινές βοσκές στην Βόρειο Ελλάδα βρίσκονται στη δυτική Πίνδο, έχουν πλούσια νερά, τα υψηλότερα τμήματα της οροσειράς μοιάζουν με κυλιόμενο κήπο, πλατιά λιβάδια που είναι διάσπαρτα με δάση από δρυς, καστανιές, βελανιδιές και λεπτοκαρυές. Οι περιφέρειες είναι ομαλές και το βάδισμα εύκολο...".

Και σε κάποια άλλη μεριά του βιβλίου του ο ίδιος τονίζει πως κατά μήκος των περασμάτων του Σαρανταπόρου και του Αώου (που είναι εξάλλου και ο συντομότερος δρόμος για να περάσει κανείς από τη Μακεδονία στην Ήπειρο τις περισσότερες φορές μάλιστα χρησιμοποιούμενος όλες τις εποχές του χρόνου), αν γίνουν ανασκαφές θα βρεθούν πάρα πολλά κατάλοιπα ποιμενικών οικισμών, αυτών των μετακινηθέντων φύλων από βορρά προς νότο, (όπως είναι οι Μολοσσικοί οικισμοί-εγκαταστάσεις έξω από τη Βίτσα Ζαγοριού (υψ. 1030 μ.), Λιατοβουνίου-Κόνιτσας κλπ.).

Το τελευταίο και πιο πολυάριθμο φύλο, που κατέβηκε από τη Μακεδονία και εγκαταστάθηκε σ' αυτές τις περιοχές διώχνοντας ή αφομοιώνοντας τους μέχρις εκείνης της στιγμής ντόπιους κατοίκους της περιοχής, ήταν ως γνωστό οι Μολοσσοί (με όλα τα παρακλάδια τους -φύλα με διάφορα ονόματα Ορεστοί, Παρωραίοι, Γενοαίοι, Άρκτάνες, Κέλαιθοι, Πείαλες κλπ.). Και κατά συνέπεια ο γνωστός ιστορικά λαός που "πρωτοεγκαταστάθηκε" στην περιοχή της επαρχίας Κόνιτσας ανήκε στο ελληνόγλωσσο Μολοσσικό φύλο.

Ίσως ο όρος "πρωτοεγκαταστάθηκε" στην περιοχή να μην είναι ακριβής γιατί αφ' ενός μεν οι ποιμενικοί αυτοί λαοί δεν αποκτούσαν την ιδιότητα του εδραίου λαού λόγω του ότι οι ημινομαδικοί λαοί μετακινούνταν χειμώνα καλοκαίρι από τα χειμαδιά στις θερινές βοσκές, αφ' ετέρου (αν θεωρήσουμε σίγουρο ότι στην περιοχή της Πουρνιάς, πρώην Σταρίσιανης, υπήρχε ο προελλαδικός οικισμός της Τράμπυας (βλ. το βιβλίο μου ΚΟΝΙΤΣΑ, σελ. 32 επ. και Δημ. Ευαγγελίδη, "Οι αρχαίοι κάτοικοι της Ηπείρου", σελ. 12) το πρώτο συνθετικό του παραπάνω όρου αναιρείται. Παρ' όλ' αυτά θεωρώ ότι και οι προέλληνες της επαρχίας αφομοιώθηκαν από τους πολυάνθρωπους Μολοσσούς και οι Μολοσσοί (ως ποιμενικός λαός) όσο κι αν μετακινούνταν χειμώνα-καλοκαίρι στα χειμαδιά, σταθερά από εκείνη την εποχή μέχρι ακόμα και τα χρόνια μας θεωρούσαν πατρίδα τους, τους τόπους της θερινής διαμονής τους (βλ. W. Thompson, "Νομάδες Βαλκανίων", Ελ. Μεταφρ. 1989 σελ. 2).

Στο αρχαιότερο επί λίθου ελληνικό κείμενο εξ' Ηπείρου (πιθανό έτος 370 π.Χ.) που δημοσίευσε ο Δ. Ευαγγελίδης (Ψήφισμα του Βασιλέως Νεοπόλεμου εκ Δωδώνης, Αρχαιολογική Εφημερίς, 1956 σ. 1-13) "δίδεται πολιτεία στην Φιλίστα του Αντιμάχου εξ Αρρωνίου και τους εκγόνους της", επί εποχής του βασιλέως Νεοπολέμου του Αλκέτα, από τους άρχοντες του Κοινού των Μολοσσών, με συμμετοχή μεταξύ άλλων και των δαμιουργών (αντιπροσώπων)... Αμυνάνδρου Πειάλων, Σάβωνος Γενοιαίων, Δένων Εθνεστών, Αγελάου Τριφυλών, Θοίνου Ομφαλών, Κάρτομος Ονοπέρνων κλπ." (βλ. Δ. Ευαγγελίδη "Οι αρχαίοι κάτοικοι της Ηπείρου" ΕΗΜ 1962 σελ. 52).

Κατά τον αρχαιλόγο Σ. Δάκαρη η αναφερόμενη σειρά των περιοχών που αντιπροσωπεύουν οι δαμιουργοί, μάλλον ακολουθεί τη γεωγραφική τους θέση. Έτσι γνωρίζοντας από άλλες πηγές ότι το Ομφάλειο είναι πόλη της Χαονίας, βορειοδυτικά της Κόνιτσας, (Πτολεμαίος III, 14, 17) και η Τριφυλία είναι περιοχή γύρω από τον κάμπο της Κόνιτσας (Δ. Ευαγγελίδη ό.π.) μπορούμε να συνεχίσουμε τοποθετώντας προς Ανατολή και Μεσημβρία της Κόνιτσας τους αναφερόμενους στο ψήφισμα άλλους Μολοσσικούς λαούς Εθνεστούς, Γενοαίους, και Πειάλους. ... λαούς δηλαδή που βρίσκονταν ή ανατολικότερα στην επαρχία της Κόνιτσας, ή κάπου εκεί κοντά, σαν γείτονες των Τριφυλών κλπ.

Πολύ αργότερα, στα βυζαντινά χρόνια, ο Στέφανος ο Βυζάντιος (538-573

μ.Χ.) στα “Εθνικά” του, αναφέρει τους μεν Πείαλες ως κατοίκους της Θεσσαλίας “υπό το Κερκέτιον όρος”, (Κόζιακα) και ο Δ Ευαγγελίδης προσθέτει (ο.π. σελ. 64) “ότι ο Πείαλες ήσαν το βασιλικό γένος των Μολοσσών”, τους δε Γενοαίους “ως έθνος Μολοσσών από Γεννούου άρχοντος αυτών” αναφερόμενο στο Ριανό ως Θεσσαλικό. Για το φύλο των Εθνεστών δεν υπάρχουν πληροφορίες κλπ.

Σε ένα άλλο ψήφισμα, του Κοινού των Μολοσσών (330 π.Χ. περίπου), που δημοσίευσε επίσης ο Δ. Ευαγγελίδης, (ό.π. σελ. 70) μεταξύ των συναρχόντων (αντίστοιχοι των δαμιουργών) αναφέρονται και εκπρόσωποι των Ορεστών, που θεωρείται ότι είναι λαός ηπειρωτικός επεκτεινόμενος και στη Δυτική Μακεδονία (Κεραμόπουλος, “ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ” 1939, σελ. 41,120 κλπ.), τα ίδια και με τους Τυμφαίους, Ευρυμενείς, Όμφαλες κλπ. που αναφέρονται ως Ηπειρώτες στα ψηφίσματα του Κοινού των Μολοσσών και αργότερα βρίσκονταν να είναι κάτοικοι της Θεσσαλίας ή Μακεδονίας. Αυτή η παρουσία σε διαφορετικούς γεωγραφικούς τόπους πολλών Μολοσσικών φύλων, κατά διάφορες χρονικές περιόδους, υποκρύπτει αναμφισβήτητα μετακινήσεις των φύλων αυτών, οι οποίες είναι αποτέλεσμα μόνιμης ή ημιμόνιμης εγκατάστασης. Και μου φέρνει στο νου τις μέχρι τον τελευταίο πόλεμο τακτικές κάθε χρόνο μετακινήσεις, άνοιξη και φθινόπωρο, των πολυάριθμων τσελιγκάτων (φαλκαρίων), με τις χιλιάδες πρόβατα από την ορεινή Κόνιτσα (Αρμάτοβο, Μπριάζα, Φούρκα, Σαμαρίνα, Κάντισικο, Πλικάτι, Νιέντισικο κλπ) στο κάμπο της Θεσσαλίας ή Δυτικής Μακεδονίας. Κι ακόμα τις πριν από τα χρόνια που έγινε κράτος η Αλβανία, μετακινήσεις κοπαδιών, κυρίως από τα βοσκοτόπια του Γράμμου, προς τους κάμπους που είναι κοντά στα παράλια της Αδριατικής και του Ιονίου (απ’ αυτές ένα μέρος έμεινε μέχρι τις αρχές του πολέμου 1940, περιορισθέν στους κάμπους ανάμεσα Πρέβεζα-Σαγιάδα).

Όπως είναι γνωστό, η μετακίνηση αυτή ως φαινόμενο κοινωνικό κράτησε αναλλοίωτο, χρόνια και διακόπονταν, προσωρινά ή μόνιμα όταν μεσολαβούσαν γεγονότα που ή εμπόδιζαν την κατασκώνωση των ποιμνίων σε συγκεκριμένο τόπο, ή διάλυαν το ποίμνιο και επομένως και τον ιστό της κοινωνικής ομάδας που απασχολούνταν με αυτό. Φαινόμενο προσωρινής αλλαγής τόπου χειμερινής κατασκώνωσης εμφανίστηκε την εποχή της απελευθέρωσης από τους Τούρκους της Θεσσαλίας (1881), όπου τα κοπάδια αναγκάστηκαν για πενήντα περίπου χρόνια να αλλάξουν κατασκωνώσεις ξεχειμωνιάσματος, κι από τη Θεσσαλία να μεταφερθούν στη Δυτική Μακεδονία ή Παράλια Ιονίου.

Φαινόμενο μόνιμης διακοπής (που βαστάει ακόμα) είναι αυτό που έγινε από τα τελευταία πολεμικά γεγονότα (1940) σε συνδυασμό με την τέλεια ανατροπή των παλιών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της ποιμενικής ζωής, που είχε σαν αποτέλεσμα τη συρρίκνωση στην περιοχή της Κόνιτσας και αλλού, αυτού του κλάδου της οικονομίας.

Κατά συνέπεια η μόνιμη εγκατάσταση στη Θεσσαλία του λαού των Πειαίων, Γενοαίων, κλπ. είναι αναμφισβήτητα αποτέλεσμα μεσολαβησάντων σοβαρών ιστορικών γεγονότων, που ανάγκασαν τους Μολοσσούς αυτούς να εγκαταλείψουν τα βουνά της Κόνιτσας και το επάγγελμά τους και να μείνουν εκεί που βρέθηκαν τα χρόνια της καταστροφής (δηλαδή στη Θεσσαλία).

Εδώ πρέπει για την πληρότητα του θέματος να προσθέσουμε ότι ένα μεγάλο μέρος των ποιμένων που ξεκαλοκαίριαζαν στο Γράμμο και στα βουνά της Κολώνιας πριν από το 1913-1924 και κατά κύριο λόγο ξεχειμώνιαζαν κοντά στην Αδριατική και στο Ιόνιο, ήταν Αλβανόγλωσσοι, ή δίγλωσσοι (αλβανόφωνοι και βλαχόφωνοι) ή τρίγλωσσοι (τρίτη γλώσσα η ελληνική) και ανήκαν στις ομάδες που αποκαλούνταν Φαρσαριώτες ή Φρασαργιώτες ποιμένες ακόμα και Γραμμοτσιάνοι και Καραγκούνηδες. Τέτοιους αλβανόγλωσσους Φρασαριώτες ποιμένες με τα κοπάδια τους, από τον περασμένο κιόλα αιώνα τους συναντάμε, και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις σε μόνιμες εγκαταστάσεις κοντά στην Άρτα, στην Ακαρνανία, στη Θεσσαλία κλπ. Πολλοί απ' αυτούς μιλούσαν ως τρίτη γλώσσα και τα ελληνικά. Έτσι ακόμα και σήμερα συναντάς ανάμεσα στους μετανάστες που ήρθαν στην Ελλάδα τελευταία από την Αλβανία και μάλιστα από την περιοχή της Κολώνιας, να μιλάνε με άνεση ελληνικά και μάλιστα να λένει ότι είναι "βλάχοι".

Η παρουσία αυτών των Αρβανιτόβλαχων, κυρίως στις βοσκές του Γράμμου, τον περασμένο αιώνα μαζί με άλλους παράγοντες (αναπτυχθέντες εκ της επαφής των δύο όμορων περιοχών, Κολώνιας και Μεγάλου τμήματος των Μαστοροχωρίων μαζί με τον αιφνίδια εμφανισθέντα τα τέλη του 19ου αιώνα, αρβανίτικο εθνικισμό) δημιούργησε θέμα προσωρινής διοικητικής προσκόλλησης τμημάτων της γεωγραφικώς, γλωσσικώς και εκκλησιαστικώς ενιαίας επαρχίας Κόνιτσας στον Καζά της Κολώνιας (Ντέντισκο, Χιονιάδες, Λεσκάτσι, Πλικάτι, Τούρνοβο) ή τον Καζά του Λεσκοβικίου (Πυρσόγιαννη, Βούρμπιανη, Στράτσιανη, Πλάβαλη, Ίσβορος, Μπελθούκι κλπ).

Με το κατέβασμά τους οι Μολοσσοί στην επαρχία Κόνιτσας και σε πολλές άλλες περιοχές της Ηπείρου, αναγκάστηκαν να προσαρμόσουν τον τρόπο επιβίωσής τους ανάλογα προς το περιβάλλον εγκατάστασής τους.

Άλλοι από καθαροί ποιμένες, όταν έμειναν για καιρό στους κάμπους μετατράπηκαν σε αγροτοποιμένες αρχικά, κι έπειτα σε καθαρούς αγρότες.

Κι άλλοι παρέμεναν ποιμένες που για τις ανάγκες των ποιμνίων τους ανεβοκατέβαιναν στα βουνά ως ημινομαδικός λαός.

Οι πρώτοι με τον καιρό άρχισαν να "οικούσι κατά κώμας" που αναφέρει ο λεγόμενος Ψευδοσκύλακος στον Περίπλου. Οι δεύτεροι εξακολουθήσανε να μένουν σε κατασκηνώσεις που ήταν άλλες για το καλοκαίρι και άλλες για το χειμώνα. Και όπως είπαμε παραπάνω, ανάλογα προς τις περιστάσεις άλλαζαν τόπους κατασκηνώσεων, ή άλλαζαν απασχόληση και εγκαθίσταντο εκεί που τους

βρήκε η καταστροφή του ποιμνίου τους, δημιουργώντας μόνιμους οικισμούς. Όλες αυτές οι αλλαγές και προπαντός η εγκατάλειψη της ποιμενικής ζωής και η ανάληψη άλλων βιοποριστικών μέσων και τρόπων γίνονταν με μεγάλες θυσίες μέσα από πολυχρόνιες ταλαιπωρίες και υπεράνθρωπες προσπάθειες.

Τα περισσότερα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, που βρίσκονται σκαρφαλωμένα πάνω σε άγονα βουνά και σε υψόμετρα πάνω από 700 μέτρα, οφείλουν την ύπαρξή τους σε ομάδες ποιμένων που αναγκάστηκαν για διάφορους λόγους να μην κατέβουν στον κάμπο (πόλεμοι, αρρώστιες, διωγμοί κλπ) και κοίταξαν να βολευτούν σε μια ενδιάμεση κατάσταση, αλλά τελικά έχασαν τον αγώνα με ολική ή μερική καταστροφή του ποιμνίου, που είχε σαν συνέπεια την καταστροφή και του ποιμενικού ιστού και του τρόπου ζωής των.

Οι ποιμένες αυτοί ήταν απόγονοι του ελληνόγλωσσου Μολοσσικού φύλου, που εγκαταστάθηκε στην περιοχή, με όλα τα παρακλάδια του από τον δέκατο τρίτο προ Χριστού αιώνα.

Σημειώνω επί πλέον εδώ ότι ο αριθμός των ζώων σε κάθε φαλκάρι- ποίμνιο ήταν εξάρτημα, από τα πανάρχαια χρόνια, του μεγέθους των πόλεων στους κάμπους. Κι αυτό γιατί το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων των ποιμνίων (τυριά, βούτυρα κλπ) είναι προϊόντα ευαίσθητα, που σημαίνει ότι όταν οι αρχαίες κοινωνίες ξεπέρασαν το στάδιο της κλειστής οικονομίας και πέρασαν στο στάδιο των συναλλαγών και της εμπορευματοποίησης, οι δημιουργηθέντες μεγαλύτεροι οικισμοί, ζήταγαν περισσότερα προϊόντα ποιμενικά, που απαιτούσαν μεγαλύτερα κοπάδια. Συνεπώς όταν μιλάμε για την πολύ παλιά εποχή, (αρχαιότητα) πρέπει να βλέπουμε ποιμένες με ολιγάριθμα ποίμνια, που ικανοποιούσαν ανάγκες ενός περιορισμένου κύκλου ανθρώπων. Οι μεγάλες πολιτείες στην περιοχή των Μολοσσών, που κινούνταν οι ποιμένες, άργησαν πολύ να γίνουν κι όταν έγιναν (και μεγάλωσαν και τα ποίμνια) πολύ γρήγορα καταστράφηκαν τουλάχιστον στα μέρη τα δικά μας (Ρωμαϊκή ισοπέδωση του 168-167 π.Χ. από τον Παύλο-Αιμίλιο). Και η περιοχή από ό,τι μας είναι γνωστό επί πολλά χρόνια-αιώνες μένει χωρίς μικρές ή μεγάλες πόλεις.

Με το κυριολεκτικά ξύρισμα των Μολοσσικών πόλεων του κάμπου από τους Ρωμαίους του Παύλου Αιμιλίου και την απαγωγή στη Ρώμη ως αιχμαλώτων και δούλων το 167 π.Χ. 150.000 ανθρώπων απ' τη Μολοσσία ο τόπος νέκρωσε τελείως. Η καταστροφή ήταν βιβλική. Και η ερήμωση του τόπου κράτησε αιώνες. Ο Στράβων που έζησε 150 χρόνια αργότερα (65 π.Χ. 23 μ.Χ.) περιγράφει την κατάσταση με τα πιο μελανά χρώματα. "Νυν δε τα πολλά μιν ερημία κατέχει... και εν ερειπίοις...".

Οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις αυτής της καταστροφής των πόλεων, επηρέασαν και τους ορεινούς πληθυσμούς τους μετακινούμενους ποιμένες που εξακολουθούσαν να ανεβοκατεβαίνουν στα βουνά της επαρχίας (η καταστροφή έλαβε χώρα καλοκαίρι του 167 π.Χ. που οι ποιμένες βρίσκονταν στις θερινές βοσκές τους, μακριά από τους τόπους της καταστροφής).

Οι μετακινήσεις των στρατευμάτων, οι τοπικές εξεγέρσεις, η γενικότερη αναστάτωση που επακολούθησε τη ρωμαϊκή κατάκτηση του ελλαδικού χώρου, οι τρεις μακεδονικοί πόλεμοι 197-148 π.Χ. η επανάσταση του Ανδρίσκου κλπ. δεν άφησε άθικτο το σε ποίμνια κεφάλαιο που είχαν δημιουργήσει οι ορεινοί κάτοικοι της Πίνδου (“οι υπερκείμενοι και συνάπτοντες τοις Ιλλυρικοίς όρεσι τραχείαν οικούντες χώραν Μολοποί τε και Αθαμάνες και Αίθικες και Τυμφαίοι και Ορέσται... Παρωραίοι τε και Απιντάνες...” που λέει ο Στράβων). Έτσι το μεγάλο τμήμα της Μολοσσίας δεν μπόρεσε να ξαναβρεί το ρυθμό του κατά τη διάρκεια των πρώτων αιώνων της ρωμαϊκής κατάκτησης.

Από τον πρώτο Μακεδονικό Πόλεμο (197 π.Χ.) που ο Φλαμινίνος συνέτριψε στις Κυνός Κεφαλές το βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Ε΄ και μετά, η ιστορία καταγράφει μια ιδιαίτερη ευνοϊκή μεταχείριση από μέρους των Ρωμαίων των ορεινών πληθυσμών της Δυτικής Μακεδονίας, πληθυσμών που τουλάχιστον για τα καλοκαίρια ζουν στις περιοχές της Ηπείρου, ανάμεσα στις οποίες και στην επαρχία της Κόνιτσας (στα Ηπειρομακεδονικά σύνορα) και είναι Μολοσσικά φύλα.

Οι ιστορικοί Jean-Michel Carrie, Jan-Louis Ferraro και John Scheid γράφουν τα παρακάτω: (βλ. “ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ”, Εκδοτ. Αθηνών τ. ΣΤ΄ σελ. 139) μετά τη μάχη της Πύδνας (168 π.Χ.) “ανανεώθηκε το προνομιακό καθεστώς των Ορεστών και μερικών τουλάχιστον από τα Μακεδονικά φύλα που είχαν αποτελέσει από το 167 την τέταρτη Μακεδονία, αλλά είχαν ήδη προηγουμένως μετά την νίκη της Ρώμης επί του Φιλίππου Ε΄ ανακηρυχθεί ελεύθερα, αποτελώντας τη λεγόμενη ελεύθερη Μακεδονία, διακρίνονταν από τους υπόλοιπους Μακεδόνες, οι οποίοι χαρακτηρίζονταν σε επιγραφή του 192 π.Χ. ως “επαρχιακοί” και μολονότι δεν είχαν πραγματική ανεξαρτησία διατηρούσαν ωστόσο σχετική αυτονομία απέναντι στο διοικητή...”.

Πραγματικά μετά το δεύτερο Μακεδονικό πόλεμο που άρχισε το 170 π.Χ. και τέλειωσε με τη συντριβή των Μακεδόνων υπό τον Περσέα στην Πύδνα το 168 π.Χ., ο επικεφαλής των Ρωμαίων ύπατος Λεύκιος Αιμίλιος Παύλος για να αποδυναμώσει τους Μακεδόνες χώρισε τη Μακεδονία σε τέσσερα τμήματα. Στα τρία από τα τέσσερα αυτά τμήματα, στην ουσία, αφαίρεσε τα κυριαρχικά τους δικαιώματα και επέβαλε οικονομικούς περιορισμούς, επεκτείνοντας έτσι μέτρα που είχαν λάβει οι ίδιοι μετά το 197 π.Χ., παρά την αντίθετη εντολή που είχε από τη Σύγκλητο “*Omniium Primum Liberos esse jubere Macedonas, Habentes Urbes...*”. Από τους περιορισμούς αυτούς και τα άλλα μέτρα, οι Ρωμαίοι εξαίρεσαν την τέταρτη περιοχή δηλαδή τους “Ορεστούς και τους άλλους γειτονικούς λαούς” που “*Una parte confinis Illyrico, Altera epiro*”. Ποιοί είναι οι άλλοι γειτονικοί λαοί-φύλα; Επ’ αυτού υπάρχει μικροθολούρα, γιατί όπως βεβαιούται από νεώτερες έρευνες το σχετικό κείμενο του Τίτου Λίβιου έχει αλλοιωθεί. Εν πάση όμως περι-

πώσει. “Η Ορεστίς όπως και η Δασσαρήτις ανακηρύχθησαν ανεξάρτητες” (βλ. Α. Λαζάρου, ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛ. ΕΘΝΟΥΣ Εκδοτική Αθηνών, τομ. Ε σελ. 126).

Από το Στράβωνα όμως που περιγράφει την περιοχή, την ίδια με τον Τίτο Λίβιο εποχή, συμπεραίνουμε ότι οι γειτονικοί αυτοί λαοί ήταν οι “Αθαμάνες, οι Αίθικες, οι Τυμφαίοι και Ορεστοί, Παρωραίοι και οι Ατιντάνες” (Ακολουθείται σειρά από Ν στο Β), φύλα που ξεκαλοκαίριαζαν πάνω στην Πίνδο και στα σύνορα Ηπείρου-Μακεδονίας, Ηπείρου-Θεσσαλίας (Βόιο, Κόνιτσα, Ζαγόρι, Μέτσοβο, περιοχή Μαλακασίου κλπ).

Το καθεστώς αυτό της ανεξαρτησίας των Ορεστών κλπ φαίνεται ότι εξακολούθησε να ισχύει και μετά τον τρίτο Μακεδονικό πόλεμο (145 π.Χ.) οπότε η Μακεδονία ανακηρύχτηκε ρωμαϊκή επαρχία που επεκτάθηκε στους Ιλλυριούς και τους Ηπειρώτες και διορίστηκε Διοικητής ο Κόιντος Καικίλιος Μέταλλος (βλ. όπ. Jean -Michel Carrie κλπ. σελ. 140 “ορισμένες πόλεις και κοινά παρέμειναν ελεύθερα... στη Μακεδονία, ήταν εκείνες που αναφέρθηκαν ήδη για το 146 π.Χ. η ελεύθερη Μακεδονία...”).

Οι Ορέστες (Ορεστοί) ήταν Μολοσσοί, όπως βεβαιώνει και ο Εκαταίος (βλ. Εκαταίου Fragmenta έκδοση Jakobus 107), “Ορέσται Μολοσσικό Έθνος”. Είδαμε παραπάνω ότι οι Ορεστοί μετείχαν και στο Κοινό των Μολοσσών.

Ο Στράβων (βλ. 323) που είναι σύγχρονος του Τίτου Λίβιου (έζησε 65 π.Χ. 23 μ.Χ.) λέγει για τα χρόνια που ζει ότι, “Ηπειρώται δ’ εισί και Αμφίλοχοι και οι υπερκείμενοι και συνάποντες τοις Ιλλυρικοίς όρεσι, τραχείαν οικούντες χώραν Μολοποί τε και Αθαμάνες και Αίθικες και Τυμφαίοι και Ορεστοί, Παρωραίοι τε και Ατιντάνες οι μιν πλησιάζοντες τοις Μακεδόσι μάλλον, οι δε τω Ιονίω κόλπω αναμέμικτα δε τούτοις τα ιλλυρικά έθνη τα προς τω νοτίω μέρει της ορεινής και τα υπέρ του Ιονίου κόλπου...” και λίγο παρακάτω προσθέτει ότι “ένιοι δε και δίγλωσσοι εισίν”, προφανώς εννοώντας αυτούς που “συνάπονται τοις Ιλλυρικοίς όρεσι”, χωρίς να ξεκαθαρίζει ποιοί από τους παραπάνω εφτά (μολοσσικά φύλλα ελληνόγλωσσα) είναι αυτοί οι δίγλωσσοι.

Αναμφισβήτητα βρισκόμαστε εδώ μπροστά στους προγόνους των αρβανιτόγλωσσων ποιμένων (που μιλήσαμε παραπάνω) που ως δεύτερη γλώσσα μιλούσαν “ιλλυρικά”. Αυτό σημαίνει ότι η σημερινή αλβανική γλώσσα είχε ως πρόγονο την ιλλυρική γλώσσα.

Σε ότι αφορά του Μολοσσούς αυτούς (Ορεστούς, Ατιντάνες κλπ) από τα κείμενα αρχαίων και νεώτερων συγγραφέων βγαίνει ότι ως ηπειρωτικός ημινομαδικός λαός, ξεκαλοκαίριαζε στα βοσκοτόπια που είναι στις πλαγιές των βουνών που χωρίζουν την Ήπειρο από την Μακεδονία (και από την πλευρά της Ηπείρου). Με άλλα λόγια ξεκαλοκαίριαζαν στα βοσκοτόπια του Σμόλικα και των παραφυάδων του, πάνω από τα σημερινά βλαχοχώρια του Παλιοσελίου Πάδων, Αρμάτων, Μπριάζας (Διστράτου), Φούρκας, Σαμαρίνας κλπ.

Ο Rouqueville, που στις αρχές του 19ου αιώνα πέρασε από την Κόνιτσα σημειώνει για αυτήν (*Voyage en Grece*”, βιβλίο II, κεφ. V). “Απ’ τις λεπτομέρειες αυτές θα είναι εύκολο να συμπεράνουμε από εικασίες που πλησιάζουν την αλήθεια, πως η επαρχία Κόνιτσας περιλαμβάνονταν παλιά στο τέταρτο αυτό τμήμα της Μακεδονίας, το ονομαζόμενο Απιντάνια, την οποία ο Τίτος Λίβιος τοποθετεί ανάμεσα στα βουνά της Ιλλυρίας, της Πίνδου και στα σύνορα της Ηπείρου...”.

Εύλογο είναι το ερώτημα: ποιος ο λόγος αυτής της εύνοιας που έδειξαν οι Ρωμαίοι στους Ορεστούς και τους άλλους γειτονικούς λαούς, εύνοιας που κράτησε μεγάλο διάστημα;

Ευθεία απάντηση από τα κείμενα δεν έχουμε. Μπορούμε όμως να υποθέσουμε με κάποια βεβαιότητα για την εύνοια από μια φράση του Πλουτάρχου (Βλ. Αιμίλιος Παύλος σελ. 13) που μας αποκαλύπτει ότι “... ο Αιμίλιος Παύλος ανέζευξεν επί την Ήπειρον έχων δόγμα Συγκλήτου τους **συμμεμαχημένους** αυτών προς το Περσέα μάχην στρατιώτας από των εκεί πόλεων ωφελήσαι”. (Να ωφελήσει - ανταμείψει τους ντόπιους που θα πολεμήσουν μαζί του).

Υποθέτουμε με βεβαιότητα σχεδόν ότι οι ορεινοί αυτοί πληθυσμοί στα όρια Ηπειρομακεδονίας από την εποχή του Φλαμινίνου και της μάχης κατά των Μακεδόνων του Φιλίππου Ε΄ είχαν συμπαρασταθεί στους Ρωμαίους εναντίον των Μακεδόνων. Πράγμα που έκαναν ίσως και αργότερα, στο δεύτερο Μακεδονικό πόλεμο, το 170 π.Χ. για τον οποίο ξέρουμε ότι όταν ο Περσέας με ταχύτατο ελιγμό πήγαινε να ενισχύσει το κίνημα των φιλομακεδόνων Ηπειρωτών, ανακόπηκε στα στενά του Αώου από φιλορωμαίους Μολοσσούς, οι οποίοι κατά πάσα πιθανότητα ήταν Ορεστοί ή κάποιο άλλο συγγενικό ή γειτονικό με αυτούς φύλο. Ο Hammond θεωρεί ότι το σταμάτημα αυτό έγινε στα Μεσογέφυρα, περιοχή της Κόνιτσας, στην οποία, μπορούσαν αυτοί (οι Ορεστοί) να τρέξουν για να προλάβουν τον Περσέα που κατέβαινε στην Ήπειρο, από το δρόμο του Σαρανταπόρου, δρόμο της Καστοριάς που λέει ο Hammond (σελ. 280).

Ξέρουμε βέβαια ότι στις λεγεώνες οι Ρωμαίοι δεν επέτρεπαν κατ’ αρχήν να στρατολογούνται μη Ρωμαίοι, και μάλιστα στα χρόνια των Μακεδονικών πολέμων. Επομένως θα πρέπει να συμπεράνουμε ότι, όταν το κείμενο του Πλουτάρχου που είδαμε παραπάνω κάνει λόγο για “στρατιώτες **συμμεμαχημένους**”, αναμφισβήτητα εννοεί κάποια σώματα συμμαχικά, που συμπολεμούν.

Σημειώνουμε ότι ο Αιμίλιος Παύλος αφού έκανε όλα όσα είπαμε, παραπάνω για τη Μακεδονία, αντελήφθηκε ότι τα τρία από τα τέσσερα τμήματα της Μακεδονίας (Αμφιπόλεως, Θεσσαλονίκης και Πελαγονίας όπου η Ορεστίς κλπ) συνόρευαν με βάρβαρους λαούς, από τους οποίους κινδύνευαν αν δεν ήταν σε θέση να αντιτάξουν άμυνα στρατιωτική, να υποστούν καταστροφές πάσης φύσεως, για το λόγο αυτό επέτρεψε σε αυτά να διατηρήσουν ένοπλες φρουρές. Καθώς λέει ο Τίτος Λίβιος (45, 29) “*regionibus quae ad fines barbaris essent (excepta*

auten tertia omnes errant) permisit, ut praesidia armata haberent”.

Για την Ορεστίδα και τις διπλανές με αυτές περιοχές που υπήγοντο στο λεγόμενο τέταρτο τμήμα της Μακεδονίας, την Ελεύθερη Μακεδονία (Πελαγονία) ήταν παραπάνω απο αναγκαίο να υπάρχουν Praesidia armata (ένοπλη οροφυλακή) στα όρια τους με την Ιλλυρία, στα γνωστά “περάσματα” διόδου των λαών της Δυτικής Βαλκανικής, προς τα ανατολικά διαμερίσματα, από όπου επί αιώνες οι ορεινοί κτηνοτρόφοι Ιλλυριοί πραγματοποιούσαν τις ετήσιες ληστρικές επιθέσεις τους, στους κάμπους της Δυτικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας (βλ. σχετικά και Κώστα Κρυστάλλη: “Οι βλάχοι της Πίνδου”, σελ. 48: “η Σαμαρίνα είναι η μόνη εκεί δίοδος εκ της Αλβανίας προς την Μακεδονίαν και την Θεσσαλίαν”).

Οι ληστρικές αυτές συνήθειες των Ιλλυρίων για “πλιάτσικο”, που τακτικά επαναλαμβάνονταν (όταν τα γεννήματα τέλη καλοκαιριού είχαν μαζευτεί στην Ήπειρο-Μακεδονία και Θεσσαλία), ανάγκασαν το Φίλιππο Β της Μακεδονίας να ζητήσει από τους συμμάχους του Μολοσσούς να γίνει κύριος της Παραναίας (σημερινής Κολώνιας) για να την οχυρώσει εναντίον των ληστρικών επιδρομών του Βάρδουλη “Φασίν τον Φίλιππον εν Ιλλυριοίς πόλεις τειχίζειν” (Δημοσθένης Φιλιππικό Ι, 48). Αυτός ο κίνδυνος (επιδρομής των Ιλλυρίων στη Δυτική Μακεδονία κλπ) δεν σταμάτησε ποτέ. Τον συναντάμε με την απόφαση του Αιμίλιου Παύλου, όπως είπαμε παραπάνω. Τον διαβάζουμε αργότερα στον Προκόπιο (Κτίσματα)... “περίφοβοι όντες τήδε ωκήμενοι διπνεκές και караδοκούντες αεί εγκείσεσθαι τους βαρβάρους σφισίν. Επί ουδέ μη των ταύτη χωρίων οχύρωμα, ή, όπη αν καταφυγόντες σωθήσονται... Βασιλεύς δε Ιουστινιανός, άμφω τείχη ισχυρότατα ποιησάμενος, γνησίαν τη χώρα ευδαιμονίαν ξυνώκησεν...” Και αναφέρει διάφορες πόλεις, γνωστές και άγνωστες σήμερα, καταλήγοντας “...ούτω μεν σύμπασαν την μεσόγειον Ιουστινιανός βασιλεύς εν Ιλλυριοίς ετειχίσατο” (βλ. Αντωνίου Κεραμόπουλου, “Τι είναι οι Κουτσόβλαχοι”, 1939 σελ. 76). Τον συναντάμε στις αρχές της τούρκικης κατάκτησης του ελλαδικού χώρου (15ος αιώνας) όταν οι Τούρκοι δημιούργησαν μια ιδιόμορφη στρατιωτική διοικητική μονάδα συνενώνοντας της περιοχή την Κόνιτσας και των Γρεβενών για τη φύλαξη των διαβάσεων (των δερβενίων) μέσα από τις οποίες πέρναγαν οι Ιλλυριοί-Αρβανίτες με τις ίδιες πάντοτε ληστρικές διαθέσεις (βλ. Γ. Λυμπερόπουλου, ΚΟΝΙΤΣΑ, 2000, σελ. 42). Τέλος τον συναντάμε όλο το διάστημα της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα ως δικαιολογία για την καθιέρωση των αματολικίων και των δερβεναγάδων. Ως και όταν οι διάφοροι Κολωνιαίτες και άλλοι Τόσκηδες Αλβανοί δεν έχαναν ευκαιρία για να σχηματίζουν κατά τον 19ο αιώνα πολυάνθρωπες συμμορίες ληστών με τις οποίες επέπιπταν στην Ήπειρο, τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία και δε άφηναν τίποτα όρθιο.

(Προς επίρρωση των παραπάνω αναφέρω δυό κείμενα

α) Τραϊάν Στογιάννοβιτς: “Η Οικον. Δομή των Βαλκανίων”. Ιστορ. Βιβλ. Ρα-

γιά, σελ. 310.. “...Οι ίδιοι οι Τούρκοι παραχώρησαν τοπική αυτονομία και φορολογικές απαλλαγές σε ωρισμένες κοινότητες βοσκών που ανάλαβαν να προστατεύσουν τα ορεινά περάσματα από τους ληστές για να μπορούν να περνούν οι ταξιδιώτες”.

β) Β. Δ. Ζώτου Μολοσσού: “ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ” 1878, Αθηναι σελ. 99, “...Ο Αώος ποταμός διατρέχει 60 περίπου ωρών δρόμο, εν μέσω κρημνών, βράχων, πεδιάδων και κοιλάδων... έχει μόνον 5 γεφύρας διών περιορίζεται η είσοδος Αλβανών Τόσκηδων και Γέγηδων εις την Ήπειρον προς λεπλασίαν, όπως εγένετο εσχάτως και εσώθη η Ήπειρος από την λεπλασία των Γέγηδων ήν υπέστη η τάλαινα Θεσσαλία και Μακεδονία εν μέρει και τούτο διότι οι Ηπειρώται κατέλαβον τας γεφύρας και εμπόδισαν τους Γέγηδες να περάσουν δια της Ηπείρου εις την Θεσσαλίαν”).

Στα χρόνια του Αιμίλιου Παύλου, από ό,τι φαίνεται, τα Praesidia armata αποτελούσαν οικονομικό βάρος των ντόπιων. Αργότερα όμως και μάλιστα κατά τον πρώτο αιώνα π.Χ. (που όπως από πρόσφατες μελέτες γίνεται φανερό) ότι για τις ρωμαϊκές λεγεώνες στους χώρους αυτούς γίνονται “.... εκτεταμένες στρατολογήσεις στη Θράκη ... στη Μακεδονία και στην Ήπειρο....” (βλ. Jean-Michel Carrie κλπ. ο.π. σελ. 146). Που σημαίνει ότι η πιο εκτεταμένη στρατολογία λεγεωνάριων θα γίνονταν από την περιοχή της λεγόμενης Ελεύθερης Μακεδονίας (Ορεστούς κλπ).

Αυτή όμως η στρατολογία στις ρωμαϊκές λεγεώνες ή τα λεγόμενα Auxilia (συμμαχικά σώματα) σήμαινε, ανάλογα, 20 με 25 χρόνια συνεχής υπηρεσία στο στρατό, με όλα τα σχετικά επακόλουθα.

Για τις φτωχές περιοχές η στράτευση ήταν λύση του βιοποριστικού προβλήματος. Οι Ρωμαίοι στρατιώτες μισθοδοτούνταν όσο υπηρετούσαν στο στρατό και όταν αποστρατεύονταν το ρωμαϊκό κράτος φρόντιζε για τη αποκατάστασή τους. Τους παραχωρούσαν κτήματα. Τους έδιναν χρήματα (praemium litae). Ή τους ενέτασσαν σε ημιστρατιωτικές υπηρεσίες, στον τόπο της καταγωγής τους από τις οποίες έπαιρναν κάποιες αποδοχές. Ανάμεσα σ’ αυτές τις ημιστρατιωτικές υπηρεσίες ήταν και οι υπηρεσίες στην οροφυλακή (praesidia armata) που μισθοδοτούνταν επίσης όπως φαίνεται από κείμενο του Προκοπίου (ΑΝΕΚΔΟΤΑ 12-14) στο οποίο αναφέρεται ότι ο Ιουστινιανός κατ’ αρχάς καθυστέρησε τον μισθό των φρουρών επί πέντε έτη, είτα τους πνάγκασε να παραιτηθώσι αυτού οριστικώς και τέλος τους αφήρησε την ιδιότητα του στρατιώτη. (Βλ. Κεραμόπουλος όπ. σελ. 100). Φυσικά στους οροφύλακες επιτρέπονταν να ασκούνε και άλλα επαγγέλματα συμπληρωματικά.

Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας στο στρατό δεν επιτρέπονταν οι στρατιώτες να παντρεύονται. Ωστόσο είχε βρεθεί κάποιος τρόπος οι στρατευμένοι ανεπισήμως να δημιουργούν στους τόπους που υπηρετούσαν οικογένειες με concubines ή focarias, τις οποίες νομιμοποιούσαν κατά την αποστράτευσή τους και τις έπαιρ-

ναν μαζί τους, όπου τελικά εγκαθίσταντο.

Το κυριότερο όμως που η μακροχρόνια παραμονή των επιστρατευμένων στο ρωμαϊκό στρατό έκανε ήταν ότι τους έκανε λατινόγλωσσους και λατινόφιλους. Να τι γράφει ο Werner Eck σε σχετική μελέτη του στην ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ (οπ. τ. Στ σελ. 67)... “Νέοι άνθρωποι από διαφορετικά έθνη και πολιτισμούς υποβάλλονταν επί τουλάχιστον 25 χρόνια σε μια εκπαίδευση υπό την επιρροή ρωμαϊκών τρόπων ζωής και πειθαρχίας. Ήταν αναγκασμένοι να μάθουν τη λατινική γλώσσα, αν τους ήταν άγνωστη, αφού μόνο έτσι ήταν δυνατή η συνεννόηση”.

Και επειδή το πράγμα δεν εξαντλούνταν σε μια μόνο γενιά, αφού ξέρουμε ότι τα παιδιά των λεγεωνάριων και την “ρωμαϊκή πολυετία” έπαιρναν αυτόματα και το δικαίωμα να γίνουν και αυτοί λεγεωνάριοι (*milites ex castris, ad crescentes*), η λατινογλωσσία εδραιώνονταν με την επί πολλά χρόνια επαφή των περιοχών από όπου προέρχονταν οι στρατολογούμενοι στρατιώτες (λεγεωνάριοι ή συμμαχικοί) με το ρωμαϊκό στρατό και τους λατινόγλωσσους βετεράνους του ρωμαϊκού στρατού.

Μέχρι τα χρόνια του αυτοκράτορα Μαυρίκιου (582-602) δε, στο ρωμαϊκοβυζαντινό στρατό η επίσημη και υποχρεωτική γλώσσα ήταν η λατινική.

Και έτσι χάρη στην Οροφυλακή (τα *praesidia armata* των ρωμαίων που έμεινε σαν κατάλοιπο στο σημερινό χωριό “Άρματα” - παλιά Αρμάτοβο και ίσως, η λέξη πραισιδία στο παλιό όνομα του Διστράτου Μπράζα) οι παλιοί Ορεστοί και οι άλλοι γείτονές τους “περί τον “Λύγκον, την Πελαγονίαν και Ελίμειαν” καθώς αναφέρει ο Στράβων, οι επανερχόμενοι από το στρατό ντόπιοι, ως βετεράνοι, κατατασσόμενοι στα ημιστρατιωτικά αυτά τμήματα οροφυλακής υποχρεώνονταν να εγκατασταθούν μόνιμα στα ψηλώματα, μετατρέποντας τις παλιές θερινές κατασκηνώσεις τους σε μόνιμους “οικισμούς Οροφυλακής”, στο Παλιοσέλι, τις Πάδες, στα Άρματα, το Δίστρατο, τη Φούρκα, τη Σαμαρίνα, το Ντεντσικο και σε όλα τα χωριά της Δυτικής Πίνδου μέχρι τα Τζουμέρκα. Να σημειωθεί δε ότι στα μέλη του παραστρατιωτικού αυτού σώματος της Οροφυλακής επιτρέπονταν να ασκούν ταυτόχρονα και άλλα επαγγέλματα, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση των δικών μας, την υλοτομία, το έργο του αγωγιάτη, το έργο του μυλωνά, του ρητινοσυλλέκτη και του παραγωγού κατραμιού και κάρβουνων.

Στην απομόνωσή τους αυτή οι ορεινοί αυτοί απόγονοι των Μολοσσών διατήρησαν τη λατινογενή γλώσσα τους, που τη λένε και αρμάνικη.

Μια γλώσσα φτωχή στο λεξιλόγιό της (όπως είναι όλες οι γλώσσες των ορεινών ποιμένων). Η γλώσσα αυτή καθώς οι Αρμάνοι συναλλάσσονταν με τις παρακείμενες περιοχές και κυκλοφορούσαν σε περιοχές ελληνόφωνες, συμπληρώνονταν από ελληνικές λέξεις, ώσπου τελικά τα αρμανικά χρησιμοποιούνταν παράλληλα με τα ελληνικά, τα οποία στα τελευταία χρόνια επικράτησαν με την επίδραση βέβαια των σχολείων και των αναγκών των ίδιων) σχεδόν καθ’ ολοκληρίαν.

(Σημειώνω εδώ ότι η παραπάνω διατυπωμένη άποψη, περί της καταγωγής των Αρμάνων και της γλώσσας τους, βασίζεται κυρίως στο βιβλίο: “Τι είναι οι Κουτσόβλαχοι”, Αντων. Κεραμόπουλου-Αθήνα 1939).

* * *

Με όσα είπαμε παραπάνω ξεκαθαρίσαμε την πορεία τους μέσα στην ιστορία των 2 μεγάλων τμημάτων του ελληνόφωνου Μολοσσικού φύλου που έφτασε μετά τον 13ο π.Χ. αιώνα στο χώρο της επαρχίας Κόνιτσας. Το πρώτο τμήμα κατέβηκε στους κάμπους και στα χαμηλώματα της περιοχής όπου ό,τι κι αν δημιούργησε το κατέστρεψαν οι Ρωμαίοι το 167 π.Χ., με μια πρωτοφανή αγριότητα.

Από το 2ο τμήμα, αυτό που ξεκαλοκαίριαζε στα βουνά της Κόνιτσας, είδαμε ότι μια μερίδα από αντιξοότητες αντικειμενικές, φόβους και ιστορικές περιστάσεις ανέλεγκτες, αναγκάστηκε χάνοντας τα κοπάδι της να εγκατασταθεί μόνιμα στους τόπους που βρέθηκε κατά το χρόνο της καταστροφής, στους κάμπους της Μακεδονίας και Θεσσαλίας ή των ακτών του Ιονίου κλπ. αν ο κρίσιμος χρόνος ήταν χειμώνας, ή στις ημιορεινές πλαγιές των βουνών της Κόνιτσας αν ο κρίσιμος χρόνος ήταν καλοκαίρι.

Μια δεύτερη μερίδα από το 2ο τμήμα των Μολοσσικών αυτών φύλων που ξεκαλοκαίριαζε στα βουνά που βρίσκονται στα όρια Ηπείρου Μακεδονίας Ηπείρου - Θεσσαλίας, αφού κατά τα γιομάτα ταλαιπωρίες και κινδύνους χρόνια των Μακεδονικών Πολέμων (197-145 π.Χ.) βρέθηκε στο φιλορωμαϊκό στρατόπεδο, αμείφθηκε για αυτό από τους Ρωμαίους με το να καταστεί Ελεύθερη Μακεδονία. Σε συνέχεια να γίνει πηγή εκτεταμένης στρατολόγησης ρωμαίων στρατιωτών οι οποίοι αποστρατευόμενοι και λατινόφωνοι πλέον εγκαθίσταντο στις περιοχές από όπου κατάγονταν (ως τόπος καταγωγής θεωρούνται για τους ημινομαδικούς ποιμένες πάντοτε οι θερινές βοσκές) ως ένοπλοι οροφύλακες (*praesidia armata*).

Υπάρχει και μια τρίτη μερίδα από τους παλιούς ελληνόγλωσσους Μολοσσούς, που ζούσαν ημινομαδική ζωή και ανεβοκατέβαιναν στα βουνά μας, η οποία πέρασε όλους τους κινδύνους και τις περιπέτειες και επέζησε συνεχίζοντας τον ημινομαδικό της βίο μέχρι τα τελευταία χρόνια. Δεν άλλαξε γλώσσα και συνήθειες, δεν έκαμε συμπεθεριά με τους Αρμάνους, κι εκείνοι μάλλον περιφρονώντας τους, τους αποκάλεσαν Σαρακατσάνους, ξεκινώντας από τη λέξη, καθώς λέει ο Alex Hoeg “σα-ρακ” που σημαίνει φτωχός (βλ. Έξαρχος, “Αυτοί είναι οι βλάχοι”, σελ. 145). Αρμάνοι και Σαρακατσάνοι βρίσκονταν σε μόνιμη διαμάχη και ανταγωνισμό μεταξύ τους για τα βοσκολίβαδα. Και οι δυο αποκαλούνταν από το λαό (γιατί ανεβοκατέβαιναν στα βουνά ως κτηνοτρόφοι) ΒΛΑΧΟΙ-ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ.

Με το πέρασμα των χρόνων οι Σαρακατσάνοι σκόρπισαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Σήμερα ακόμα υπάρχουν απ’ αυτούς πολλοί που ισχυρίζονται ότι κατάγονται από τα βουνά της Κόνιτσας. Βέβαια το όνομα Σαρακατσάνος αποδό-

θηκε από τον περασμένο αιώνα σχεδόν σε όλους τους ημινομαδικούς κτηνοτρόφους που μιλούσαν μόνον ελληνικά. Και υπάρχουν Σαρακατσάνοι που κατάγονται από διάφορα μέρη της Ελλάδας, ενώ οι Αρμάνοι δεν έχουν άλλο τόπο καταγωγής (εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις) παρά μόνο τις δυτικές πλαγιές της Πίνδου, με κοινό πρόγονο τους Μολοσσούς.

Γι' αυτό νομίζω οι ανθρωπομετρικές έρευνες που έγιναν στις Σέρρες από Μ. Παναγιωτακοπούλου, Μαργ. Παλούμνη (βλ. "Σαρακατσάνοι ένας κλειστός πληθυσμός που στο μέλλον δεν θα υπάρξει πια" 1985 σελ. 77-100) σε διάφορες ομάδες Σαρακατσάνων έδειξαν σοβαρές ανθρωπολογικές διαφορές, ώστε να συμπεράνει κανένας ότι δεν έχουν κοινή καταγωγή, ενώ οι αντίστοιχες έρευνες του Α. Πουλιανού (βλ. "Καταγωγή των Ελλήνων" Αθήνα 1968, 154-181) έδειξαν ότι οι Αρμάνοι στην πλειονότητά τους είναι απόγονοι αυτόχθονος πληθυσμού κοινής καταγωγής με τους Έλληνες της δυτικής Ελλάδας (σελ. 196).

Σημειώνω εδώ, για να μην υπάρξει παρεξήγηση, ότι για την προέλευση της λέξης "Σαρακατσάνος" υπάρχουν πάρα πολλές εκδοχές (Έξαρχος. Αυτοί είναι οι βλάχοι Αθήνα, 1994, σελ. 145). Ότι η ονομασία των Αρμάνων σε διάφορα μέρη της Ελλάδος είναι και διαφορετική (επίσης Έξαρχος ό.π), καθώς επίσης και ότι υπάρχουν πάρα πολλές αντικρουόμενες θεωρίες περί της καταγωγής και της γλώσσας των Αρμάνων, από τις οποίες οι περισσότερες ποτισμένες από πνεύμα που δεν έχει καμιά σχέση με την επιστήμη όχι μόνο δεν είναι αντικειμενικές αλλά είναι και ανεργμάτιστες. Εγώ προτίμησα να χρησιμοποιήσω από όλα αυτά την πιο πειστική.

* * *

Από πάρα πολλές ενδείξεις (τοπωνύμια, λαϊκές στολές, ονοματολογία αντικειμένων ποιμενικής χρήσης κλπ.) δείχνεται ότι από την επαρχία της Κόνιτσας πέρασαν ειρηνικά κάποια σλαβικά ποιμενικά φύλα.

Με τα δεδομένα της ιστορίας το πέραςμα αυτό πρέπει να τοποθετηθεί χρονικά την περίοδο των σκοτεινών χρόνων του Βυζαντίου (6ος-10ος αιώνας μ.Χ.). Το γεγονός όμως ότι στις περιοχές που είναι έξω από τον κύκλο των αρμάνικων (βλάχικων) χωριών παράμεινε η ελληνική γλώσσα των Μολοσσών ως μόνη ομιλούμενη γλώσσα, σημαίνει ότι οι σλάβοι αυτοί απορροφήθηκαν και δεν άφησαν στον τόπο άλλα ίχνη έξω από αυτά που αναφέρουμε στην αρχή της παραγράφου, και ακολούθησαν τη μοίρα των ντόπιων, αφομοιωθέντες μ' αυτούς ή απορροφηθέντες εντελώς.

Οι μόνιμες ορεινές και ημιορεινές εγκαταστάσεις σαν συνέπεια των ρωμαϊκών praesidia armata στην περιοχή που σήμερα αποκαλούμε βλαχοχώρια αναμφισβήτητα έγιναν κάτω από ευνοϊκές προϋποθέσεις στα ρωμαϊκά και πρωτοβυζαντινά χρόνια, έτσι που δόθηκε ευκαιρία στους πληθυσμούς αυτούς, όταν επί Ιουστινιανού έχασαν τους μισθούς που έπαιρναν "τας εκ των βασιλικών ταμείων α-

ποστελλομένας φιλοτιμίας”, να προσαρμόσουνε με άνεση τον βιοπορισμό τους, τον οποίο έκτοτε βάσισαν σχεδόν 100% στις δυνατότητες που τους έδινε το περιβάλλον (θερινές βοσκές, αιωνόβια δάση κλπ).

Τέτοιες όμως ευνοϊκές συνθήκες έλλειψαν παντελώς από τους πληθυσμούς του άλλου τμήματος της επαρχίας (στα σημερινά Μαστοροχώρια) που κάτω από τρομερές και εντελώς αναπάντεχες καταστάσεις αναγκάστηκαν να βολευτούν (στην αρχή ίσως με την πρόθεση του προσωρινού, που με τον καιρό έγινε μόνιμη και μοναδική προοπτική), σε αφιλόξενους παντελώς χώρους).

Σημειώνουμε εδώ σε παρένθεση ότι δεν αποκλείεται πέραν των παραπάνω κάποιοι από τους οικισμούς αυτούς (σε μικρό αριθμό) να αποτελούν την εξέλιξη των πρώτων κατασκηνώσεων των κτηνοτρόφων Μολοσσών για τους οποίους κάνει λόγο ο Hammond ότι είναι “κατάσπαρτοι στην νότια πλευρά της Πίνδου”. Ως επίσης και κάποιων προελλαδικών οικισμών του τύπου της Τράμπυα. Και τέλος κάποιων κατασκηνώσεων (ζάνστρουγκες) των σλαβικών ποιμενικών ομάδων που έφτασαν στην επαρχία, όπως είδαμε παραπάνω και απορροφήθηκαν από τους ντόπιους πια ελληνόφωνους Μολοσσούς. (Νομίζω πως στην τελευταία περίπτωση, μπορεί να ανήκει και η Πυρσόγιαννη, αφού με το ίδιο όνομα (Πυρσογιαν.) υπάρχει κωμόπολη στη Βοσνία). Μια τέτοια όμως διαπίστωση θα μπορούσε να γίνει μόνο ύστερα από ανασκαφές στην περιοχή, αλλά τέτοιες μέχρι σήμερα δεν έγιναν στην επαρχία της Κόνιτσας.

Για να φτιάσουν οι κάτοικοι αυτών των κατασκηνώσεων, του μέσου υψόμετρου, που ξεκινούν από κλαδόπλεχτες καλύβες, να τις κάνουν φρεντζάτα κι έπειτα σπίτια και γενικά να δημιουργήσουν συνθήκες, που θα τους επέτρεπαν να ζήσουν μόνιμα σε αυτούς τους χώρους, με την υποτυπώδη λειτουργική ενότητα, θα πέρασαν πολλά χρόνια. Ολιγάριθμα ποιμνία. Χωρισμένοι σε πατριές. Φάρες και σόγια (βλ. Γράβος στην Πυρσόγιαννη”, Π. Φρόντζου “Παιδεία στην Πυρσόγιαννη επί Τουρκοκρατίας” 1980, “Λειβάδι στο Γαναδιό,” Χαρ. Γκούτου, “Μολιστινά”, 1983 κλπ). Μικρής έκτασης αγροί, κηπάρια. Κυνήγι. Ανοίγματα μέσα στα λόγγα (ρόγγια στις δασωμένες εκτάσεις). Ζωνάρια, αναβαθμίσεις και πεζούλες. Ρύθμιση των νερών, βρύσες και ποιός. Κλαδί για το χειμώνα. Κι έπειτα άντρες και γυναίκες οικοτεχνία, ρουχισμός για όλους, λιόπες για τα πόδια. Μαλλί, σχίνοι, ρίκια, αργαλειοί, βαφές, πρινοκόκι. Βότανα για θεραπείες ανθρώπων και ζώων. Κι έπειτα κάποιος οπλισμός για άμυνα. Μεγάλη και ασίγαστη η έγνοια για τους ληστές που τριγύριζαν της κατασκήνωσης και караδοκούσαν νύχτες για πλιάτσικο. Οι συναλλαγές με άλλους οικισμούς πολλές φορές ακατόρθωτες είτε γιατί δεν υπήρχαν περισεύματα παραγωγής, είτε γιατί οι αντικειμενικές συνθήκες δεν το επέτρεπαν.

Όλα έπρεπε να λυθούν με βάση τις δυνατότητες που τους παρείχε ο τόπος. Αλλού υπήρχαν δάση, εκτεταμένα χωράφια για καλλιέργεια, μεταλλεύματα για

εκμετάλλευση, θάλασσα κλπ. Εδώ όμως μόνο πέτρες και ξύλα.

Μ' αυτά στεγάστηκαν γιατί οι χειμώνες είναι τρομεροί. Μ' αυτά αμπαρώθηκαν ενάντια στους λησιές. Μ' αυτά συγκρότησαν ένα συγκεντρωμένο οικισμό που στοιχειωδώς έλυσε τα προβλήματα συνύπαρξης των πατριών, ανθρώπινης επαφής, κοινής άμυνας και αλληλεγγύης.

Και με αυτά δουλεύοντας νυχτοήμερα οι άντρες απόκτησαν την ειδικότητα του μάστορα πετρά και του ξυλουργού. Και μ' αυτές τις ειδικότητες που συμπληρώθηκαν και εξειδικεύτηκαν περισσότερο (πελεκάνοι, ξυλογλύπτες, νταβατζήδες, ζωγράφοι, διακοσμητές κλπ) βγήκαν στο κουρμπέτι (ταξίδι) όταν διαπιστώθηκε ότι η πρωτογενής παραγωγή δεν ήταν σε θέση να θρέψει το χωριό. Και περίσσευαν μεροκάματα, από τα οποία είχαν ανάγκη άλλες περιοχές των Βαλκανίων, που εντωμεταξύ η δευτερογενής και τριτογενής παραγωγή ακόμα και το "ταξίδι", είχαν σημειώσει προκοπή και ανάπτυξη και έδιναν τις δυνατότητες στους κατοίκους τους ή σε μια σημαντική μερίδα από αυτούς, να βελτιώσουν τον οικιστικό εξοπλισμό τους (σπίτια, γιοφύρια, εκκλησιές, δρόμους, μύλους κλπ.).

Πρέπει εδώ να σημειώσω ότι ο "Κονιτσιώτης" μάστορας (πετράς, ξυλουργός, ταλιαδόρος, ζωγράφος κλπ.) δεν διακρίνονταν μόνο για την καλή τεχνική του στο χτίσιμο, στις μαραγκούδικες δουλειές κλπ, εκείνο που τον ξεχώριζε από όλες τις άλλες ομάδες των μαστόρων της άλλης Ελλάδας ήταν η ανεπτυγμένη καλαισθησία του, που έδωσε σημαντικά δείγματα τελειότητας στα γιοφύρια, στις εκκλησιές, στα αρχοντόσπιτα, στην εικονογράφηση και στη διακόσμηση.

Αυτό βέβαια ήταν προϊόν μιας άλλης τοπικής παράδοσης και πολιτισμού που προϋπήρχε στον τόπο και δεν παρήχτηκε μόνο από την απλή ενασχόληση των βασανισμένων κατοίκων της περιοχής που αναγκάστηκαν να δουλέψουν σαν μάστοροι την τελευταία ώρα στην ξενιτιά. Ο Hammond λέει (ελλ. μεταφρ. Ζάγκα σελ. 50) για τους Ηπειρώτες των κλασσικών χρόνων: "... Η επιδεξιότητά τους στο χτίσιμο ήταν υψηλού βαθμού. Το μεγαλοπρεπές θέατρο στη Δωδώνη με τα ογκώδη διατηρούμενα τείχη του είναι ένα ωραίο κατόρθωμα της αρχιτεκτονικής και υπάρχουν διάφορα άλλα εντυπωσιακά θέατρα στην Ήπειρο... που δείχνουν επιδέξια αρχιτεκτονική".

Ο Αντων. Κεραμόπουλος (οπ. σελ. 56) αναφέρει ότι το επάγγελμα του χτίστη στη δυτική Μακεδονία (που οι ομοιότητες με τα μαστοροχώρια της Κόνιτσας και οι προαιώνιες επαφές και σχέσεις είναι γνωστές) "επιχωριάζει από δύο τουλάχιστον χιλιετηρίδες ως απέδειξαν ανασκαφαί αυτόθι τάφων αρχαίων περιεχόντων, μεταξύ των κτερισμάτων και τα εργαλεία της τέχνης των ταφέντων ανδρών". Τέλος ο John wilkes (βλ. "ΟΙ ΙΛΛΥΡΙΟΙ" ελλ. μεταφ. 1999, σελ. 175) αναφέρει πως στη Νότια Ιλλυρία, που φυσικά γειτνιάζει με την περιοχή των δικών μας Μαστοροχωρίων, έχουμε ανάπτυξη της τοιχοποιίας, της πλινθοποιίας, της κεραμοποιίας και της αγγειοπλαστικής, όταν άρχισαν να αναπτύσσονται πόλεις, στο εσωτερικό της νότιας Ιλλυρίας κατά τους μεσαιωνικούς και νεώτερους χρόνους.

Από όλα τα παραπάνω βγαίνει ότι το επάγγελμα του οικοδόμου για τον μάστορα που προέρχεται από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, είναι ένα επάγγελμα με πολύ μακριές ρίζες, παράδοση και ακμή, σε όλη την περιοχή γύρω, πράγμα που οπωσδήποτε τον επηρέαζε και τον “δρομολογούσε” αισθητικά.

Εδώ πρέπει να επαναλάβουμε αυτό που και άλλες φορές είπαμε, ότι η εξαγωγή των μαστόρων εκτός επαρχίας ως περίσσευμα εργαζομένων, λόγω ανεπάρκειας της πρωτογενούς παραγωγής να διαθρέψει τους κατοίκους της, και σε συνέχεια η κατά εκατοντάδες ή χιλιάδες εξαγωγή από τις ίδιες βασικά αιτίες των μεταναστών στο εξωτερικό και το εσωτερικό, δείχνει ότι αν μη τι άλλο, ο πρωτογενής παράγοντας που προσπαθούν πάρα πολλοί σήμερα να αναβιώσουν για τον επανεποικισμό του χώρου, είναι πέρα για πέρα “φούσκα” (κατά την μεταχρηματιστηριακή ορολογία).

Οι κάπως περισσότερο από εμένα ειδικευόμενοι επιστήμονες στα θέματα Εθνολογίας και Ανθρωπογεωγραφίας θεωρούν ότι “ήδη από τον 16ο αιώνα οι διάσπαρτες οικήσεις του ηπειρωτικού χώρου έχουν συγκροτηθεί σε ολοκληρωμένους οικισμούς, των οποίων η χωροταξική διάταξη είναι περίπου η σημερινή. Την εποχή αυτή στην ουσία οι οικήσεις του χώρου αποκτούν τη στοιχειώδη υποδομή, δηλαδή κοινοτικά και κοινόχρηστα και εκκλησιαστικά κτίρια, καθώς και ανοιχτούς ελεύθερους κοινοτικούς και κοινόχρηστους χώρους” (βλ. “Σύγχρονη Πολιτισμική γεωγραφία”, Έκδ. Νομαρχίας Ιωαννίνων 1998, σελ. 52).

Εξάλλου η παρουσία των Κονιτσιωτών μαστόρων έξω από την περιοχή της Κόνιτσας φαίνεται ότι είναι πάρα πολύ παλιά, και ίσως να ανάγεται στα ύστερα χρόνια του Βυζαντίου. Ωστόσο στοιχεία ιστορικά δεν έχουμε να το υποστηρίξουμε. Ο αιώνας από τον οποίο φαίνεται ότι η παρουσία αυτή γίνεται πιο αισθητή, αδιαμφισβήτητη και βεβαιωμένη, είναι ο δέκατος όγδοος. (βλ. Β. Παπαγεωργίου, α. Πετρονώτης “Ζιώγας Φρόντζος”, ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΩΡΟ, Κόνιτσα 1996 σελ. 219 και επ.). Επίσης εκείνο που ξέρουμε είναι ότι οι Οθωμανοί από τα χρόνια ήδη της κατάκτησης δεν φάνηκαν να έχουν φορολογικό ενδιαφέρον για τα χωριά της Κόνιτσας. Το μόνο πράγμα που κοίταξαν εκείνα τα χρόνια ήταν να εξασφαλίσουν τα περάσματα, προς Μακεδονία και Αλβανία, να είναι λείψανα, χωρίς κινδύνους.

Προσωπικά πιστεύω πως τα δύο τζαμιά της Κόνιτσας (αριστουργήματα στο είδος τους) το Τζαμί του Χουσεΐν Σιάχ που χτίστηκε περί το 1500 μ.Χ. από το Σουλτάνο Βαγιαζίτ Β μαζί με το Ιμαρέτ - το Παζάρι της Κόνιτσας (που όσο αποκαλύπτεται τόσο δείχνει και την υψηλή τεχνική του) καθώς και το Τζαμί του Σουλτάν Σουλειμάν που χτίστηκε γύρω το 1536 πρέπει να είναι έργα ντόπιων τεχνικών, με την επίβλεψη κάποιων που ήρθαν από την Ανατολή. Το ίδιο και τα αρχοντόσπιτα των Κονιτσιωτών, μουσουλμάνων μπένδων, με τις καταπληκτικές καμάρες, τα ωραία λεπτεπίλεπτα γεφυρώματα και τόξα, και τα καταπληκτικά αρ-

μολογήματα.

Ο πόλεμος του 1940, η Αντίσταση, ο εμφύλιος που βάσταξε μέχρι το 1949 στην περιοχή των μαστοροχωριών, η κατάργηση της πέτρας ως βασικής πρώτης ύλης στην οικοδομή, οι νέες τεχνολογίες, η τακτική των πολιτικών διώξεων που επακολούθησε τον εμφύλιο, με ιδιαίτερη ένταση στα μαστοροχώρια γιατί γειτνίαζαν με την κομμουνιστική Αλβανία, το αδυσώπητο κίνημα αστυφιλίας διέλυσε κυριολεκτικά την κοινωνία των μαστοροχωριών. Μια ολόκληρη γεννιά πήγε αυτά τα χρόνια χαμένη. Έχασε τον προσανατολισμό της. Η έννοια των ισναφιών-μασιόρων έγινε έννοια ιστορική και υπάρχει στις παραδόσεις και τις αφηγήσεις αυτών που κατάγονται από την περιοχή. Στα χωριά έκλεισαν τα σχολειά γιατί δεν υπάρχουν παιδιά. Εναπέμειναν πλέον εκεί κάποιοι συνταξιούχοι που η μέση ηλικία τους ξεπερνάει τα εξήντα πέντε έτη. Δεν μπορούμε να μιλάμε τώρα για “ενεργούς πολίτες”, που να δίνουν κάποια προοπτική ξαναζωντανέματος και εκσυγχρονισμού.

Και στους στοχαζόμενους ανθρώπους τίθεται το απλό ερώτημα: Τι θα γίνει αυτός ο τόπος; Υπάρχει ελπίδα αναβίωσης της μαστορικής τέχνης; Και μάλιστα στην ίδια περιοχή. Θα ξεκόψει τελείως ο άνθρωπος απ’ αυτή την πανέμορφη φύση, με την οποία (όπως και να το κάνουμε) η σχέση του (φύση-άνθρωπος) ήταν και θα είναι υπαρξιακή.

Έχουν αλλάξει άρδην οι συνθήκες, που ιστορικά υπήρξαν οι παράγοντες διαμόρφωσης και ανάπτυξης αυτών των ειδικοτήτων. Αυτά δεν ξαναγυρνάνε. Αναμφισβήτητα υπάρχουν σήμερα οι προϋποθέσεις ξαναζωντανέματος της περιοχής που καθώς διαθέτει μια θαυμάσια φύση θα ξανάδινε στον άνθρωπο ελπίδα μακροεπιβίωσής του.

Η γεωγραφική θέση της περιοχής ανάμεσα Ήπειρο και Μακεδονία, ανάμεσα Ελλάδα και Αλβανία οδηγεί στη σκέψη πως ο δευτερογενής και τριτογενής τομέας της παραγωγής έχει ελπίδες προκοπής σ’ αυτό τον τόπο. Αντίθετα ο πρωτογενής τομέας καθώς έδειξαν τα πράγματα, δεν έχει ελπίδες να ξαναφέρει κόσμο και μάλιστα ν’ αποτελέσει μοχλό εποικισμού του χώρου. Θα μπορούσε βέβαια να γίνει ο πρωτογενής τομέας απασχόληση βοηθητική, συμπληρωματική και δευτερεύουσα σε οικογενειακή βάση, οπωσδήποτε όμως αποκλείεται να γίνει η κύρια απασχόληση.

Η μόνη διέξοδος σ’ αυτό το αδιέξοδο είναι ένα βιοτεχνικό ή και βιομηχανικό πάρκο στην κοιλάδα του Σαραντάπορου, με πολλά κίνητρα και με δύο τομείς. Ο ένας για εγκατάσταση βιοτεχνιών, βιομηχανιών κ.λπ. σαν όλα τα βιομηχανικά πάρκα της επικράτειας και ο άλλος για την εγκατάσταση διασυνοριακού χώρου εμπορίου και βιομηχανικών δραστηριοτήτων, όπου αυτό που κάνουν οι έλληνες επενδυτές μέσα στην Αλβανία, και διατρέχουν οι επενδύσεις τους χιλιάδες κινδύνους, θα τόκαναν εδώ, με Αλβανούς εργαζόμενους κατά πλειοψηφία, που θα πηγαινοέρχονται (μικρές οι αποστάσεις) και με μεροκάματα που θα στηρίζονται στο επίπεδο ζωής μέσα στην Αλβανία.

Εκδηλώσεις του Ορειβατικού Συλλόγου Κόνιτσας

πσε ο Ορειβατικός Σύλλογος Κόνιτσας στις 10-11/3/2001 στα πλαίσια της Χειμερινής συνάντησης που κάνουν κάθε χρόνο οι Ορειβατικοί Σύλλογοι Δυτ. Ελλάδας και Ηπείρου.

Από το πρωί του Σαββάτου άρχισαν να καταφιάνουν στην Κόνιτσα λεωφορεία και Ι.Χ. με τα μέλη των Ορειβ. Συλλόγων Αγρινίου, Άρτας, Βρυσοχωρίου, Θεοδώριανων, Ιωαννίνων, Μεσολογγίου, Ναυπάκτου, Παπίγκου Πρέβεζας, Παλιοσελίου κ.α.

Στις 7.30 μ.μ. στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου έγινε πανηγυρική συγκέντρωση με συμμετοχή 200-250 ατόμων. Μετά το καλωσόρισμα των φιλοξενουμένων από το Προεδρείο του Ορειβ. Συλλόγου Κόνιτσας, ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Ε. Ευαγγελίδης, κάλεσε στο βήμα τον Πρόεδρο Σ. Τουφίδη, ο οποίος καλωσόρισε τους παρευρισκομένους, λέγοντας μεταξύ των άλλων τα εξής:...

“... Αυτές οι συναντήσεις έχουν σκοπό τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των μελών των Ορειβ. Συλλόγων και τη διάδοση της ορειβατικής ιδέας σε όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους και κυρίως νέους, γιατί όλοι γνωρίζουμε τους κινδύνους που διατρέχουν σήμερα

οι νέοι μας από τους πολλούς πειρασμούς της νέας τάξης πραγμάτων σε παγκόσμια κλίμακα...

Στην πόλη μας τα τελευταία χρόνια είχαμε πολλά αθλητικά γεγονότα με κοινές προσπάθειες του Δήμου και των αθλητικών Συλλόγων (Αεροπερισμός, καγιάκ κ.λ.π). Επίσης, προγραμματίζονται στο άμεσο μέλλον και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις. Σε όλες αυτές προσθέτουμε και την αποψινή και αυριανή.

Εμείς εδώ στην Κόνιτσα έχουμε το ευτύχημα να είμαστε στην αγκαλιά της φύσης.

Γύρω μας βρίσκονται τα βουνά Γράμμος, Νεμέρτσικα, Τύμφη και Σμόλικας που είναι και το δεύτερο βουνό της πατρίδας μας μετά τον Όλυμπο σε ύψος (2637 μ).

Ανάμεσά τους κυλούν τα ποτάμια Σαραντάπορος, Βοϊδομάτης και ο Α-

ος, που θα μας συντροφεύει αύριο την πορεία μας προς το Μοναστήρι του Στομίου.

Θα ήταν πολύ άδικο να μην απολαμβάνουμε τις χαρές που μας παρέχει τόσο απλόχερα η ζωοδότρα φύση. λησιάζοντας ο άνθρωπος τη φύση, ξανθρωπίζεται και πηγαίνει πιο κοντά στο Θεό.

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που στην όλη μας ιδρύθηκε και ένα από τα κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. μας καλούμε αύριο να απολαύσουμε όλοι μαζί τις χαρές της Κονιτσιώτικης φύσης στη Χαράδρα του Αώου.

Σεβόμενος το χρόνο δε θα μακρυνώ. Πριν καλέσουμε τον κ. Δήμαρχο και τους εκπροσώπους Αρχών και Συλλόγων για έναν σύντομο και ειρηνικό θα επαναλάβω το πρόγραμμα των εκδηλώσεων:

Μετά τους χαιρετισμούς θα προβληθεί 25άλεπτη βιντεοταινία από την κάθοδο ομάδας του Ορειβατικού Συλλόγου στο πιο επιβλητικό τμήμα της Χα-

ράδρας Αώου.

Στη συνέχεια θα ακούσουμε παραδοσιακά Κονιτσιώτικα τραγούδια από τη χορωδία του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου.

Τελειώνοντας, θέλω να ευχαριστήσω εκ μέρους του Ορειβ. Συλλόγου τον κ. Δήμαρχο και το Δημ. Συμβούλιο για την οικονομική βοήθεια, τον πρόεδρο και το Συμβούλιο του Πνευματικού Κέν-

τρου το μαέστρο κ. Δημήτρη Χατζησταμάτη, τους λαϊκούς οργανοπαίχτες και τα μέλη της Χορωδίας για την πρόθυμη συμμετοχή τους. Τις κυρίες που παρασκεύασαν τις παραδοσιακές πίτες και τα άλλα εδέσματα. Τους αδελφούς Χατζνεφραιμίδη και Παπαβασιλείου για τις προσφορές τους, καθώς και όλους αυτούς που βοήθησαν και θα βοηθήσουν αύριο στη συνέχεια των εκδηλώσεων. Τέλος ευχαριστούμε όλους τους Συλλόγους που συμμετέχουν στην Ορειβατική σύναξη. Δεν θα παραλείψουμε να ευχαριστήσουμε τον πατέρα Κοσμά για τη φιλοξενία του στο Μοναστήρι Ευχόμαστε να περάσουμε όλοι καλά”.

Κατόπιν, σε συναδελφικό πνεύμα, οι εκπρόσωποι των Συλλόγων, απύθνηταν χαιρετισμό στη συγκέντρωση! Ο Γραμματέας Περιφέρειας κ. Π. Νίνης, οι επίτιμοι Πρόεδροι κ. Γ. Νικολαΐδης, Κ. Μπαρμπούτης, Αν. Μαστοράκης, Β. Κισσόπουλος. Οι Πρόεδροι

Αγρινίου κ. Β. Ντελής, Άρτας κ. Γώγος, Ιωαννίνων κ. Δ. Ζώνης, Μεσολογγίου, κ. Θ. Τσιγκερίδης, Ναυπάκτου κ. Β. Κατσιγιάννης, Πρέβεζας κ. Ντάκου Θεοδώριανων, κ. Κασελούρης.

Από μέρους του Ε.Ο.Σ. Παπίγκου ο Γραμματέας κ. Α. Αποστόλου και Βρυσχωρίου ο κ. Α. Τσιομίδης.

Προσφέρθηκαν δώρα-ενθύμια στους Συλλόγους δυο βιβλία από το Δήμαρχο, ένα κάδρο με το μοναστήρι του Στομίου, προσφορά του Ε.Ο.Σ. Κόνιτσας και ένα βιβλίο-τουριστ. οδηγός από τον Πρόεδρο Σ. Τουφίδη.

Κατόπιν προβλήθηκε 25λεπτη βιντεοταινία από κατάβαση ομάδας ορειβατών του Ε.Ο.Σ. Κόνιτσας στα φαράγγια του Αώου.

Στο πνεύμα της συνάντησης μίλησε, απευθυνόμενος προς τους συγκεντρωμένους και ο Δήμαρχος κ. Πρ. Χατζνεφραιμίδης και ο π. Ιωήλ Κων-

στάταρος, Αρχιμανδρίτης της Μητρόπολης Κόνιτσας.

Την εκδήλωση έκλεισε η χορωδία του Πνευμ. Κέντρου του Δήμου με παραδοσιακά τραγούδια που παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον όλοι οι παρευρισκόμενοι σ' αυτή τη ζεστή ατμόσφαιρα της φυσιολατρικής εκδήλωσης.

Προς τιμήν των φιλοξενουμένων και των μελών της χορωδίας ακολούθησε δεξίωση με παραδοσιακές σπιτίσιες πίτες (λαχανόπιτες-τυρόπιτες-κοτόπιτες), γλυκά και άλλα εδέσματα, προσφορά των γυναικών μελών του Συλλόγου. Δεν έλλειψε φυσικά και το ντόπιο ρακί, κρασί και αναψυκτικά που πρόσφερε ο Δήμος. Εντύπωση προκάλεσε και μια πρωτοτυπία του Συλλόγου: μπλουζάκια με το σήμα του Ε.Ο.Σ. από τη μια μεριά και το αγριόγιδο από την άλλη (όπως το σχεδίασε

ο Π.Τ. μέλος του Συλλόγου).

Το πρωί της Κυριακής όλοι οι φιλοξενούμενοι Σύλλογοι και πολλοί Κονιτσιώτες, πέρασαν από το ξενοδοχείο "Γεφύρι" όπου ο Θύμιος Κυρτζόγλου πρόσφερε σε όλους ένα ζεστό βουνίσιο τσάι.

Ομάδες ομάδες, οι φίλοι του βουνού αναχώρησαν για το Στόμιο περνώντας τη γραφική πετρογέφυρα του Αώου και σε μιάμιση ώρα βρέθηκαν στο Μοναστήρι όπου παρακολούθησαν τη λειτουργία με τον π. Κοσμά. Όσοι βάδισαν για πρώτη φορά στο μονοπάτι δίπλα στον Αώο, εντυπωσιάστηκαν από το βουνό των αφρισμένων νερών και την άγρια φύση της χαράδρας. Πολλοί πορεύτηκαν προς τα "Σιάδια της Μύγας" κάτω από την επιβλητική μύτη της Γκαμήλας και άλλοι απόλαυσαν τη θέα από το Μοναστήρι και ασχολήθηκαν με τη φωτογράφιση του πανέμορφου τοπίου.

Το μεσημέρι γεύτηκαν όλοι την πα-

ραδοσιακή φασολάδα από το μεγάλο καζάνι που μέλη του Συλλόγου φρόντισαν να μεταφέρουν εκεί από την προηγούμενη μέρα.

Οι φυσιολάτρες, φωτογραφήθηκαν, τραγούδησαν, χόρεψαν, έξω από το Μοναστήρι, αλληλογνωρίστηκαν και ευχαριστημένοι αναχώρησαν μετά το μεσημέρι για την Κόνιτσα κι απ' εκεί για τον τόπο τους.

Κατά κοινή διαπίστωση οι εκδηλώσεις είχαν μεγάλη επιτυχία και άφησαν τις καλύτερες εντυπώσεις σε ντόπιους και ξένους. Άψογες σε οργάνωση, σε εξυπηρέτηση, ποικίλες και πρωτότυπες σε παρουσίαση.

Πιστεύουμε ότι θα τις θυμούνται για χρόνια όσοι συμμετείχαν σ' αυτές.

Όταν τα μέλη των Συλλόγων δουλεύουν, αφηφώντας κόπους και χάσιμο χρόνου, μπορούν και με λίγα χρήματα να πετυχαίνουν πολλά...

Σ.Τ.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΘΡΟΛΟΓΙΟΥ
ΣΤΗ ΖΕΡΜΑ (ΠΛΑΓΙΑ) ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
(ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ 25 Δεκεμβρίου - 6 Ιανουαρίου)

ΙΩΑΝΝΗ Β. ΤΣΑΓΚΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Πρωτοχρονιά

Η πρώτη του Ιανουαρίου είναι για το λαό των χωριών μας ημέρα που προσλαμβάνει ιδιαίτερη σημασία και από το γεγονός ότι την ίδια μέρα γιορτάζεται η μνήμη ενός από τους μεγαλύτερους Πατέρες και Διδασκάλους της Εκκλησίας μας, του Αγίου και Μεγάλου Βασιλείου.

Όπως την παραμονή των Χριστουγέννων, έτσι και το βράδυ της παραμονής του Νέου έτους τα παιδιά και οι ενήλικες γύριζαν από σπίτι σε σπίτι και έλεγαν τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς.

Οι αφηγητές (πληροφοριοδότες) διηγούνται τα παρακάτω για όσα συνέβαιναν την παραμονή του Αγίου Βασιλείου (Πρωτοχρονιά).

«Έφκιαναν κουλούρα ξεχωριστή για τα ζώα (πρόβατα). Αυτή την κύλαγαν στο μανδρί των ζώων. Είχε σημασία αν θα έπεφτε δεξιά ή αριστερά. Το κόψιμο της βασιλόπιπας γίνονταν μετά τη θεία Λειτουργία από τον μεγαλύτερο της Οικογένειας.

Την Πρωτοχρονιά πάλι μεταμφιέζονταν σε «Μπουμπασιαραίους» και περιφέρονταν τα σπίτια απ' όπου μάζευαν φαγώσιμα (λουκάνικα, αυγά, τυριά) και το βράδυ τα γλεντούσαν ομαδικά.

Εξέταζαν ακόμη ποιος θα έλθει πρώτος στο σπίτι εκείνη τη μέρα. Εξέταζαν τι άνθρωπος θα ήταν κι ανάλογα, δοκίμαζαν το τυχερό της χρονιάς (ποδαρικό). Αν έπεφτε χιόνι την ώρα της θείας λειτουργίας θα έφερνε ευτυχία».

(Ζήνδρος Κων/νος γεν. 1915)

«Την Πρωτοχρονιά το βράδυ έφτιαχναν λαγγίτες στο τηγάνι γιατί γεννάει η αρκούδα.

Στη βασιλόπιπτα, αν προορίζονταν για τα γιδοπρόβατα έβάζαν 2 τσάρκους (= μανδριά) και το φλουρί. Ο τσάρκος συμβόλιζε το μαντρί, ο ένας των προβάτων (ήταν για τα πρόβατα), ο άλλος των γιδιών (για τα γίδια) και το φλουρί του σπιτιού. Μερικές έφτιαχναν και μανδρί πάνω στην κουλούρα με τα αρνιά και τα κατσίκια που θα γενιούνταν. "Χίλια αρνιά, χίλια κατσίκια". Τη νύχτα αυτή οι τσοπαναράιοι καθόταν στις καλύβες και περίμεναν τις νοικοκυρές να πάνε στα μαντριά την κλούρα

και τη βασιλόπιττα. Όποια νοικοκυρά έφευγε πρώτη από το χωριό και έφθανε και πρώτη στο μαντρί έλεγαν πως θα πάει μπροστά το βιό. Την πρωτοχρονιά γίνονταν και καρναβάλια. Ακόμη τη μέρα της πρωτοχρονιάς αργούσαν πολλοί να πάνε να πάρουν νερό στη βρύση, γιατί φοβόνταν μην πάρουν το δαυλό. Όποιου το σπάρι είχε την προηγούμενη χρονιά δαυλό έριχνε το πρωϊ της Πρωτοχρονιάς το δαυλό στη βρύση και ήλπιζε ότι την επομένη δε θα είχε δαυλό το σπάρι του».

(Βασίλης και Γιαννούλα Τσάγκα γεν. 1927)

«Τη μέρα του Αϊ -Βασίλη γίνονταν τα Ρογκατσάρια. Δέκα-δώδεκα παιδιά, δεκαπέντε έως είκοσι χρονών μεταμφιέζονταν. Ο ένας φορούσε κουδούνια και περιφέρονταν στους δρόμους και τα σπίτια του χωριού και μάζευαν χρήματα και τρόφιμα. Το βράδυ έστρωναν τραπέζι σ' ένα σπίτι και γλένταγαν μέχρι το πρωϊ. Τα τρόφιμα τα έτρωγαν σ' αυτό το τραπέζι τα δε χρήματα τα έδιναν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή για να πληρώνονται οι παπάδες και οι δάσκαλοι του χωριού.

Ποδαρικό

Όποιος έμπαινε μέσα στο σπίτι πρώτος την πρωτοχρονιά κρατούσε ένα ρόιδο και μια πέτρα. Μπαίνοντας μέσα έλεγε: «Όσο γεμάτο είναι το ρόδι, να γεμίζει το σπίτι και όσο βαριά είναι η πέτρα τόσο βάρος να μπαίνει στο σπίτι» Στη συνέχεια πατούσε το ρόδι με το πόδι του στην είσοδο του σπιτιού άφηνε και την πέτρα στην πόρτα επαναλαμβάνοντας τρεις φορές τα παραπάνω λόγια»

(Αριστείδης Παπαθανασίου γεν. 1898)

«Εβανάμαν μαντριά (=τσάρκους) στη βασιλόπιττα. Ένα στη μέση για το σπίτι και τα' άλλο στην άκρα και ένα για το βιό. Κι εβανάμαν κι του φλουρί. Φτιάχναμι πίπτες, σαραγλιά και τη «μπάμπω» απ' το γουρούνι. Ήταν για την πρωτοχρονιά. Είχε κομμάτια κρέας-στάρι αλεσμένο- μπλιγούρι και μυρωδικά. Ήταν κρεμασμένα στον αέρα και την έτρωγαν το βράδυ της πρωτοχρονιάς, αφού την έκοβαν φέτες, φέτες.

Τα παιδιά πήγαιναν στα σπίτια πάλι, όπως τ' Χριστού, έλεγαν τα κάλαντα και μάζευαν χρήματα.

Τραγουδούσαν:

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά

Κι αρχή καλός μας χρόνος

Άγιος Βασίλης έρχεται

από την Καισαρεία.

Βαστάει εικόνα και χαρτί

χαρτί και καλαμάρι.
Το καλαμάρι έγγραφε
και το χαρτί μιλούσε.
Βασίλημ' πόθεν έρχεσαι
και πούθε κατεβαίνεις.
Από τα πρόβατα έρχομαι
και στο χωριό πηγαίνω.
Πάω να πάρω το ψωμί
τσαρούχια του τσοπάνη.
Βασιλημ' ξέρεις γράμματα
ξέρεις την άλφα-βήτα.
Στην πατερίτσα ακούμπησε
να πει την αλφα-βήτα.
Κι η πατερίτσα ήτο κλωρή
κι αμόλησε κλωνάρια
κλωνάρια χρυσοκλώναρα
χρυσά μαλαματένια (ή και χρυσοκεντημένα)

Τη βασιλόπιττα που πήγαιναν στις καλύβες, όσοι είχαν λίγα γιδοπρόβατα την κύλαγαν στο μέσον του μαντριού. Αν πήγαινε ανάποδα, δε θα πήγαινε καλά το βιό την άλλη χρονιά. Αν έπεφτε από την καλή θα πήγαινε καλά. Έτσι το ξέταζαν τότε.

Την πρωτοχρονιά πηγαίναμε νύχτα στη βρύση να πάρουμε άκριπο (=αμίλητο) νερό για να μην πιάνουν τα σάρια δαυλό, αλλά και για όλα τα ζωντανά και το σπίτι ήταν καλό. Ακόμη παίρναμε ένα κλωνάρι από δέντρο και το βάζαμε στη φωτιά και αυτό προψούσε και λέγαμι

*Κατσίκια, αρνιά-πρόβατα, γίδια
Να γιομώσ' το μαντρί.*

Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς βάζαμε σκόρδο στη πόρτα για να μην πάρει το σπίτι από μάτι.

Εξέταζαν ποιος θα πάει πρώτος στο σπίτι τη μέρα της Πρωτοχρονιάς. Έτσι έλεγαν θα πάει και το βιό και το σπίτι καλά αν ήταν καλός άνθρωπος. Γι' αυτό έκλειναν την πόρτα για να μην μπει ο οποιοσδήποτε στο σπίτι. Πίστευαν πως αν δεν ήταν καλή μέρα την Πρωτοχρονιά δε θα πήγαινε καλά όλη η χρονιά».

(Μόρφω Παπαθανασίου γεν. 1924)

«Έψηναν βασιλόπιττα, έβαναν φλουρί και ζυγό. Έπαιρναν μια σλάμκα από το παχνί κι έφκιαναν το ζυγό. Αυτόν μαζί με το φλουρί τόβάζαν στη βασιλόπιττα. Το πρωί πήγαιναν στην Εκκλησία. Ευχήσαν μ' όλο τον κόσμο και μετά στο σπίτι. Εβάναμι τ' βασιλόπιττα στου τραπεζ' και την έφερνε ο μεγαλύτερος γύρα για ν' άρχεται

γύρα το σπι. Με του μαχαίρ έκοβε στη μέση ένα στρογγυλάρι. Ήταν του σπιπιού. Μετά άρχιζε με τη σειρά για όλους, αφού άρχιζε από το Χριστό. Όποιος τύχαινε το φλουρί, έλεγε ευχές, το ριχνε ψηλά και μετά το τοποθετούσε στο εικονοστάσι. Τρώγαμαν ακόμα τηγανιές, γάλα απ' το καδί χοντρό.

Γένονταν και μασκαράδες και γυρνούσαν όλο το χωριό. Μάζευαν απ' όλα και μετά ξενυχτούσαν και γλεντούσαν στην Εκκλησία όλη νύχτα.

(Χαΐδω Τσουμάνη γεν. 1924)

Θεοφάνεια-Φώτα

Λέγεται Θεοφάνεια γιατί τη μέρα αυτή βαπτίστηκε ο Ιησούς Χριστός στον Ιορδάνη ποταμό από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο και αποκάλυψε ο Θεός τον εαυτό του, τον Υιό του και το Άγιο Πνεύμα, «εν είδει περιστεράς». Μέχρι τον 4ο αι. μ.χ. η ημέρα αυτή (6 Ιαν.) Βάπτιση συνεορτάζεται με τη Γέννηση του Κυρίου και στο εξής διασπάστηκε και η Γέννηση του Χριστού μεταφέρθηκε στις 25 Δεκ. Πρώτα στη Δύση και αργότερα στην Ανατολή. Έτσι πολλά έθιμα των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων εξακολουθούσαν να είναι έθιμα αρχιχρονιας και κυρίως η τελεστική εθιμολογία των τροφών³.

Εκκλησιαστικά τη μέρα αυτή τελείται ο Μέγας Αγιασμός και αγιάζονται τα νερά, αλλά και η κτίση (φύση) ολόκληρη.

Καλούνται και Φώτα γιατί την ημέρα αυτή οι κατηχούμενοι εβαπίζοντο και γιατί υπήρχε άπλετο φως κατά την τέλεση του μυστηρίου του βαπτίσματος.

Για τον πιστό Ορθόδοξο λαό των χωριών μας τα Φώτα είναι μεγάλη γιορτή, ίσως η μεγαλύτερη γιορτή του χρόνου και γι' αυτό συνδέεται με πολλά και ποικίλα ήθη και έθιμα.

« Η παραμονή των Φώτων ήταν μέρα αυστηρής νηστείας που την τηρούσαν απαραίτητα και τα μικρά παιδιά. Εξέταζαν τι μέρα θα κάνει των φώτων και έλεγαν το χαρακτηριστικό δίστιχο:

*Χριστούγεννα βρεχούμενα
τα Φώτα χιονισμένα
χαρά σ' αυτόν τον γεωργό
πόχει πολλά σπαρμένα.*

Τα χοιρινά πασιάδια (πηχτή) φτιάχνονταν και τρώγονταν τα Φώτα. Οι παλιοί πίστευαν πως τη μέρα αυτή άνοιγαν οι Ουρανοί και πως αν έβγαινε κάποιος την ώρα που άνοιγαν, έπρεπε να ζητήσει μόνο ένα πράγμα και η επιθυμία του θα εκπληρώνονταν.

Με τον αγιασμό των Φώτων ράντιζαν τα δέντρα και τα κηπάρια. Πήγαιναν άχυρο στην Εκκλησία και μ' αυτό μετά έδεναν στα δέντρα να τα φυλάει από κάθε αρρώστια»

(Ζήνδρος Κων/νος γεν. 1915)

3. Βλ. Μ. Μηλίγκου - Μαρκαντώνη Ερετρικοί Παλμοί Αριθ. Φ 68 Ιαν/ριος 1998, σελ. 5.

«Τον Αγιασμό των Φώτων τον φύλαγαν μέχρι την άλλη χρονιά. Δεν έκανε ν απατηθεί, τον πήγαιναν στα λακκώματα μακριά από το χωριό, να πνικτεί, να πάει σ' άλλο νερό. Ράντιζαν όλα τα σπαρτά την ημέρα των Φώτων. Και όταν πονούσαν τ' αυτιά έριχναν αγίασμα. Την κουλούρα που έφκιαναν τα κάλαντα την έδιναν τη μέρα των Θεοφανείων ραντισμένη με αλάτι και αγίασμα στα Βόδια και σ' όλα τα ζώα από λίγο».

(Ζήνδρος Νικόλαος γεν. 1886)

«Τη μέρα των Φώτων, αφού τελείωνε ο αγιασμός ο επίτροπος κατέβαζε όλες τις φορητές εικόνες και τις έπαιρναν οι χωριανοί στα χέρια σαν να έβγαιναν σε δημοπρασία και έλεγαν : -"Δίνω μια λίρα".

Ο πρώτος που θα έπαιρνε τον Άγιο Δημήτριο έδινε 5 λίρες (1 λίρα= 100 γρόσια). Έφερναν τρεις φορές γύρω-γύρω στην Εκκλησία κρατώντας ο καθένας την εικόνα στα χέρια του. Τα χρήματα αυτά τα έδιναν για εθνικούς σκοπούς και για τη διατήρηση των σχολείων. Πήγαιναν ακόμη βριζάχυρο στην Εκκλησία, το ράντιζαν με αγίασμα και μετά το δέναν στα καρποφόρα δέντρα για να καρπίσουν (ευκαρπία)»

(Αριστείδης Παπαθανασίου γεν. 1898)

«Στο πηγάδι μέσα στην καρούτα τη μέρα των Φώτων έριχναν το σταυρό. Έπαιρναν το «μιγάϊσμα» και την κλούρα που είχαν απ' τα κόλιντα και ράντιζαν τα πάντα. Πρώτα το εικονοστάσι μετά τον κήπο, το οπωρικά και μετά τα γιδοπρόβατα. Έτρωγαν πατσιάδια από το γουρούνι που τάφκιαναν νωρίτερα γιατί τ' Σταυρού δεν αρταίνονταν. Χόρευαν όλοι μαζί στην πλατεία του χωριού. Τραγουδούσαν:

Σήμερα είν' τα Φώτα
κι ο Φωτισμός
κι αύριο ειν' Αι-Γιάννης
Ο Πρόδρομος
κι αύριο ειν' αυτός
και πάλι αυτός»

(Μόρφω Παπαθανασίου γεν. 1924)

**Μην ξεχνάτε
τη συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας**

Ο θάνατος του Σωκράτη και του Χριστού

Από τον Νικ. Χ. Ρεμπέλη, φιλόλογο, πρ. Λυκειάρχη

Στον επίλογο του πλατωνικού διαλόγου “Φαίδων”, που αναφέρεται στις τελευταίες στιγμές του Σωκράτη, θαυμάζει κανείς την ψυχραιμία και αταραξία του φιλοσόφου, όταν ήπια μονορούφι το πικρό του θανάτου δηλητήριο.

Δεν εδειλίασε, δεν φοβήθηκε, γιατί γι’ αυτόν η φιλοσοφία ήταν “μελέτη θανάτου” και το θάνατο τον έβλεπε ως σωτηρία από ασθένεια, ως λύτρωση, εφ’ όσον η ψυχή του ελεύθερη από το σώμα, θα φτερούγιζε προς το θείον.

Το μυστήριο του θανάτου πάντοτε εφόβιζε τους ανθρώπους. Ακόμα και ονομαστοί άνδρες και θεοφώτιστοι προφύτες της Παλαιάς Διαθήκης (Μωυσής, Ιακώβ, Ηλίας, Ιώβ, Εζεκίας κλ.) εφοβούντο το θάνατο και έτρεμαν στην ιδέα ότι μια μέρα θα πεθάνουν. (Βλ. Ν. Βασιλειάδη “Το μυστήριο του θανάτου”, έκδ. “Σωτήρ”, σελ. 201-201, βιβλίο αξιόλογο, που είχε την καλοσύνη να μου χαρίσει για παρηγοριά και τόνωση ψυχής, ο παυσ. αρχιμ. Ι. Μονής Μολυβδοσκεπάστου κ. Θεόδωρος).

Ο θάνατος του Σωκράτη μας φέρει στο νου έναν άλλο θάνατο, απείρως, φοβερότερο και φικτότερο: Εκείνον του Σωτήρος Χριστού. Πιστεύω πως δεν είναι ασέβεια ούτε ανευλάβεια να κάνει κανείς ένα σύντομο παραλληλισμό των δύο θανάτων, του Σωκράτη,

ως φιλοσόφου και του Χριστού, ως ανθρώπου, και μάλιστα, τελειοτάτου.

Και ο Σωκράτης και ο Χριστός συγκώρεσαν τους κατηγορούς και τους δημίους των Πρβλ. το του Χριστού: “Πάτερ, άφες αυτοίς. ου γαρ οίδασι τι ποιούσι”. (Λουκ. κγ, 34).

Ο Σωκράτης πεθαίνει γαλήνιος ανάμεσα στους μαθητές του, οι οποίοι δεν τον εγκατέλειψαν τις τελευταίες κρίσιμες στιγμές.

Ο Χριστός προδίδεται από το μαθητή του Ιούδα, εγκαταλείπεται, σχεδόν απ’ όλους, μετά τη σύλληψή του στον κήπο της Γεθσημανή. Μόνον ο Ιωάννης τον ακολουθεί έως την κατοικία του Άννα, μαζί με τον Πέτρο, ο οποίος, παρ’ όλες τις προηγούμενες διαβεβαιώσεις του ότι δεν θα τον απαρνηθεί, ακόμη κι αν χρειαστεί να πεθάνει μαζί του (Ματθ. κστ, 35, και Μάρκ. ιδ, 31), όμως, για ασήμαντο λόγο, τον απαρνήθηκε τρεις φορές “πριν αλέκτορα φωνήσαι”, πριν δηλ. από το πρωινό λάλημα του πετεινού.

Ο Χριστός ραπίζεται, υβρίζεται, φορεί στέφανον εξ ακανθών, μαστιγώνεται, εμπαίζεται από εκείνους που ευεργέτησε. Τον σέρνουν από τον Άννα στον Καϊάφα, κι ύστερα στον Πιλάτο, κι απ’ εκεί στο Γολγοθά με το βαρύ σταυρό στον ώμο του. Άγρια στίφη στρατιωτών και όχλος τον ακολουθούν με κραυγές και βρισιές. Στρέφει τα μάτια του. Οι μαθητές του είχαν γίνει άφαντοι, μόλις τον συνέλαβαν.

Και ασφαλώς θα κούνησε απελπιστικά το κεφάλι του γι' αυτή την εγκατάλειψη. Εγκατάλειψη, που σίγουρα είχε προβλέψει, γιατί και άλλες φορές τους είχε επιπλήξει για δειλία και ολιγοπιστία, όπως στην περίπτωση π.χ. της τρικυμίας της λίμνης, όπου, όταν τρομαγμένοι ξύπνησαν τον διδάσκαλο, αυτός τους είπε:

“Τι δειλοί εστε ούτω; πώς ουκ έχετε πίστιν;” (Μάρκ. 8, 40).

Ο θάνατος του Χριστού ήταν φρικτός, αποτρόπαιος. Υποφέρει, σφάδάζει από τους πόνους, καρφωμένος χειροπόδαρα πάνω στο σταυρό. Και τότε, όταν η δοκιμασία και η ταλαιπωρία έφτασαν στο κατακόρυφο, όταν άρχισε να συντρίβεται και να συγκλονίζεται από το τρομερό μαρτύριο, βγάζει απεγνωσμένη ανθρώπινη κραυγή, φωνή αγωνίας, φωνή παραπόνου: “Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες”; Ήταν μια πρακτική φράση του Χριστού, ως ανθρώπου, πλήρως δικαιολογημένη στις τραγικές εκείνες στιγμές. Και εξηγούμαι:

Ας θυμηθούμε στο σημείο αυτό την αγέρωχη ηρωίδα Αντιγόνη, στο ομώνυμο δράμα του Σοφοκλή. Με θάρρος παραβαίνει τη γραπτή διαταγή του Κρέοντα και, υπακούοντας στον άγραφο νόμο της συνείδησής της, θάβει τον αδελφό της. Αντιμετωπίζει τον Κρέοντα με γενναιότητα. Περιφρονεί το θάνατο. Όταν όμως βαδίζει προς το μαρτύριο, όταν πλησιάζει η ώρα του θανάτου της, η ηρωίδα ξεσπάει σ' έναν γοερό και συγκινητικό θρήνο. Σκέφτεται ότι πολύ πρόωρα χάνει τη

ζωή της, τα νιάτα της, τα νυφιάτικα τραγούδια, τη χαρά του γάμου, την απόλαυση της φύσης (στίχ. 806-816). Ο θρήνος της είναι συγκλονιστικός, το παράπονό της τελείως δικαιολογημένο, ως ανθρώπινο και φυσιολογικό.

Ας θυμηθούμε επίσης το γενναίο μαχητή του 1821, Αθαν. Διάκο, ο οποίος, βαδίζοντας προς το μαρτύριο και βλέποντας γύρω του την ανθισμένη ανοιξιιάτικη φύση, είπε μελαγχολικά (κατά την παράδοση):

*“Για δεσ καιρό που διάλεξε
ο Χάρος να με πάρει,
τώρα π' ανθίζουν τα κληριά
και βγάν' η γης χορτάρι”*.

Έτσι είναι. Όσο γενναίος κι αν είναι ο άνθρωπος, κάμπτεται, όταν βρεθεί “ενώπιος ενωπίω” με το θάνατο.

Γι' αυτό και ο θυμόσοφος λαός εκφράζει τη χαρά της ζωής με παροιμιώδεις φράσεις, όπως: “Γλυκειά είν' η ζωή κι ο θάνατος μαυρίλα”. Ή το άλλο: “Και με τα χίλια βάσανα πάλ' η ζωή γλυκιά 'ναι”.

Αξίζει ακόμη να παραθέσω λίγους στίχους του Ι. Βηλαρά από το ποίημα (μύθος) “Γέρος και θάνατος”.

Ένας γέρος κουβαλούσε από το δάσος ξύλα για να βγάζει το ψωμί του. Μια μέρα, βαριά φορτωμένος, κάθισε σ' έναν όχτο να ξεκουραστεί. Σε μια στιγμή απελπισίας κι απογοήτευσης, φωνάζει το χάρο να τον πάρει, γιατί βαρέθηκε τη ζωή του. Κι ο Χάρος:

- *“Γιά με, γέρο, του λέει, τί θέλεις;”*
- *“Αχ!..., ο γέρος ευτύς αποκρίθη,
το ζαλίκι μου αυτό δεν μπορούσα*

να σπκώσω· σε φώναξα ο δόλιος
να μου δώκεις ολίγη βοήθεια”.

Έξυπνη η απάντηση του γέρου, έτσι, για να ισχύει πάντοτε ο λόγος των προγόνων μας, δια στόματος Ευριπίδη: “Αν εγγύς έλθη θάνατος, ουδείς βούλεται θνήσκειν”.

Ο θάνατος του Σωκράτη είναι θάνατος χωρίς άγχος, χωρίς αγωνία, χωρίς ψυχική ταραχή, ενώ του Χριστού είναι μια διαρκής αγωνία από τότε που τον συνέλαβαν στον κήπο της Γεσθημανή, όπου, προαισθανόμενος τον επικείμενο θάνατό του, εύχεται στον Ουράνιο Πατέρα, αν ήταν δυνατό, να παρέλθει να απομακρυνθεί από αυτόν το ποτήρι τούτο (Ματθ. κστ, 39). Αμέσως όμως συνέρχεται και παρακαλεί να γίνει το θέλημα. Εκείνου και όχι το δικό του. Η αγωνία του στον κήπο της Γεσθημανή μεγαλώνει. Ο ιδρώτας “ωσει θρόμβοι αίματος” αυλακώνει το μέτωπό του και τον περιλούει σύγκορρο (Λουκ. κβ, 44). Κι όταν η λύπη του φθάνει στο κατακόρυφο, μελαγχολικά λέει τη γνωστή φράση: “Περίλυπος εστιν η ψυχή μου έως θανάτου”. Είναι δηλ. πολύ λυπημένος, μέχρι του σημείου να κινδυνεύει να πεθάνει από τη στενοχώρια του.

Ναι, είναι περίλυπος, γιατί, με τον πρόωρο θάνατό του θα άφηνε ημιτελές το έργο του. Καταλυπημένος, γιατί θα χανόταν το σωτήριο φως για την ανθρωπότητα. Περίλυπος, γιατί, από τότε που άρχισε να κηρύπτει, συνάντησε μεγάλη αντίδραση. Διέτρεξε πολλούς κινδύνους να συλληφθεί, να λιθοβοληθεί. Προβλ. “ήραν (= πήραν)

λίθους, ίνα βάλωσι επ’ αυτόν. Ιησούς δε εκρύβη και εξήλθεν εκ του ιερού...” (Ιω, η, 59). Καταλυπημένος, γιατί συλλογίζόταν την αβέβαιη και αμφίβολη πίστη των μαθητών του.

Περίλυπος, γιατί, τον τελευταίο καιρό, που βρισκόταν στην Ιερουσαλήμ, αναγκαζόταν το βράδυ, προτού κλείσουν οι πύλες του τείχους, να πηγαίνει έξω στο όρος των Ελαιών ή σε φιλικά του σπίτια για μεγαλύτερη ασφάλεια. Πολύ λυπημένος, γιατί στη γενέτειρά του, τη Ναζαρέτ, όπου τον γνώριζαν μαζί με τ’ αδέρφια του, από την παιδική του ηλικία, ως πρωτότοκο γιό του Ιωσήφ και της Μαρίας, δεν δέχτηκαν ευνοϊκά το κήρυγμά του, οπότε αναγκάστηκε να τους πει τη γνωστή εκείνη φράση, που έμεινε από τότε παροιμιώδης: “Ουδείς προφήτης δεκτός εστιν εν τη πατρίδι αυτού” (Λουκ. δ, 24). Περίλυπος, γιατί το οικογενειακό του περιβάλλον δεν τον ενθάρρυνε, δεν υποστήριξε το έργο του. Καταλυπημένος, τέλος, γιατί “ουδέ οι αδελφοί αυτού επίστευον εις αυτόν” (Ιω ζ, 5). Παντού, λοιπόν, στα τελευταία τρία χρόνια, απογοητεύσεις, κίνδυνοι, αγωνίες, δολοπλοκίες, μίσση, απόπειρες φόνου, λιθοβολισμού, και όσα άλλα, έτσι ώστε να δικαιολογείται η αγωνιώδη φράση του ότι δηλ. η ψυχή του ήταν “περίλυπος έως θανάτου”.

Ο θάνατος του Σωκράτη δεν περιέχει πάθος. Είναι σκέψη, φιλοσοφικός στοχασμός. Αντίθετα, στο θάνατο του Χριστού υπάρχει πάθος σώματος και ψυχής, λύπη θανάσιμη, πάθη φριχτά

και σπαραξικάρδια. Ο θάνατος του Σωκράτη ήταν σχεδόν ανώδυνος. Ο πόνος ελαφρύς και για πολύ λίγο χρόνο, όσο δηλ. η ψύξη ν' ανέβει από τα πόδια στην καρδιά και να ξεψυχήσει. Αντίθετα, ο Χριστός πάσχει, ψυχομαχεί, υποφέρει πολλές ώρες, σπαράζει καρφωμένος στο σταυρό του μαρτυρίου.

Ο Χριστός ζει το θάνατο, τον νιώθει, τον αισθάνεται, ενώ ο Σωκράτης μόνο που τον διανοείται, φιλοσοφεί γι' αυτόν και τον αντιμετωπίζει σαν ένα γεγονός της καθημερινής ζωής. Ο θάνατος για το Χριστό ήταν ένας πόνος ανυπόφορος, ένας τρομερός σπαραγ-

μός. Τρέχει το αίμα από τα καρφωμένα χέρια του. Από τα χέρια εκείνα, που τόσες φορές ύψωσε για να ευλογήσει τα πλήθη. Ο Σωκράτης, τέλος, ποτέ δεν ένωσε την εγκατάλειψη, που αισθάνθηκε ο Χριστός, από τον κήπο της Γεθσημανή μέχρι το Γολγοθά.

Κάθε θάνατος, όπως κι αν συμβαίνει, είναι, πράγματι, φοβερός. Κι αυτός ο θάνατος του Σωκράτη κάνει την αίγλη του, επισκιάζεται και ωχριά μπροστά στο μαρτυρικό θάνατο του Χριστού, που αργοπέθανε καρφωμένος επάνω στο Σταυρό, για το καλό και τη σωτηρία των ανθρώπων.

ΕΥΗ ΣΚΟΥΡΤΗ-ΚΑΡΑΜΙΧΑΗΛΙΔΗ
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Δέχομαι: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΡΙΤΗ - ΠΕΜΠΤΗ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
9-12 π.μ. και 5-8 μ.μ.

28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 25
ΛΥΚΟΒΡΥΣΗ

Τηλ.: ΙΑΤΡ. 28.25.298
ΟΙΚ. 28.20.644

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Ερμού 73 - Πλατεία Αγ. Σοφίας
Τηλ. 269342 - Θεσ/νίκη.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ι. ΛΑΖΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑΣ (RVG)

Τηλ. (0655) 22223 ΚΟΝΙΤΣΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΤΗΛ. 426 951 ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22 Π

ΑΝΘΟΜΕΛΟ ΓΡΑΜΜΟΥ
ΓΥΡΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΠΟΛΤΟΣ

ΖΑΡΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ ΤΗΛ. 0655 99089
0665 27597

ΦΩΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

Εθνικοί αγώνες των δασκάλων της Φούρκας

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΚΟΓΚΑ

Εθνική θύελλα στη Φούρκα

Ήσυχια κυλούσε η ζωή στη Φούρκα όπως και σε όλα τα βλαχοχώρια μας μέχρι το 1940. Οι κάτοικοί της πρώτοι ανάμεσα στους πρώτους όρθωσαν το ανάστημά τους στον Ιταλό εισβολέα και είναι πανελλήνια γνωστή “η γυναίκα της Φούρκας”. Μετά την εισβολή όμως των κατακτητών στο Κεφαλοχώρι της Πίνδου, όπως και στα άλλα βλαχοχώρια χωριά - ξέσπασε θύελλα μεγαλύτερη και χειρότερη και από αυτή του κατακτητή. Τα γεγονότα που θα περιγράψουμε στηρίζονται στα επίσημα έγγραφα τόσο των Ιταλικών αρχών όσο και του Επιθεωρητή Δημοτικών Σχολείων Κόνιτσας και άλλων ελληνικών αρχών την περίοδο εκείνη.

Δεν πέρασαν λίγοι μήνες από τον Απρίλη του 1941 και στα βλαχοχώρια της Πίνδου μαζί με τον κατακτητή εμφανίζεται και άλλος πιο επικίνδυνος εχθρός. Να πως περιγράφει την κατάσταση αυτή ο Επιθεωρητής Δημ. Σχολείου Κόνιτσας αείμνηστος Νικόλαος Σπαθής: “Εις τα βλαχοχώρια χωριά της Πίνδου Δίστρατον - Άρματα - Παλιοσέλι - Πάδες και Φούρκα έχει δημιουργηθεί εκ μέρους ενός αγνώστου αλλά διαβόητου Διαμαντή, ενός παχυδέρμου Ρουμάνου προπαγανδιστού μια θλιβερή κατάσταση... συνοδευόμενος υπό οπλοφορούντων χωρικών, περιέρχεται τα χωριά της περιφέρειάς μου μεθ’ ενός εισέτι εξ Αβδέλας λεγομένου Περδίκη και παρουσιαζόμενου ως επιθεωρητή των ρουμανικών σχολείων και δια διαφόρων

εκβιαστικών μέτρων απαιτεί από τους χωρικούς το κλείσιμο των σχολείων μας, την αποπομπή των Ελλήνων δασκάλων και την εγκαθίδρυση Ρουμανικών Σχολείων εντός των διδακτηρίων των ελληνικών σχολείων...”. Έτσι απλά αλλά και τόσο χαρακτηριστικά περιγράφει τα γεγονότα ο επιθεωρητής Ν. Σπαθής.

Το Φθινόπωρο του 1941 αμέσως μετά την κατάκτηση της χώρας μας δηλαδή, στη Φούρκα υπηρετούσαν οι παρακάτω δυο δάσκαλοι. Ο Αδαμάντιος Ταμπούρης και ο Κωνσταντίνος Μόκκας. Παράλληλα με τους δυο δασκάλους υπηρετούσε και η νηπιαγωγός Ευγενία Εξάρχου. Τόσο οι δυο δάσκαλοι που αναφέραμε όσο και η νηπιαγωγός κατάγονταν από τη Φούρκα και υπηρετούσαν εκεί.

Στις αρχές Σεπτεμβρίου όμως μαζί με τους Φουρκιώτες δασκάλους που δίδασκαν τα ελληνόπουλα του χωριού ελληνική γλώσσα και ιστορία μαζί με τη θρησκεία μας “μετέβη εκεί ο ρουμανοδιδάσκαλος... καταγόμενος εκ του ιδίου χωριού, μας πληροφορεί ο επιθεωρητής Σπαθής, εγκατεστάθη εις το εκεί ελληνικό σχολείο και επεδίωξε να κάμει έναρξη λειτουργίας ρουμανικού σχολείου”.

Όλοι οι κάτοικοι του χωριού όμως - πλην ελαχίστων εξαιρέσεων - αρνήθηκαν να στείλουν τα παιδιά τους στο ρουμανικό σχολείο αλλά τα έστειλαν στο ελληνικό. Από τη στιγμή εκείνη άρχισε μια φοβερή πίεση ψυχολογική αλλά και σωματική, τόσο στους γονείς των παιδιών όσο και

στους δυο δασκάλους, ώστε να ανασταλεί η λειτουργία του ελληνικού σχολείου και όλα τα Φουρκιωτόπουλα να φοιτήσουν στο ρουμανικό σχολείο.

Τη μεγάλη πίεση όμως τη δέχτηκαν όπως θα δούμε στη συνέχεια οι δάσκαλοι και η νηπιαγωγός του χωριού, οι νέοι αυτοί εθνομάρτυρες που σήκωσαν αγόγγιστα το σταυρό του μαρτυρίου.

Από τις πρώτες προσπάθειες που έκαναν οι ρουμανόβλαχοι να ιδρύσουν και λειτουργήσουν ρουμανικό σχολείο στη Φούρκα διαπίστωσαν ότι δεν είναι δυνατόν να ευδοκιμήσουν. Οι ηρωϊκοί κάτοικοι του χωριού παρά το γεγονός ότι μεταξύ τους και στα σπίτια τους χρησιμοποιούσαν το κουτσοβλάχικο γλωσσικό ιδίωμα, δε δέχτηκαν ποτέ τους ότι είναι ρουμάνοι και όχι έλληνες. Στην άρνηση λοιπόν των Φουρκιωτών να συμμορφωθούν με τις επιθυμίες των ρουμανιστών αντέταξαν από την πρώτη στιγμή τη βία. Στην αρχή την ψυχολογική και μετά την ωμή σωματική βία με ξυλοδαρμούς και φυλακίσεις των δασκάλων που τους θεωρούσαν - και είχαν εδώ δίκαιο- κυρίως υπεύθυνους για την αποτυχία των αισχρών τους σχεδίων.

Ας παρακολουθήσουμε λοιπόν σήμερα τα γεγονότα όπως σκιαγραφούνται με δραματικό αλλά λιπό τόνο στα επίσημα έγγραφα των αρχών. “Καταρχάς εκλήθη εις Σαμαρίναν ο δημοδιδάσκακος Κων/νος Μόκκας μετά του Εξάρχου, πατέρα της νηπιαγωγού Ευγενίας Εξάρχου ήτις είχε αναχωρήσει κρυφίως εις Κόνιτσαν οίτινες εδάρησαν ανηλεώς επί τριήμερον αναφέρει σε αναφορά του προς τη Γ.Δ.Η. ο Επιθεωρητής Σχολείων Κόνιτσας. Και συνεχίζει: “διετάχθησαν ούτοι όπως ουδεμίαν αντίρρησιν φέρουν δια

την τακτικήν φοίτησιν των μαθητών εις το Ρουμανικόν Σχολείον”. Μαζί με τους 2 παραπάνω Φουρκιώτες είχε κληθεί στη Σαμαρίνα, έδρα του Ψευτοκράτους της Πίνδου του Διαμαντή και ο Τάκης Σταγκίκας που δεν έφαγε ξύλο γιατί βλέποντας το μάταιο της προσπάθειας “υπέκυψεν εις τας αξιώσεις του Διαμαντή”. Έτσι το ρουμανικό σχολείο της Φούρκας έμενε άδειο από μαθητές και οι κύριοι επείγονταν να εμφανίσουν δράση. Κάλεσαν στη συνέχεια τον άλλο λεβέντη Φουρκιώτη δάσκαλο, τον Αδαμάντιο Ταμπούρη “όστις εδάρη ανηλεώς υπό αυτού τούτου του Διαμαντή τονίζοντάς του επί λέξει: Εσύ βλάχος και να θέλεις να μου καλάσεις τη δουλειά”. Έλα μαζί μας να δεις τι μπορούμε να κάνουμε για το καλό του τόπου και το δικό σου”.

Μέταιιες προσπάθειες όμως. Ούτε οι ξυλοδαρμοί, ούτε οι απειλές, ούτε οι εκφοβισμοί έκαναν τους ήρωες εκείνους να ενδώσουν στις ρουμανικές προτάσεις.

Ανάφεραν μόνο την κατάσταση στον επιθεωρητή τους που με τη σειρά του και αυτός έκρινε σκόπιμο να αναφερθεί στο Διοικητή της Ιταλικής αστυνομίας Κόνιτσας μήπως εύρισκε κάποια βοήθεια για τους υπαλλήλους του. Έστειλε τότε την αριθ. 1197) 10-10-1941 αναφορά στην οποία μεταξύ των άλλων γράφει: “Εις Φούρκαν έχει δημιουργηθεί μια θλιβερά κατάσταση εκ μέρους μερικών ρουμανοφρονούντων... με επαναστατικήν βίαν κατέλαβον τη διδακτήριον, εγκατέστησαν ρουμάνον διδάσκαλον αλλά και τους Έλληνες δασκάλους εκακοποίησαν. Ημείς ουδέν δικαίωμα εις τους ρουμανίζοντας αναγνωρίζομεν. Πιστεύομεν ότι αι Ιταλικάί αρχαί δεν θα επιτρέψουν να δημιουργούνται επεισόδια εις βάρος δημοσίων υπαλλήλων

παρακαλούμε όπως ενεργήσετε.

Στα χαμένα οι προσπάθειες του καλού κείνου πατριώτη. Οι Ιταλικές αρχές είχαν από πριν δώσει το ελεύθερο στους ρουμανίζοντες να ενεργήσουν ελεύθερα ώστε να εδραιώσουν το κράτος της Πίνδου. Ας δούμε όμως την απάντηση που πήρε στην αναφορά του ο επιθεωρητής Κόνιτσας.

Αρ. Πρωτ. 1069 "Επιβεβαιούμεν ότι ενανειλημένως εδηλώθη ότι οι έλληνες διδάσκαλοι είναι τελείως ελεύθεροι να ενανυλάβουν τας υπηρεσίας των. Όσον αφορά την κατάληψιν του διδ/ρίου της Φούρκας τούτο δεν αποτελεί αδίκημα διότι προϋπάρχει σχετική διαταγή που ενέπερε. Υπογραφή Βίκτωρ Βαλκαζάρα. Υπολοχαγός, Διοικητής Υποδ/σεως Κονίτσας. Ποιά ήταν η περίφημη διαταγή που επέτρεπε να καταλαμβάνονται τα ελληνικά διδακτήρια από τους Ρουμάνους, ψάχνοντας στα αρχεία βρίσκει κανένας την αριθ. 185622/7-9-41 διαταγή της Μεραρίας Πεζικού MODENA που διαλαμβάνει μεταξύ των άλλων και τα παρακάτω. "Μοι καθίσταται γνωστόν ότι το Ρουμανικόν Σχολείον Φούρκας δεν καθίσταται δυνα-

τόν να λειτουργήσει εάν εγκαταλείψει το οίκημα του Ελληνικού Σχολείου όπου συστεγάζεται μετά του τελευταίου και παρακαλώ όπως διατάξετε αμέσως να αφηθεί το οίκημα τούτο εις το Ρουμανικόν Σχολείον. Μοι κατέστη γνωστόν επίσης ότι δεν πρόκειται εκ τούτου να ζημιωθεί το ελληνικό σχολείο. Δέξασθε κλπ. Υπογραφή. Μάριος Γκουασάρντζο Στρατηγός.

Να λοιπόν πως διευθέτησαν οι Ιταλικές αρχές κατοχής τα εκπαιδευτικά μας θέματα. Κλείστε το Ελληνικό σχολείο ή μάλλον δώστε το διδακτήριο στο Ρουμανικό σχολείο και σεις δεν πρόκειται να ζημιωθείτε. Αμέριστη και φανερή λοιπόν η υποστήριξη των αρχών κατοχής προς τους Ρουμανόβλαχους. Θα παρακολουθήσουμε όμως με κάθε λεπτομέρεια στη συνέχεια με ποιο τρόπο προσπάθησε ο επιθεωρητής Κόνιτσας να ανατιδράσει στα ύπουλα σχέδια των ρουμανόβλαχων και ποια η αντίδραση των προδοτών. Ακόμα σε ποιο Γολγοθά ανέβηκαν οι μάρτυρες δάσκαλοι της Φούρκας.

(Συνεχίζεται)

NATIONAL SECURITY

ALARM SYSTEMS

Τάσος Κορτσινόγλου
ΚΙΝ.: 093664.6868

ΛΑΥΡΙΟΥ 121, ΠΑΙΑΝΙΑ
ΤΗΛ.: 664.6868
ΤΗΛ./FAX: 664.3388

Τ.Κ. 19002, ΑΤΤΙΚΗΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "Το Γεφύρι" Με 40 κλίνες, εστιατόριο, μπάρ, θέρμανση, πάρκιγκ κλπ. Στην ειδυλλιακή τοποθεσία της γέφυρας Αώου στην Κόνιτσα. Τηλ. 0655-23780

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 88^η ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Υπό του Υποστράτηγου εα Ι. Δάφνη. Σε κοινή εκδήλωση που οργανώθηκε από την Ένωση Αποστράτων Αξιωματικών Στρατού (ΕΑΑΣ) και την Ανωτάτη Πανελλήνια Ομοσπονδία Εφέδρων Αξιωματικών (ΑΠΟΕΑ), γιορτάστηκε την 22.02.2001 στο Πολεμικό Μουσείο, η 88^η Επέτειος της Απελευθέρωσης των Ιωαννίνων, με ειδική αναφορά στο ιστορικό και τη δράση των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ. Αυτές οι περιόδοι, όπως και άλλες, είχαν ως κύριο χαρακτηριστικό την ανάδειξη ηρωικών μορφών και προσωπικοτήτων που αποδείχθηκαν άξιοι ηγέτες της πατρίδας μας, συνεχιστές της Ιστορίας και των παραδόσεων της φυλής μας.

Παρακινούμενος από το κλίμα της συγκεκριμένης εκδήλωσης, θέλω να υπογραμμίσω ότι οι διοικητικές ικανότητες ενός ηγέτη βρίσκουν τη μέγιστη αυτών έκφραση στο πεδίο της τιμής και ιδιαίτερος στις περιπτώσεις που οι ηγέτες κυριαρχούνται από το αίσθημα του "Εθελοντισμού".

Στο πνεύμα του "Εθελοντισμού", όρος που χρησιμοποιείται ευρέως προσφάτως λόγω Ολυμπιακών αγώνων, έχοντας δε ως πρότυπα τον Ταγματάρχη Ι. Βελισσαρίου εκπορθητή των Ιωαννίνων της 21/02/1913 και τον μετά 29 χρόνια ιππότη της Ορεινής Ελλάδος Στρατηγό Ν. Ζέρβα Γενικό Αρχηγό των Εθνικών Ομάδων Ελλήνων Ανταρτών ΕΔΕΣ, θα αφιερώσω μερι-

κές γραμμές του παρόντος σημειώματος πιο κάτω.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα η εκδήλωση άρχισε με χαιρετισμό του προέδρου της ΕΑΑΣ Αντιστράτηγου Α. Καλεντερίδη και κατόπιν ο βασικός ομιλητής της βραδιάς καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γρηγ. Κωσταράς ανέπτυξε το θέμα "Η ψυχολογία του ηγέτη". Ο ομιλητής ανέφερε ότι στην επιλογή του θέματος επηρεάστηκε από τον τρόπο ασκήσεων των καθηκόντων του ως ηγέτης του ταγματάρχου Βελισσαρίου ο οποίος, υπέρμαχος του δόγματος "εμπρός δια της λόγχης", έφθασε πρώτος στην παρυφή των Ιωαννίνων όπου εδέχθη τους απεσταλμένους του ΕΣΑΤ πασά για την παράδοση της πόλεως και της αμυντικής τοποθεσίας Μπίζανίου.

Στην συνέχεια ο ομιλητής ανέλυσε τα γνωρίσματα του όρου "ηγεία" όπως επίδοση-απόδοση, ηθικό, πειθαρχία, Συναδελφικότητα, ικανότητα αυτοπροσδιορισμού και την ικανότητα να μετατρέπει την "ομάδα" σε "Μονάδα" λειτουργούσα καλώς ως "ωρολόγιον", επέμεινε δε στον όρο "παράδειγμα" που πρέπει να διακρίνει τον ηγέτη.

Η μεστή σε περιεχόμενα ομιλία, η εναλλαγή διανοημάτων, τα παραδείγματα, ο χρωματισμός της γλώσσας και η γλαφυρότητα του ομιλητού έκαναν

βαθιά εντύπωση στο ακροατήριο που εκδηλώθηκε με θερμά και παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Η ΕΑΑΣ σε ένδειξη τιμής προς τον ομιλητή απένειμε δια του προέδρου της τιμητική διάκριση, χειρονομία που ακολουθήθηκε με την απονομή παρόμοιων διακρίσεων προς τον παριστάμενο Αρχηγό ΓΕΕΘΑ κ. Μανούσο Παραγιουδάκη, τον Στρατηγό εα τέως Υπουργό Ι. Κατσαδήμα και την Οργάνωση ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ μέσω του προέδρου αυτής πέρραρχου Γρηγ. Νούσια, για τις υπηρεσίες που προσέφερε προς την πατρίδα έκαστος στον κύκλο της αρμοδιότητάς του.

Την εκδήλωση τίμησαν εκτός των προαναφερθέντων και οι: Δ. Ιωάννου Δ/κτής Μονάδας ΕΟΕΑ, τ. Βουλευτής Πρόεδρος ΣΟΕΑ, Στρατηγοί εα Ε. Καραγιάννης και Μαστρατώνης επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΣ, Αντιστράτηγοι εα Κατσαδήμας, Σταθόπουλος Ν. Ζέρβας, Κ. Κόρκας, Γ. Καρούσος, Υποστράτηγοι ε.ε., Χωραφάς και Σκουρλετόπουλος Διευθυντής ΔΕΠΑΘΑ και Τμηματάρχης ΔΙΣ/ΓΕΣ αντιστοίχως, Αντιστράτηγος Βλάσσης πρόεδρος Πολεμικού Μουσείου καθώς και πλήθος ανωτάτων και ανωτέρων Αξιωματικών εα μετά των συζύγων τους.

Επερχόμενος στην δεύτερη παράγραφο του παρόντος, επιθυμώ να θυμίσω ότι η Οργάνωση Εθνικής Αντιστάσεως ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ 1941-1944 ξεκίνησε την 9-9-1941 με την υπογραφή του καταστατικού από τον Αρχηγό της και τους συνεργάτες του και ακολούθησε η συγκρότηση των ανταρτι-

κών Σωμάτων από 23-7-1942 που συμπίπτει με την έξοδο του Ζέρβα στα βουνά και την πορεία του προς την Ελεύθερη ή απελευθερούμενη από τον ίδιο και τους αντάρτες του Ορεινή Ελλάδα.

Ο ανταρτικός Στρατός ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ, που από το 1943 και μετά δεν διέφερε από ένα τακτικό στρατό της εποχής αφού ήταν Οργανωμένος σε Σχηματισμούς, Συγκροτήματα και Μονάδες μάχης και Διοικητικής Μέριμνας επανδρωμένες με επιτελεία και μόνιμους αξιωματικούς, ήταν στρατός πλήρως εντεταγμένος στο Στρατηγείο Μέσης Αναστολής και στην Ελληνική Κυβέρνηση του Καΐρου με πρωθυπουργούς διαδοχικά τον Ε. Τσουδερό, Σ. Βενιζέλο και Γ. Παπανδρέου.

Η Οργάνωση ΕΔΕΣ γίνεται πανελληνίως γνωστή με το εγχείρημα στην γέφυρα Γοργοποτάμου στα πλαίσια της επιχειρήσεως Harling την 25-11-1942, επιχείρηση που πραγματοποιήθηκε με την σύμπραξη Άγγλων Κομάτων και την συνεργασία (για πρώτη και τελευταία φορά) της Οργανώσεως του ΕΑΜ. Η επιχείρηση αυτή πραγματοποιήθηκε προς υποβοήθηση των συμμάχων στην επίθεση του El Alamein.

Οι επιχειρήσεις των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ κατά των κατακτητών συνεχίζονται με μεγαλύτερη ένταση τον Ιούλιο 1943 στα πλαίσια του Σχεδίου "Animals" και κορυφώνονται το καλοκαίρι 1944 στα πλαίσια του Σχεδίου "Noah's ark". Οι δυο τελευταίες επιχειρήσεις έγιναν σε συνδυασμό των αποβάσεων

των συμμάχων στην Ιταλία και Νορμανδία (Σχέδιο Overlord) αντιστοίχως και έλαβαν χώρα στον άξονα ΑΓΡΙΝΙΟ-ΙΩΑΝΝΙΝΑ και προγεφύρωμα ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ - ΜΕΝΙΝΑ.

Επίσης πρέπει να θυμίσουμε ότι από τους 800 περίπου μόνιμους Αξιωματικούς που υπηρέτησαν στις ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ, πολλοί ανήλθαν μετέπειτα στις ανώτατες βαθμίδες της Στρατιωτικής Ιεραρχίας και ενδεικτικά αναφέρουμε δύο Αντιστράτηγους οι οποίοι ανέλαβαν την αρχηγία του Ελληνικού (ΓΕΣ) και του Κυπριακού στρατού αντιστοίχως, έναν Υπαρχηγό ΓΕΣ, έξι Αντιστράτηγους Διοικητές Μεζόνων Σχηματισμών (ΣΣ-ΑΣΔΕΝ), 8 Υποστράτηγους Διοικητές Μεραρχιών ή ισοδύναμων σχηματισμών καθώς και μία πληθώρα Ταξιάρχων-Συνταγματάρχων και μικρότερων βαθμών οι οποίοι διοίκησαν συγκροτήματα- Μονάδες αναλόγως του βαθμού τους, λάμπρυναν με την παρουσία τους το Στράτευμα και μαζί με τους Αξιωματικούς του Στρατού Μέσης Ανατολής και αυτούς που επανήλθαν στην ενέργεια, στελέχωσαν τον αναγεννώμενο Ελληνικό Στρατό, από το 1945.

Τελειώνοντας, θα ήταν παράλειψη εάν δεν ανέφερα ένα περιστατικό που τονίζει το μεγαλείο αυτών που υπηρέτησαν, στον Ζέρβα.

Ένας Αξιωματικός (παραλείπω τ' όνομά του για να μην προσκρούσω στη σεμνότητά του), είχε τραυματιστεί βα-

ρέως στο πεδίο της μάχης, κάνοντας το ένα του πόδι. Τότε τον πλησίασε ο Διοικητής της Μονάδας, για να τον ενθαρρύνει. Η απάντησή του τραυματισθέντος, ήταν: "Τι αξία έχει κύριε Διοικητά ένα πόδι, όταν θυσιάζεται για την Ελλάδα".

Αυτοί ήταν οι αγωνιστές των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ. Φιλοπάτριδες, ανιδιοτελείς που αγωνίζονταν με αυταπάρνηση και ηρωισμό καθ' όλη την τριετία της ξενικής τριπλής κατοχής για την απελευθέρωση της πατρίδας και στη συνέχεια, διατήρησής της ελεύθερης. Τους αγωνιστές αυτούς και τον Αρχηγό τους, κανείς δεν τους υποχρέωσε να αγωνιστούν, παρά μόνο η φωνή της συνειδήσεώς τους.

Δικαίως, συνεπώς, αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στην ΕΑΑΣ και τον Πρόεδρό της για την πρωτοβουλία τους να προβούν σε αυτή τη διοργάνωση που ήταν λίαν επιτυχής.

Ι. ΔΑΦΝΗΣ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	Μάρτιος	Απρίλιος
Ελάχ. θερμ.	2 ^ο	1.2 ^ο
Μέγ. θερμ.	27.8 ^ο	21.2 ^ο
Σχ. υγρασία	57%	65%
Υψος βροχής	25 m.m.	153 m.m

ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΕΩΡΓΙΟ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

*Ο Πατριάρχης τιμά τους Ηπειρώτες και την Ήπειρο
στο πρόσωπο του Προέδρου Απόλλωνος Βλάχου*

Στις 21 Ιανουαρίου 2001, οι Ηπειρώτες γιόρτασαν τον Άγιο Γεώργιο τον εξ Ιωαννίνων.

Με Βυζαντινή μεγαλοπρέπεια έγινε Θεία Λειτουργία και αρτοκλασία στον Πατριαρχικό Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου.

Προεξήρχε η Α.Θ.Μ. ο Πάπας και Πατριάρχης Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής κ.κ. Πέτρος ο Ζ΄, συμπαραστατούμενος υπό του Μητροπολίτου Κένυας κ. Σεραφείμ, του Επισκόπου Νιτρίας και Πατριαρχικού Επιτρόπου κ. Αλεξίου και του λοιπού Κλήρου. Έψαλλε μελωδικά ο Μέγας Εκκλησιάρχης του Πατριαρχείου κ. Γεώργιος Βαλλάς.

Η Θεία Λειτουργία ήταν κατανυχτική, η δε εκκλησία ήταν κατάμεστη κόσμου. Ο Πατριάρχης εκήρυξε τον Θείο Λόγο, αναφέρθηκε στη ζωή και το έργο του Νεομάρτυρα Αγίου Γεωργίου του εξ Ιωαννίνων. Σε συνέχεια στη Μεγάλη Αίθουσα του Θρόνου έγινε η πατροπαράδοτη κοπή της Βασιλόπιπας. Ο Μακαριώτατος ευχήθηκε χρόνια πολλά στους Ηπειρώτες και ευλόγησε την Βασιλόπιπα. Το χρυσό φλουρί έλαχε στον κ. Θεμιστοκλή Σταύρου.

Στις 1:00 το μεσημέρι ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος παρέθεσε προς τιμή του Πατριάρχου γεύμα στην Ελλη-

νική Στέγη Ηλιουπόλεως παρακάθισαν πλην του Πατριάρχου ο Μητροπολίτης Κένυας, ο Επίσκοπος Νιτρίας, ο Πρέσβης της Ελλάδος και η Κα, ο Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Γεν. Πρόξενος της Ελλάδος, ο Πρόξενος της Κύπρου, ο Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου κ. Χαρ. Καρβέλης, Κοινοτικοί Επίτροποι, Πρόεδροι Σωματείων και Αδελφοτήτων, οι καθηγητές και οι διδάσκαλοι των σχολών μας, οι ιερείς της παροικίας μας, Ηπειρώτες και φίλοι των Ηπειρωτών και της Ηπείρου. Ήταν μια συνεστίαση της παροικίας μαζί με τον Πατριάρχη τους.

Προ του γεύματος η Διευθύντρια της Αμπετείου Κα Μαίρη Ιωσηφίδου παρουσίασε χορούς που χόρεψαν με λεβεντιά και χάρη μαθητές και μαθήτριες του Δημοτικού και του Λυκείου, που καταχειροκροτήθηκαν.

Ο Γ. Γραμματέας του Πανηπειρωτικού Συλλόγου κ. Νικόλαος Ζώνης ομίλησε με γλαφυρότητα, η δε ομιλία του ήταν μεστή εννοιών, δείγμα ότι προέρχεται από άνθρωπο πεπειραμένο στα γράμματα.

Εγερθείς ο Μακαριώτατος είπε: "Ευχαριστώ εσάς προσωπικά κε Πρόεδρε, φίλε κε Βλάχε και το Διοικητικό Συμβούλιό σας που προσπαθείτε να κρατήσετε τα ήθη και τα έθιμα της φυ-

λής μας. Σας συγχαίρω για όλη σας την πορεία μαζί με το Συμβούλιό σας μαζί με τα Μέλη για ό,τι κάνετε για να κρατηθούμε Έλληνες Ορθόδοξοι, όπως έλεγα και χθες στο Σύλλογο των Αποφοίτων. Όπως ακούσαμε από την ομιλία του αγαπητού κυρίου Ζών, μεγάλη η προσφορά της Ηπείρου στην Πατρίδα, αλλά και εδώ στην Αίγυπτο, στις Κοινοτήτές μας, στο Πατριαρχείο μας να έχουμε σήμερα τα ωραία αυτά οικήματα, στην Αλεξάνδρεια τα σχολεία μας και τους Ναούς μας, τη μονή του Αγίου Γεωργίου, το Πατριαρχείο στο Κάϊρο, το οφείλουμε στους Ηπειρώτες. Μεγάλη η προσφορά τους, γι' αυτό εύχομαι να σας δίδει ο Θεός δύναμη και υγεία, να συνεχίσουμε όλοι μαζί την πορεία την Ελληνορθόδοξη σ' αυτόν τον τόπο που ζούμε. Θα ήθελα την στιγμή αυτή φίλτατοι συνδαιτυμόνες, ένα χρέος της εκκλησίας να εκπληρώσω: Να απονέμω εκ μέρους της εκκλησίας στον φίλτατο και Πρόεδρο του ΟΠΠΚ (Ορθόδοξου Πατριαρχικού Πνευματικού Κέντρου) τον κ. Απόλλωνα Βλάχο, τον Σταυρό του Αγίου Μάρκου. (Χειροκροτήματα). Η Εκκλησία μας κύριε Βλάχο ευλογεί την οικογένειά σας και ταυτόχρονα το Σύλλογο που προΐστασθε και κατ' επέκταση την Ήπειρό μας. Επίσης το Πνευματικό μας Κέντρο στο οποίο προσφέρατε και προσφέρετε πολλά, εύχομαι ο Άγιος Μάρκος να σας ενισχύει και να σας ενδυναμώνει να συνεχίζετε την πορεία σας αυτή για χρόνια πολλά. Ο Θεός να είναι μαζί σας. (Χειροκροτήματα).

Ο κ. Απόλλων Βλάχος συγκινημένος είπε:

“Μακαριώτατε, η τιμή που μου κάνετε είναι πολύ μεγάλη. Αισθάνομαι ότι δεν είμαι άξιος αυτής της τιμής, διότι δεν έκαμα τίποτε παραπάνω από το χρέος μου, από αυτό που έπρεπε να κάνω, από αυτό που μου έμαθαν να κάνω, γι' αυτό με συγκίνηση αυτή την στιγμή αναμιμνήσκομαι αυτούς που στάθηκαν και με βοήθησαν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα μου:

Τη μάνα μου -ήταν διδασκάλισσα στη μαρτυρική και ηρωϊκή Κόνιτσα- με οδήγησε από την βρεφική μου ηλικία κοντά στην πίστη και στην πατρίδα. Τον πατέρα Γρηγόριο Μανιατόπουλο τον μετέπειτα Πατριάρχη Αλεξανδρείας και τον πατέρα Σολομώντα Μπαζαίο τον μετέπειτα Μητροπολίτη Θηβαΐδος.

Αυτοί οι άνθρωποι μ' έμαθαν ν' αγαπώ τον Θεό και τον Άνθρωπο, να δίνω και να παίρνω, μ' έφεραν στις αξίες της Εκκλησίας και της Ορθοδοξίας.

Αυτή την στιγμή επίσης αναμιμνήσκομαι τον μακαριστόν Πατριάρχη Χριστόφορον, ο οποίος παρά το νεαρόν της ηλικίας μου, μου προσέφερε τον Σταυρόν Γ' τάξεως.

Και σεις τώρα Μακαριώτατε, γνωστός για τα ευγενικά σας αισθήματα, για την αγάπη σας προς το ποίμνιό σας χωρίς διακρίσεις χρώματος και φυλής, με τη φωτεινή σκέψη, την αγνή διάθεση, προχωράτε στα χνάρια των Μεγάλων Πατριαρχών: Αθανασίου Κυρίλλου Ιωάννη Ελεήμονος, Με-

λετίου Πηγά και των άλλων μεγάλων Πατριαρχών, για να βρίσκεται το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας φάρος του Χριστιανικού κόσμου.

Μακαριώτατε, ο Σταυρός αυτός δεν ανήκει μόνο σε μένα, ανήκει σ' όλους τους συνεργάτες μου του Πανηπειρωτικού Συλλόγου και του Ο.ΠΝΕΥ.Π.Κ., γιατί η εργασία είναι συλλογική. Όλοι μας εργαζόμαστε και όλοι μας αγωνιζόμαστε για την διαφύλαξη της εθνικής μας κληρονομιάς.

Νοερά θάθελα να τον κάνω μικρούς Σταυρούς και να τον προσφέρω σε κάθε συνεργάτη (Χειροκροτήματα).

Η τιμή είναι μεγάλη, αλλά και η ευθύνη απέναντι στην εκκλησία είναι και αυτή μεγάλη.

Μακαριώτατε, έστε βέβαιος ότι στο δρόμο που πορεύεστε είμεθα όλοι μαζί σας και σας ευχόμαστε να σας ακολουθεί υγεία για να επιτελέσετε το μεγάλο σας όνειρο (Χειροκροτήματα).

Σε συνέχεια ο Πρέσβης της Ελλάδος είπε:

Εκφράζω την χαρά μου που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσά σας. Με εκπλήσσει η δυναμικότητα της παροικίας. Συγχαίρω τους Ηπειρώτες και σας εύχομαι Χρόνια Πολλά.

Ακολούθως ο Πρέσβης της Κύπρου, απύθυνε την χαρά του και τις ευχές του.

Ο Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας κ. Χ. Καβαλής, εξέφρασε την χαρά του για την ωραία αυτή εκδήλωση, για την εμπνευσμένη ομιλία του καθηγητού κυρίου Ν. Ζών, για την παρουσία εκπαιδευτικών οι οποίοι αποτελούν τους φορείς του Ελληνικού πνεύματος και ετόνισε ότι η Κοινότητα βρίσκεται στο πλευρό όλων. Τέλος συνεχάρηκε τον Πρόεδρο και το Δ.Σ. του Πανηπειρωτικού Συλλόγου.

Όλοι απερχόμενοι συνέχαιραν τους Ηπειρώτες για την όμορφη αυτή πανήγυρη και πύχοντο Χρόνια Πολλά.

ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΚΑΪΡΟΥ-ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ο Πατριάρχης Πέτρος Αλεξανδρείας και Αφρικής ο Ζ παρασημοφορεί τον συμπατριώτη μας εκ Κονίτσας ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΒΛΑΧΟ πρόεδρο του πανηπειρωτικού συλλόγου Καΐρου.

Μία γνήσια, ιστορική, πατριωτική συνάντηση

Δεν έγινε από πολιτικούς πρόσφυγες στην προσφυγιά, αλλά απ' τα παιδιά τους στο κέντρο της Αθήνας. Είχα την τύχη να είμαι δάσκαλος στα προσφυγόπουλα στη Ρουμανία, στην Πόλη Γκεόργκε Γκεοργίου Ντέζ.

Πόλη καινούργια που οι Έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες δούλευαν στα σύγχρονα βιομηχανικά συγκροτήματα και εγώ σαν δάσκαλος είχα τι να κάνω. Στόχος μου ήταν εκτός από το να μάθω στα παιδιά ποιό ήταν το Άλφα και το Ωμέγα, να γνωρίσω στα Ελληνόπουλα, να τα συνδέσω με τους αγώνες του λαού μας και πώς εμείς από αγωνιστές για τη λευτεριά, βρεθήκαμε πολιτικοί πρόσφυγες. Με την πώση της κούντας, άνοιξε ο δρόμος και για τον επαναπατρισμό μας. Απ' τους πρώτους που επαναπατρίστηκαν ήμουν κι εγώ γιατί όλα τα 25 χρόνια ήμουν χωρισμένος απ' τη γυναίκα μου, αυτήν την είχαν στείλει εξορία στην Ύδρα.

Ζωντανή μου είναι η εικόνα όταν έφευγα για την Ελλάδα. Όλα τα παιδιά είχαν έρθει στο σταθμό να με αποχαιρετήσουν με μια κορδέλα με τα χρώματα της Ελληνικής σημαίας, με τα ονόματα όλων των μαθητών του Ελληνικού Σχολείου γραμμένα επάνω. Χωρίσαμε με ανάμεικτη χαρά και δάκρυα.

Σιγά σιγά άρχισαν να επαναπατρίζο-

νται και άλλοι πολιτικοί πρόσφυγες. Το ενδιαφέρον ήταν ζωντανό μέσα μας να μάθουμε ποιός ήρθε και που ταχτοποιήθηκε.

Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε που επαναπατριστήκαμε. Το ενδιαφέρον όλων μας για την τύχη μας εξακολουθεί να είναι ζωντανό. Αυτό όμως που έγινε την Κυριακή 25 Μάρτη 2001, είναι συγκινητικά ανεπανάληπτο.

Τα παιδιά που έμαθαν από εμένα τη μητρική γλώσσα στην προσφυγιά, οργάνωσαν μια συνάντηση μεταξύ τους. Θεώρησαν τιμή τους να με καλέσουν και εμένα με τη γυναίκα μου να πάμε στη συνάντηση αυτή. Τη χαρά που ένιωσα όταν μου το είπαν, δεν περιγράφεται. Η χαρά μου ήταν ανάκατη με συγκίνηση, αλλά και τιμή. Η συνάντηση γίνεται μετά από 25 χρόνια απ' το χωρισμό μας. Αναπολούσα εικόνες απ' το σχολείο της προσφυγιάς και με κρατημένη ανάσα περίμενα πότε θάρθει αυτή η "ευλογημένη ώρα". Κυριακή 25 Μάρτη 2001. Ώρα 13.30 χτυπάει το κουδούνι, ρωτώ ποιός είναι και μου λέει: Παυλίδης. Ανοίγω την πόρτα και μπροστά μου είναι ο Αχιλλέας Παυλίδης, όχι ο μαθητής που ήξερα αλλά ένας Αχιλλέας ολοκληρωμένος, τέλειος άνδρας με σοβαρότητα. Δε χορταίνω να τον βλέπω. Πρέπει όμως να φύγουμε γιατί, τα άλλα παιδιά περιμένουν. Κατευθυνόμαστε

προς τη λεωφόρο Αλεξάνδρας, πίσω απ' τον Άρειο Πάγο. Η αγωνία μου κορυφώνεται πώς θα συναντηθώ με αυτά τα παιδιά, που πολλά απ' αυτά ήταν τότε μαθητούδια. Επιτέλους φθάνουμε στου Γκούζη στην οδό Ραγκαβή. Τα παιδιά είναι μαζεμένα και περιμένουν με κρατημένη ανάσα. Όταν τα είδα συγκινήθηκα, δεν μπορούσα να πω τι ένιωθα. Τώρα η χαρά και τα δάκρυα μοιράζονται σε όλους μας. Εγώ, κυριολεκτικά τα χάνω. Τα περισσότερα παιδιά τα θυμάμαι, όχι όμως όλα. Κατευθυνόμαστε στο ταβερνάκι "ΤΟ ΤΖΑΚΙ". Φαίνεται ότι τα παιδιά είχαν συνεννοηθεί με τον ταβερνιάρη γιατί είχε ετοιμάσει ένα εξαιρετικό μενού. Τώρα καθόμαστε όλοι στο τραπέζι. Βλέπω τα παιδιά και δεν τα χορταίνω. Τα περισσότερα - αγόρια κορίτσια- παντρεύτηκαν, έχουν οικογένειες. Μάλιστα η κορούλα της Γιαννούλας Βαφειάδη η 9χρονη Ευρυδίκη μου χάρισε έναν πίνακα με διάφορες ζωγραφιές και μου γράφει: "Στο σύμπροθο δάσκαλο της μαμάς μου".

Με τον επαναπατρισμό τους οι πόρτες "Της μητέρας πατρίδας", γιαυτά τα ελληνόπουλα ήταν ερμητικά κλειστές, όπως και για όλους μας, αλλά χάρη

στα τεχνικά εφόδια που είχαν πάρει απ' τη φιλόξενη Λαϊκή Δημοκρατία και χάρη στο χαρακτήρα που είχαν διαμορφώσει στο σοσιαλιστικό σύστημα, τα δεκαεφτά (17) παλικάρια που έχω μπροστά μου είναι καλά τακτοποιημένα και αυτό με ξεκουράζει. Εκεί κοντά μας είναι μια μικρή Αίγλη και πάμε για καφέ. Κάθε γεγονός - όσο ιστορικό και αν είναι έχει αρχή και τέλος. Έτσι και η δική μας συνάντηση φθάνει στο τέλος της.

Ξαναζωντατεύει και πάλι η χαρά και η συγκίνηση. Χωρίζουμε σφιχταγκαλιασμένοι με μια υπόσχεση: ΝΑ ΞΑΝΑ ΣΥΝΑΝΤΗΘΟΥΜΕ.

Καταλαβαίνω τη στενοχώρια των παιδιών που ήθελαν νάρθουν αλλά δεν μπορούσαν. Ας φροντίσουν νάρθουν στη δεύτερη συνάντηση.

Αξίζει κάθε έπαινος στα παιδιά που πήραν την πρωτοβουλία γιαυτήν την ανεπανάληπτη συνάντηση.

Όσο για εμένα έζησα μια απ' τις πιο ευτυχισμένες μέρες της 88χρονης πολυταραγμένης ζωής μου.

*Περιστέρι
Θανάσης Πορφύρης*

Για τον Τσακάλωφ

Στο περιοδικό Κόνιτσα Μαΐου-Ιουνίου, ο συγχωριανός μας Θανάσης Πορφύρης αναφέρεται σχετικά με την έκδοση ενός άλμπουμ από το συμβούλιο του συλλόγου ΟΞΥΑΣ.

Το άλμπουμ αυτό περιλαμβάνει φωτογραφίες χωριανών μας και κυρίως αυτών που έχουν φύγει απ' τη ζωή.

Χωρίς πρόθεση κριτικής, δεν μπορώ να πω εάν επέτυχε ο σκοπός για τον οποίο εκδόθηκε το εν λόγω άλμπουμ.

Είμαι υποχρεωμένος από σεβασμό προς τη μνήμη του αδελφού μου Αποστόλη (Τσακάλωφ της Εθν. Αντίστασης) να αναφερθώ στα παρακάτω. Ζήτησα απ' το συμβούλιο να συμπεριλάβει στο άλμπουμ τη μοναδική φωτογραφία που είχα και η οποία ήταν βγαλμένη αρχές της Εθν. Αντίστασης. Χειμώνας 1942 στον Όλυμπο. Πρώτη ομάδα στελεχών που ξεκίνησαν για το αντάρτικο. 8 με 10 τον αριθμό. ΚΟΖΙΑΚΑΣ-ΣΜΟΛΙΚΑΣ-ΞΑΝΘΟΣ-ΤΣΑΚΑΛΩΦ κ.λπ. κλπ.

Η στολή τους: αντί κλαίνης φορούσαν κάππες (αυτές που φορούν οι σκηνίτες το χειμώνα) εξάρτηση με σταυρωτά φυσίγγια, μπότες, δίκοχο και το όπλο επ' ώμου.

Για να περιορίσω τις φαντασίες πολλών που δεν τον γνώριζαν, (ποιός και τι ήταν αυτός;) ζήτησα να γράψουν κάτω απ' τη φωτογραφία του Αποστόλου Τσακάλωφ στο ΕΛΑΣ, ή Καπετάνιος του II/85 VIII Μαραρχίας ό,τι

αποφάσιζε το συμβούλιο αρκεί να προσδιορίζονταν η ιδιότητά του λόγω της εξωτερικής του στολή. Ειπώθηκε και τούτο το απίστευτο. Θα το προσπαθήσουμε για να επέλθει και στο χωριό μας η συμφιλίωση. (Ας σημειωθεί ότι καμιά λέξη για εμφύλιο πόλεμο δεν αναφέρθηκε). Τελικά το συμβούλιο με ειδοποίησε ότι δεν εγκρίνει να αναφερθεί η λέξη "Εθνική Αντίσταση" - χωρίς καμιά συζήτηση την απέσυρα.

Σου ζητώ συγγνώμη αδελφέ μου. Εσύ πέρασες στην αιωνιότητα πλέον, κοιμήσου ήσυχα και αθόρυβα όπως έζησες όλη σου τη ζωή, που την είχες αφιερώσει σε υψηλά ιδανικά. Στον πατριωτικό πόλεμο 40-41 πολέμησες τους φασίστες Ιταλούς, και όταν τελείωσε, όπως τελείωσε, έφυγες με ένα αριστείο ανδρείας, και μια προαγωγή. Όταν ήρθε η κατοχή χωρίς να ταλα-

ντευθείς, πρώτος στους πρώτους, βρέθηκες στον Όλυμπο. Ύστερα πέταξες σαν αετός στη Θεσσαλία και στη συνέχεια στην Πίνδο - στην Κόνιτσα στο Ζαγόρι σκορπώντας τον ενθουσιασμό για τον ξεσηκωμό εναντίον των Ιταλο-γερμανών κατακτητών. Έκανες πάντοτε το καθήκον σου στις υπέρτατες στιγμές της πατρίδας.

Εδώ πρέπει να πω λίγα λόγια πως βρέθηκε η φωτογραφία αυτή του αδελφού μου στα χέρια μου.

Ένα κάποιο μεσημέρι, παρακολουθούσα ένα ντοκιμαντέρ-οδοιπορικό του φωτογράφου της εθνικής αντίστασης όπως χαρακτηρίστηκε Σπύρου Μελετζή στην Ε.Ρ.Τ. 1 (κρατική τηλεό-

ραση) καθώς προχωρούσε το ντοκιμαντέρ στα περήφανα βουνά της ένδοξης Εθνικής Αντίστασης βλέπω τον αδελφό μου με αυτή τη στολή κοντά στον Αρχικαπετάνιο Άρη Βελουχιώτη και άλλων δοξασμένων καπεταναίων. Δεν ήταν όνειρο ήταν αλήθεια, κατέφυγα και παρακάλεσα την ΕΡΤ 1· μου έδωσε ένα αντίγραφο και η κασέτα βρίσκεται στα χέρια μου "το συμβούλιο του συλλόγου ΟΞΥΑΣ αρνήθηκε να γράφει τη λέξη αντιστασιακός".

Αθήνα 20-3-01

Ευχαριστώ

Νώντας Παπαχρήστου

Διήμερες εκδηλώσεις πραγματοποιή-

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Το τριώροφο κτίριο που στεγάζεται το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσας, πλήρως ανακαινισμένο και εκσυγχρονισμένο.

Εμβαδόν κτιρίου 380 τετρ. μέτρα.

Εμβαδόν οικοπέδου 1.300 τετρ. μέτρα.

Συντελεστής δομίσσεως 0,80.

Οικοδομούνται συνολικά 1.040 τετρ. μέτρα συν τα ημιπόγεια.

Μηνιαίο μίσθωμα 421.000 δρχ.

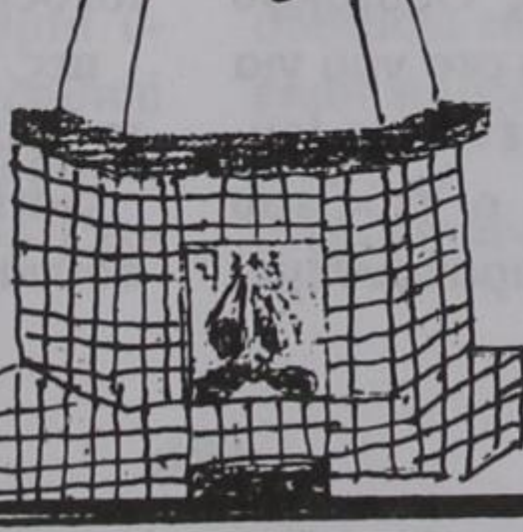
Πληροφορίες:

Τηλ. 01-7517136, 01-7525301

ΓΡΟΣ ΑΠ. ΠΑΠΑΝΩΤΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

τηλ.: 3242626
2ος όροφος τηλ. - Fax: 3244988
T.K. 105 64 κιν.: 094-676109

το τζάκι

Pension

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΜΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΜΠΑΝΙΟ, ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΠΑΡΚΙΝΓ

Δεμερτζίδης Ευάγγελος

ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ.: 0655-22867, ΚΟΝΙΤΣΑ

ΥΠΑΠΑΝΤΗ 2001

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ

Ομιλία της κ. Βασ. Παπαδάμου - Καλλιντέρη την ημέρα της μητέρας

Η Εκκλησία μας, και γενικά η ελληνορθόδοξη παράδοσή μας, ανέκαθεν τιμά τη μητρότητα και τη μάνα στο πρόσωπο της Θεοτόκου, γιατί πρώτος ο ίδιος ο Θεός τίμησε τη μητρότητα, αφού την επέλεξε ως μέσο για την πραγματοποίηση της σωτηρίας του ανθρωπίνου γένους.

Η τιμή της μάνας στην ορθόδοξη παράδοση συμπίπτει με τη γιορτή της Υπαπαντής, γιατί η κίνηση της Παναγίας με το βρέφος Χριστό στην αγκαλιά της προς το ναό του Θεού, νοσηματοδοτεί την αποστολή της κάθε μάνας.

Η γαληνεμένη μορφή της Θεοτόκου, γεμάτη μυστήριο και χάρη ακτινοβολεί αγάπη και καλοσύνη στις εικόνες του ναού. Η θεομήτωρ δεσπόζει στην κόγχη του ιερού Βήματος, όπου ως βρεφοκρατούσα Πλατυτέρα, αγκαλιάζει στο πρόσωπο του μικρού Χριστού όλη την ανθρωπότητα. Τα ανοιχτά της χέρια δεν είναι μόνο δεπτικά προς τον Υιό και Θεό της, αλλά και στοργικές φτερούγες, που προστατεύουν και λυτρώνουν όλους εμάς “εκ παντοίων κινδύνων και συμφορών”.

Κατά την επίσκεψη της Θεοτόκου και του μνήστορος Ιωσήφ στο ναό για να τελέσουν τα καθιερωμένα της Ιουδαϊκής θρησκείας, όταν ο Υιός του Θεού ήταν “βρέφος τεσσαρακονθήμε-

ρον”, ο πρεσβύτες Συμεών ευλόγησε τους γονείς και δέχθηκε “το παιδίον Ιησούς” στην αγκαλιά του. Προφήτευσε ότι ο Ιησούς θα είναι σημείον αντιλεγόμενον, σημείο πώσης και αναστασης των ανθρώπων. Και στην Παναγία Μητέρα προανήγγειλε ότι την καρδιά της θα διαπεράσει η ρομφαία της οδύνης και του πόνου.

Έτσι, επαληθεύοντας την προφητεία, γράφτηκε η ιστορία της ανθρωπότητας. Άλλοι Τον αρνήθηκαν και Τον πολέμησαν και άλλοι Τον πίστεψαν και Τον αγάπησαν.

Από τη μητέρα, που στην εορτή της Υπαπαντής ιδιαίτερα ευλογήθηκε, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό αν θα δημιουργήσει μια πεσμένη ή μια αναστημένη οικογένεια. Ανθρώπους που εγκολπώνονται το Χριστό και το Ευαγγέλιο της αγάπης ή ανθρώπους αδιάφορους για τα πνευματικά, στραμμένους μονοδιάστατα στο εγώ τους και στα υλικά αγαθά. “Η εικόνα του Θεού που σχημάτισα από τις διηγήσεις της μητέρας μου, έμεινε αναλλοίωτη μέχρι τέλους”, βεβαιώνει ο Μ. Βασίλειος.

Κι ως εμείς, της γης οι μάνες γιορτάζουμε συναγμένες κοντά Σου, πες μας Μητέρα, Μητέρα του Θεού τα μυστικά σου ψιθυριστά, γιατί το έργο είναι μεγάλο κι εμείς αδύναμες ν’ ανταποκριθούμε, να δώ-

σουμε στον κόσμο παιδιά αναστημένα, φωτεινά, σ' αυτούς τους αντιπνευματικούς καιρούς. Κοντά Σου Παναγία θα μάθουμε για την υποταγή στο θέλημα του Θεού και την καθαρότητα. Για την καρτερία και τη σιωπή. Για της προσευχής το θαυμαστό έργο.

Όποιες μάνες εμπνέονται από μια τέτοια Μάνα αγαπούν θυσιαστικά, χωρίς υστεροβουλία και συμφέρον. Με μια αγάπη, που δε σβήνει ποτέ, ακόμα κι όταν τα παιδιά της την πληγώνουν και την ανταμείβουν με την πιο μαύρη αχαριστία. το ποίημα του ποιητή Ζαν Ρισπέν αποτυπώνει την αλήθεια αυτή:

*“Μια μάνα είχε ένα παιδί, μοναχο-
παίδι, αγόρι,*

*του πήρε για γυναίκα του μιας μά-
γισσας την κόρη.*

*Για να καταλάβω αν μ' αγαπάς -λέει
η μάγισσα- σύρε να μου φέρεις
την καρδιά της μάνας σου.*

*Τρέχει ο νιός, τη μάνα του σκοτώνει
και την καρδιά της τραβά και ξερρι-
ζώνει.*

*Και τρέχει και την πάει, μα σκοντά-
φτει*

*και πέφτει ο γυιός κατάχαμα με
δαύτη.*

*Κυλάει ο γυιός και η καρδιά κυλάει
και την ακούει να κλαίει και να μι-
λάει*

Μιλάει η μάνα στο παιδί και λέει:

“Εχτύπησες αγόρι μου;” και κλαίει.

Το ποίημα δεν περιέχει καμμία υπερβολή, γιατί αυτή είναι η αληθινή μάνα. Οι μάνες πάντα συγχωρούν. Απ' όλες τις αγάπες, αυτή μπορεί ευ-

κολότερα να φτάσει στην απόλυτη ανιδιοτέλεια, γιατί έχει θεμέλιό της την αυτοθυσιαστική προσφορά που δεν περιμένει ανταπόδοση.

Ίσως διερωτάται κανείς: Είναι και τώρα οι μάνες, στην αρχή της νέας χιλιετίας, συνεπείς στη μεγάλη αποστολή τους, άγρυπνες, αυτοθυσιαστικές, αληθινές; Η γυναίκα-μητέρα παρουσιάζεται στις δημόσιες σχέσεις γεμάτη αυτοπεποίθηση, επιτυχίες στον εργασιακό χώρο, περιποιημένη στην εμφάνιση, διαφορετική από τις δικές μας μανάδες, που μόνο πρόσφεραν ξεχνώντας εντελώς τον εαυτό τους, χωρίς ν' απολαμβάνουν τίποτα. Η σύγχρονη μάνα συχνά είναι αγχωμένη, ανήσυχη, γιατί βλέπει ότι τα παιδιά της μεγαλώνουν σ' ένα κόσμο διαφορετικό από κείνον που μεγάλωσε η ίδια, γεμάτο φοβερές προκλήσεις και παγίδες. Καθώς περάσαμε από την βιομηχανική στην ηλεκτρονική εποχή και όλες οι παραδοσιακές σχέσεις δοκιμάζονται, τους περισσότερους κραδασμούς δέχεται η οικογένεια. Τα παιδιά μας σήμερα γεννιούνται, μεγαλώνουν και πλάθονται σε μια πλούσια και υλοκρατούμενη κοινωνία. Ο κόσμος ολόκληρος με τα μέσα επικοινωνίας έγινε ένα μικρό χωριό. Την ίδια στιγμή η συζυγική πίστη υποβαθμίζεται και η μητρότητα ανατινάζεται στον αέρα. Κανείς ωστόσο μέσα σ' αυτή τη λαίλαπα δεν τόλμησε να αμφισβητήσει το ρόλο της μάνας και αυτό είναι παρήγορο σημάδι των καιρών μας.

Τόλμησαν ωστόσο να δεχτούν σιω-

πηλά αλλά και να νομοθετήσουν ασυνείδητα κάτι εξίσου φοβερό: το φόνο της αγέννητης ζωής, το έγκλημα των εκτρώσεων που ίσως είναι το μεγαλύτερο έγκλημα της εποχής μας. Ποιος θα θρηνήσει τις εκατοντάδες, χιλιάδες παιδιά, που σκοτώνονται ανάληπτα και πετιούνται κάθε χρόνο στα σκουπίδια;

Ποιος να ξέρει τι χάσαμε, χάνοντάς σε, μωρό μου,

ένα Σβάϊτσερ ή και μια Τερέζα;

Το σπασμένο χεράκι σου αν γινόταν ραβδί,

ν' ακουμπήσουν αυτοί που σ' αφάνισαν!

Ας έρθουμε όμως πάλι στις μανάδες που τολμούν να φέρουν στον κόσμο τα παιδιά τους και να ν' αναλάβουν με δειλά χέρια αλλά και πιστή καρδιά το μεγάλο έργο της μητρότητας.

Η σημερινή μάνα, όπως και οι μανάδες παλιότερων εποχών, ζει τις ίδιες καταστάσεις και έχει τα ίδια να προσφέρει στο παιδί της στην κάθε του ηλικία, από την κούνια μέχρι την ενηλικίωσή του.

Η ζωή της ως μητέρα αρχίζει με ένα πανηγύρι. Βλέπει ότι έπλασε ένα ζωντανό πλάσμα που στην αρχή το νιώθει να σκιρτά μέσα της κι αργότερα ν' αφήνεται με απόλυτη εμπιστοσύνη στις φροντίδες της και στη στοργή της. Αυτές οι στιγμές είναι οι πιο υπέροχες και θεϊκές στη ζωή της μάνας. Όλοι μοιράζονται τη χαρά της με τις ευχές. Το βλέμμα της σε μια κούνια. Το χέρι που κινεί την κούνια, κινεί τον κόσμο όλο". Μια αλήθεια που η ίδια

δεν μπορεί εύκολα να τη νιώσει. Και αγωνίζεται να το μεγαλώσει.

"Ένα παιδί ήρθε Κύριε, υπήκοος καινούργιος στο βασίλειό Σου.

Μα... γιατί η καρδιά μου πλημμύρισε κιόλα τόσα άχ;

Αν η μητέρα είναι εργαζόμενη σύνομα θα το εμπιστευτεί τις περισσότερες φορές σε ξένα, πληρωμένα χέρια, γιατί οι συνθήκες της ζωής άλλαξαν κι ο παππούς κι η γιαγιά, που τόσο ανάγκη τους έχουν τα μικρά παιδιά, μένουν κώρια. Κι όταν έρχεται στο σπίτι η μητέρα φορτωμένη με έννοιες και κούραση, πρέπει να ξεχάσει τον εαυτό της και να ασχοληθεί με το μικρό παιδί της. Να το αγκαλιάσει, να κουβεντιάσει, να παίξει και όχι να κάνει μπέϊμπι σίτερ την τηλεόραση για να κάνει εκείνη τις δουλειές ή να ξεκουραστεί. Γιατί τότε, αλίμονο, αντικαθιστά τη μητέρα μια πολύ επικίνδυνη και απρόβλεπτη δασκάλα. Το μικρό παιδί βλέπει αθώα κι ανυποψίαστα τον κόσμο, όπως τον παρουσιάζει η μικρή οθόνη. Πολλά και προκλητικά αγαθά, εγκλήματα, φόνοι, ληστείες, κουβέντες του υπόκοσμου περνούν ασυναίσθητα στη συνείδηση και στο υποσυνείδητο του παιδιού. Τερατάκια που επιδεικνύουν τη δύναμή τους και νικούν, σήριαλ που η αξία της οικογένειας υποβαθμίζεται με ποικίλους τρόπους, εγγράφονται στο λευκό χαρτί της παιδικής ψυχής. Όλα αυτά του αναστατώνουν τη σκέψη και διαταράσσουν τη συναισθηματική του ισορροπία. Ένας πόλεμος με νικημένους το παιδί και την οικογένεια διεξάγεται με

πεδίο βολής τα μάτια του παιδιού και πεδίο μάχης την ψυχή του. Δικαιολογημένα είπε ο χριστιανός στοχαστής ότι “οι βάρβαροι δε θα εισβάλλουν πια από τα σύνορα γιατί έχουν περάσει από τη μικρή οθόνη στα παιδικά δωμάτια”.

Γνωρίζοντας τους κινδύνους αυτούς η μάνα δε θα αφήσει ανυπεράσπιστο το παιδί της. Με τη βοήθεια και τη συνεργασία του συζύγου της, που είναι βέβαια αναγκαία, θα βρει τρόπους να του προσφέρει το καλό θέαμα για να μη του δημιουργηθεί το σύνδρομο της στέρσης, όταν επικοινωνώντας με άλλα παιδιά, που οι γονείς δε στάθηκαν τόσο προσεκτικοί στο ζήτημα της επίδρασης που ασκεί η τηλεόραση, κάνει συγκρίσεις και απαιτεί. Αυτό το έργο απαιτεί επιμονή και υπομονή, χρόνο και χρήμα. Γνωρίζοντας η μητέρα ότι τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι τα βασικότερα της ζωής του, γιατί τότε θεμελιώνεται η ισορροπημένη ψυχοσωματική ανάπτυξή του, κάνει όποιες θυσίες χρειαστεί να βάζει αυτή την προτεραιότητα. Στην άγραφη πλάκα της ψυχής του θα ζωγραφίσει το Θεό και τους αγγέλους του, τους αγίους από τα συναξάρια με τρόπο απλό και αποδεκτό από την παιδική ψυχή. Θα το μάθει να προσεύχεται μόνο του και με όλους μαζί στην οικογένεια. Να αγαπά την ατμόσφαιρα της εκκλησίας και να λαχταρά να μεταλάβει “Σώμα και Αίμα Χριστού”.

Κι όταν θα έρθει η ώρα του σχολείου, θα σταθεί η μάνα δίπλα του στο

πρώτο του πέταγμα στον κόσμο. Θα δείξει έμπρακτα ενδιαφέρον, θα το βοηθήσει στη σχολική του εργασία και θ’ αφήνει σιγά-σιγά την πρωτοβουλία σ’ εκείνο για να χαίρεται με τις επιτυχίες του και να μάθει ν’ αντιμετωπίζει θαρρετά τις αποτυχίες.

Μετά την παιδική ηλικία ακολουθεί η κρίσιμη και ανήσυχη της εφηβείας και της πρώτης νιότης. Πότε το σχολιαρούδι της μάνας ξεπετάχτηκε, την πέρασε στο μπόϊ κι έγινε παλικάρι και κοπέλα! Ο μεγάλος πατήρ της εκκλησίας μας και παιδαγωγός, που προχθές τιμήσαμε ως προστάτη της παιδείας μας εφιστά την προσοχή δια την δύσκολη αυτή ηλικία: “Η νιότη είναι ηλικία ασταθής, εξαπατάται εύκολα, είναι επιρρεπής στην πώση και απαιτεί πολύ δυνατά χαλινάρια, γιατί μοιάζει με άλογο αδάμαστο και θηρίο ατίθασο. Με θάλασσα στην οποία πνέουν ισχυροί άνεμοι”. Κι ενώ η ίδια η ψυχή του εφήβου βρίσκεται σε ταραχή, έρχεται ο ανελέητος βομβαρδισμός της κοινωνίας του σήμερα να μεγαλώσει τη δυσκολία. Ο πανσεξουαλισμός, τα ναρκωτικά, η βία, όλη “η επιθυμία της σαρκός και η αλαζονεία του βίου” προσφέρονται με όλους τους τρόπους και από όλες τις οδούς στους νέους μας και τους μαγνητίζουν. Εισβάλλουν με τα συγκροτήματα των τραγουδιστών, τις δηλητηριώδεις σελίδες του internet, τις αλλοπρόσαλλες πολλές φορές μόδες, τα δήθεν μοντέρνα περιοδικά και λογιές έντυπα. Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιους στίχους από ελληνικά και ξένα συ-

γκροτήματα:

“αγόρασες μια κιθάρα
για να τιμωρήσεις τη μάνα σου
και το σχολειό δε σ’ αρέσει,
δεν είσαι κανενός κορόϊδο...”

“Δε μ’ αρέσουν οι σωτήρες
δε γουστάρω να σωθώ...”.

“Ανατράφηκα από ένα δαίμονα”.

Ποιά μάνα μπορεί να σταθεί αδιάφορη στο γκρέμισμα που θέλουν να πετύχουν όλα αυτά; Ο έφηβος, αγόρι ή κορίτσι, όταν επηρεασμένος απ’ όλα αυτά αντιδρά και κρίνει αρνητικά τους γονείς γιατί δεν τον αφήνουν ελεύθερο σ’ όλους τους ανέμους και τα ρεύματα που τον καλούν και τον διεγείρουν, τότε είναι που θέλει βοήθεια. Ιδίως η μητέρα, που περισσότερες στιγμές είναι κοντά του, χρειάζεται ψυχραιμία, σύνεση και σοφία για να δώσει τις κατάλληλες απαντήσεις, να πείσει για το σωστό και να εμπνεύσει μια στάση υπεύθυνη και κριτική. Η μάχη δίνεται ιδιαίτερα σκληρή στο θέμα της αγνότητας σώματος και ψυχής. Η επίθεση είναι από παντού σφοδρή και πιεστική. Αμφισβητείται πλέον το αυτονόητο ότι η ανήθικη και διεφθαρμένη ζωή τραυματίζει αγιάτρευτα την ωραία τους νιότη. Ότι οι ελεύθερες σχέσεις που τόσο προβάλλονται με όλα τους τα επακόλουθα οδηγούν στο άδειασμα της ψυχής, στο τεράσιο κενό. Οδηγούν στην πώση όχι στα μάτια του θεού γιατί αυτόν τον έχουν παραμερίσει. Ούτε στα μάτια της κοινότητας που έπαψαν πολλοί να την ντρέπονται, αλλά στα μάτια του εαυτού τους.

Για να σταθεί σωστά σ’ όλα τα προβλήματα αυτά η μητέρα, πρέπει να καταλάβει ότι το παιδί δεν είναι ιδιοκτησία της, ούτε αντίγραφο δικό της και του πατέρα του, αλλά δώρο του Θεού που Εκείνος το εμπιστεύθηκε στα χέρια της. Γι’ αυτό οφείλει να αγαπά τα παιδιά της, σαν εικόνες και δώρα του Θεού και όχι σαν είδωλά της. Το δεύτερο είναι ότι η σχέση με τα παιδιά σ’ αυτή την ηλικία πρέπει να συνδυάζει την αυτονόητη αγάπη με την ελευθερία και το σεβασμό στην ιδιαιτερότητα του παιδιού. Μια αγάπη χωρίς ελευθερία είναι δικτατορία και μια ελευθερία χωρίς αγάπη είναι αναρχία. Όταν περάσουν κάποια χρόνια και ο έφηβος αναπολώντας την εφηβεία του καταλάβει αυτή την αγάπη-ελευθερία που έδειξε η μητέρα απέναντί του, τότε θα συγκινηθεί αναγνωρίζοντας ότι αυτό ήταν που κράτησε την ψυχή του.

Και το τρίτο που χρειάζεται είναι ο ειδικός τρόπος για να προσεγγίσει η μάνα τους εφήβους της. Να μη οργιστεί και στραφεί εναντίον τους, να μη μιλήσει την ώρα της αντίδρασης, αλλά σε άλλη ώρα και μετά από προσευχή. Να μην επιμένει στα μικρά σφάλματα, για να μπορεί να παρέμβει στα μεγαλύτερα. Να μην ελέγχει συνεχώς, γιατί αυτό είναι φορτικό και οδηγεί στην αναισθησία. Έτσι διατηρεί και η ίδια την ειρήνη της και η ειρηνική καρδιά της μάνας μεταγγίζει την ειρήνη στο σπίτι και ειρηνεύει και τις ψυχές των παιδιών. Για τα δύσκολα προβλήματα που ανοίγει το δρόμο να συνδεθεί με τον πνευματικό, όπου θα καταθέσει με

εμπιστοσύνη τα προσωπικά ολισθήματα και μυστικά και θα δεχθεί την κατάλληλη συμβουλή για κάθε περίπτωση. Είναι σημαντικό του Θεού το θέλημα να προβληματίζει το παιδί της στη ζωή του. Κι αν το βλέπει να παρασύρεται από φίλους και επικίνδυνες νοοτροπίες του καιρού μας, να γίνεται αυτή η σκάλα να κατεβεί ο Θεός να γεμίσει με το φως Του την ψυχή του παιδιού της. Αυτό συνέβη με τον ιερό Αυγουστίνο. Η μητέρα του, η Μόνικα, με δάκρυα προσευχής 17 ολόκληρα χρόνια ξέπλυνε το γυιό της απ' τις παρεκτροπές του και εξαγνισμένο τον έδωσε στην ανθρωπότητα για δάσκαλο και σοφό της". Χάρη στη μητέρα του, στις προσευχές της, έγινα τελικά αυτό που είμαι" γράφει ο ίδιος στις εξομολογήσεις του.

"Να μιλάτε πιο πολύ στο θεό για τα παιδιά σας, παρά στα παιδιά σας για το Θεό", συμβούλευε τις μητέρες διακριτικός Γέροντας του αιώνα μας και συμπλήρωνε": Για να αναθρέψετε τα παιδιά σας χρειάζονται λίγα λόγια, πολύ παράδειγμα και περισσότερη προσευχή. Δεν υπάρχουν άνθρωποι για τους οποίους υψώνονται χέρια για προσευχή ή να ματώσουν γόνατα και να μην οδηγούνται σε μετάνοια".

Τα χρόνια περνούν γρήγορα και τα παιδιά φεύγουν απ' το σπίτι για σπουδές, για εργασία, για να χτίσουν τη δική τους φωλιά αργότερα. Οφείλει να νιώσει τότε η μάνα ότι δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα τόξο και τα παιδιά της είναι τα βέλη, που όσο πιο μακριά τα ρίξει, τόσο πιο σωστή είναι η αγάπη

της. Αναχωρεί από τη ζωή του παιδιού της, χωρίς να το εγκαταλείπει. Αυτό είναι το μεγαλείο της μητρικής αγάπης. Κι αν κάποιο παιδί της αποφασίσει να γίνει διάκονος του Θεού, τότε η μάνα γνωρίζει την πιο μεγάλη χαρά, γιατί βλέπει και τον εαυτό της ανάξιο υπηρετή του και ψιθυρίζει: Σ' ευχαριστώ θεέ μου, για τη μεγάλη τιμή, δεν ήμουν άξια.

Μέχρι να σφαλίσει τα μάτια της σ' αυτή τη γη, συνεχίζει να είναι ο πιστός συνοδοιπόρος στη ζωή κάθε παιδιού της, έστω κι αν μύριες ρομφαίες διαπερνούν την καρδιά της και την ξεσχίζουν. Στην οποιαδήποτε αποτυχία, επαγγελματική ή οικονομική, στην οικογενειακή δυστυχία, στην αρρώστια ή στον ψυχικό πόνο του παιδιού της, η αγάπη της και η συνεχιζόμενη θυσία της, τονώνει το παιδί της και το λυτρώνει ακόμη και στη δύσκολη ώρα ενός θανάτου. Μια δεκαπεντάχρονη μαθήτρια πρόλαβε λίγο πριν φύγει από τον κόσμο αυτό, να αποτυπώσει τα αισθήματά της για τη μητέρα της:

*"Όταν η ζωή μου κρεμάστηκε σε μια κλωστή
και κινδύνευε να χαθεί,
Εσύ, μάνα μου, τύλιξες για μια ακόμα φορά
το κουβάρι και με γλίτωσες,
Εσύ η μάνα μου,
μου πρόσφερες το σπινθηροβόλο
φως της καρδιάς σου,
όταν χάθηκε ο ήλιος από τα μάτια μου"*

Δεν υπάρχει μεγαλύτερο δώρο απ' το να έχεις μια καλή μητέρα ή να γί-

νεις μια τέτοια η ίδια. Σήμερα, η Εκκλησία μας τιμά τη μητέρα και μας προβάλλει το τέλειο πρότυπο, την Παναγία μας. Κι εμείς οι αδύναμες, οι μικρές κοντά σ' αυτήν αναζητούμε προστασία για μας και τα παιδιά μας.

Ρώτησαν το μακαριστό γέροντα Παΐσιο κάποιοι γονείς: Γέροντα σ' αυτή την κοινωνία που το κακό σα φωτιά απειλεί τα παιδιά μας τι να κάνουμε; Κι είπε ο γέροντας: Στην αρχή του αιώνα μας στο Άγιον όρος μια τεράστια φωτιά απείλησε το Ρωσικό μοναστήρι. Δύο χιλιάδες καλόγεροι και τρεις χιλιάδες εργάτες βγήκαν με φτυάρια να τη σταματήσουν. Δεν έγινε τίποτε. Η φωτιά πήδησε απέναντι στο Βατοπέδι. Κι εδώ χιλιάδες εργάτες και μοναχοί βγήκαν να την εμποδίσουν. Η φωτιά όμως προχώρησε στη μονή Φιλοθέου. Εκεί ήταν δεκαπέντε μοναχοί κι άλλοι τόσοι εργάτες. Πήραν εργαλεία κι έσκαβαν το χώμα να την αναχαιτίσουν. Τότε ένα γεροντάκι

τους σταμάτησε λέγοντας: Ένω Ρώσικο κι ένα Βατοπέδι με χιλιάδες μοναχούς κι εργάτες δεν μπόρεσε να τη σταματήσει κι εμείς καμιά τριανταριά θα τα καταφέρουμε; Να πάρουμε τη Γλυκοφιλούσα και να βγούμε. Έτσι κι έκαναν. Η φωτιά έκαψε τα πάντα, δεν προχώρησε όμως ούτε ένα χιλιοστό μέσα απ' τα σύνορα της μονής. Το ξέρω, συνέχισε ο πατήρ Παΐσιος, ότι το κακό σαν τεράστια φωτιά απειλεί και σας και τα παιδιά σας. Όμως αγκαλιάστε τη Γλυκοφιλούσα. Βγέστε μαζί της και Εκείνη θα σβήσει τη φωτιά και την πιο ανεξέλεγκτη.

Αν μπορούσαμε σήμερα ν' ακούσουμε τη φωνή της γλυκύτερης μάνας του κόσμου που δείχνει τον Υιό της και μας λέει "ό,τι αν λέγει υμίν, ποιήσετε", τότε θα βλέπαμε κι εμείς πόσο απλό είναι το νερό να γίνεται κρασί, όπως τότε στο γάμο της Κανά, και η φωτιά να σταματά λίγο έξω από την πόρτα μας.

Σολόχοισπια

Βοζαριτινής & Λαϊκής Τέχνης

Γιάννης Σινάνης

Επταχώρι

Τηλ. 0467-84137 & 84127

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Νεόκτιστη μονοκατοικία επιφανείας 130 μ² σε οικόπεδο 3.000 μ² στην Κάτω Κόνιτσα, με πανοραμική θέα.

Τηλ. 0286-22369

Ο ΛΑΜΠΡΙΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΛΑΜΠΡΟΒΔΟΜΑΔΑ

Είναι ο δεύτερος μήνας της Άνοιξης. Είναι ο μήνας που τα χιόνια αρχίζουν να λιώνουν στις κορφές. Οι βοσκοί αφήνουν τα χειμαδιά για να ανέβουν στα ψηλώματα. Το κοπάδι ζητά βουνίσιο λιβάδι και οι βοσκοί σιγά σιγά κινούν, συνεχίζοντας το πατροπαράδοτο αυτό έθιμο που ξεκινάει από τα πανάρχαια χρόνια και σε αμετάπρωτη συνέχεια κυλάει.

Όπως προείπαμε ο μήνας αυτός συνηθίζεται να λέγεται και Λαμπριάτης γιατί σ' αυτό το μήνα γιορτάζουμε τη μεγαλύτερη γιορτή της Χριστιανοσύνης το Άγιο Πάσχα.

Η πάστρα και οι άλλες οι προπασχαλιάτικες ετοιμασίες έμπαιναν σε πράξη αρχίζοντας με την καθαριότητα του σπιτιού. Ασβεστώματα μέσα κι επέξω, έκαναν τη νοικοκυρά να καμαρώνει το παστρικό της σπιτικό. Τη συνέχεια είχαν τα ρούχα αρχίζοντας από τα λεπτοκαμωμένα κεντητά κ.α. που έπρεπε να φρεσκαριστούν και μετά τα άλλα. Τα χράμια, τα σαΐσματα και ό,τι άλλο κοντρό είχε χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Ποιά ήταν όμως τα προπασχαλιάτικα, αλλά και τα πασχαλιάτικα έθιμα; Ήταν του Λαζάρου τα κάλαντα που τα λέμε και Λαζάρια στην Ήπειρο και που κάθηκαν σχεδόν μαζί με τα άλλα όμορφα παραδοσιακά μας έθιμα.

Τα Λαζάρια είναι τραγούδια που λέγονται την ημέρα του Λαζάρου. Μικρές ομάδες παιδιών 2-3 συνήθως που εκεί-

νη την ημέρα γύριζαν όλα τα σπίτια του χωριού ή της πόλης κρατώντας καλάθια στολισμένα με λουλούδια ή μια τετράγωνη σανίδα στην οποία ήταν κρφωμένα δυο ή περισσότερα κουδουνάκια απ' αυτά που κρεμούσαν στο λαιμό των προβάτων και κασικιών. Ο αρχηγός της παρέας κουνούσε ρυθμικά τα κουδουνάκια ανάλογα με το τραγούδι που έλεγαν. Έβγαινε μια γλυκιά μελωδία και το αρμονικό δέσιμο των ήχων με τη ρυθμική τους επανάληψη έμοιαζε με απόκοσμη μουσική.

*Ήρθε ο Λάζαρος ήρθαν τα βάγια
Ήρθε κι ο Χρίστος στη Βηθανία...".*

- Ξημέρωσε η Κυριακή των Βαίων ή τα Βάγια. Την ημέρα αυτή όλες οι νύφες της χρονιάς μεταφέροντας τη βάγια (δάφνη), όταν φτάσουν στον εξωτερικό χώρο της εκκλησίας, χτυπούν κάθε μια την καρμπάνα ανταλλάσσοντας διάφορες ευχές μεταξύ τους. Είσης την ημέρα αυτή κρεμούσαν στα καρποκλάδια από ένα κλωνί βάγια, για να μη τα κόβει το σκουλήκι.

Ερχόμαστε τώρα στη Μ. Πέμπτη. Στα περισσότερα χωριά έφτιαχναν τις Λαμπροκουλούρες κι έβαφαν αυγά (μεγαλοπεφτίσια). Αυγό μεγαλοπεφτίσιο-γεννημένο και βαμμένο τη Μ. Πέμπτη το παράκωναν σ' αμπέλι, κοντά στη ρίζα κλήματος, να το φυλάει από το χαλάκι κι άλλο έβάζαν στο κόνισμα, όπου το φύλαγαν ως την επόμενη Μ. Πέμπτη (Κουρεντοχώρια).

Στο Συρράκο. Τη Μ. Πέμπτη. Απλώ-

νουν κόκκινο πράγμα έξω από το σπίτι. Από τρία πρόβατα κουρεύουν λίγο μαλλί και υφαίνουν τσαντίλα όπου στραγγίζουν, το Μεγαλοπεφτίσιο τυρί. Τα δε τσόφλια από τα Μεγαλοπεφτίσια αυγά τα ρίχνουν στο ποτάμι. Τέλος το αντίδωρο της Μ. Πέμπης, το βάζουν στα μελίτσια, το δίνουν και στα ζώα για να έχουν καλή υγεία.

Να σημειωθεί ότι: Στα περισσότερα έβαφαν μεν τα αυγά τη Μ. Πέμπη κι έσφραζαν το αρνί το Σάββατο, αν δεν τάφηναν και τα δυο για τη Δευτέρα του Πάσχα, πράγμα συνηθέστερο, αλλά την Κυριακή δεν έβαζαν τίποτε απ' αυτά στο στόμα τους. Την πέρναγαν με καμιά κότα, γαλατόπιτα, κ.α. Ούτε και τα αυγά παρουσίαζαν, γιατί έλεγαν πως έπαιρναν τα πρόβατα "αυγουλίτες" (Κουρεντοχώρια).

Μ. Παρασκευή ή τη Σταυρωμένη Παρασκευή. Όταν τα παιδιά έλεγαν τα "Πάθη" οι νοικοκυρές δάκρυσαν, δάκρυζε και ο ουρανός...". Όποιος τ' ακούει θλίβεται, κι όποιος τα λέει αγιάζει, κι όποιος θα παραπικραθεί Παράδεισο θα λάβει..." (Κομπότι Άρτας). Έτσι ήταν τ' αληθινό μοιρολόϊ του Χριστού.

Στο Ζαγόρι τη Μ. Παρασκευή. Οι γυναίκες πάνε και "φυλάνε" τον Εππάφιο ως το βράδυ. Μερικοί, και ιδιαίτερα γυναίκες είχαν τη συνήθεια να τρίβουν λιγάκι τα μάτια τους με την άκρη από τον Εππάφιο, για να τα φυλάξουν από διάφορες αρρώστιες.

Επιστρέφουμε για λίγο στο Συρράκο για να δούμε κάποιο από τα έθιμα της Μ. Παρασκευής. Τα λουλούδια του Επι-

ταφίου τα αφήνουν στο εικονοστάσι όλο το χρόνο για φυλαχτό και όταν αρρωστήσει κάποιος τον θυμιατίζουν με αυτά.

Μ. Σάββατο. Το πρωί, πήγαιναν όλοι μικροί μεγάλοι στην εκκλησία, να προσκυνήσουν και να μεταλάβουν όσοι δεν είχαν μεταλάβει τη Μ. Πέμπη. Την ίδια μέρα οι νουνοί έστελναν στα αναδεχτούδια, τα "φωτίκια" δηλ. την αναστάσιμη λαμπάδα και άλλα μικροδώρα. (Αμμότοπος Άρτας και αλλού).

Τη Δευτέρα του Πάσχα. Μετά το τέλος της εκκλησίας δηλ. το πρωί, όσοι θέλανε γίνονταν βλάμηδες και οι κοπέλες αδελφοποιές.

Οι βλάμηδες από την ημέρα εκείνη καθώς και οι αδελφοποιές προσπαθούσαν να μη μαλώνουν ποτέ στη ζωή τους και νάναι πάντοτε αγαπημένοι. Ούτε και στα ονόματά τους φωνάζονταν παρά ο ένας τον άλλο τον φώναζε βλάμη.

Ο βλάμης τη μητέρα του άλλου βλάμη τη φώναζε "σταυρομάνα". (Κουρεντοχώρια κ.α.).

Αυτά εν ολίγοις τα Έθιμα της Λαμπροβδομάδας στην Ήπειρο που διατηρήθηκαν μέχρι και πριν 20-30 χρόνια. Σήμερα μόλις και διατηρούνται κάποια από αυτά και μόνο στα χωριά όπου ζούνε ακόμα κάποια γερόντια. Εκεί που ο ξενόφερτος πολιτισμός και η τεχνολογία δεν κατάφεραν να εισδύσουν μέσα τους.

Ανδρέας Καρζής
Λουντενσάϊντ Γερμανίας

ΕΥΘΥΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Περασμένα ξεχασμένα

Μια γοηυτική ξεχασμένη ιστορία στα χωριά μας

Εδώ και κάμποσα χρόνια, στα χωριά μας, έγινε η παρακάτω ιστορία.

Ο πεθερός γνωστός μπακάλης της περιοχής, ήθελε να ευχαριστήσει το νεοκαμωμένο γαμπρό του δάσκαλο (ονόματα δε λέμε), που υπηρετούσε σε κοινοτικό χωριό από το χωριό του μπακάλη πεθερού του. Τι να του στείλει! αποφάσισε να του στείλει μια νταμουζάνα (ντραμουζάνα κατά την τοπική προσλαλιά) γλυκόπιτη ρακή.

Φουργιόζος και καυχησιάρης ο πεθερός ετοίμασε τη ρακή και την έδωσε στον οδηγό του τρακτέρ που ήταν κατάλληλα διαμορφωμένο σαν ταξί με καθίσματα και τέτα και εξυπηρετούσε τότε όλους τους κατοίκους της γύρω περιοχής, με την παραγγελία "σας παρακαλώ δώστε την στο γαμπρό μου είναι φρέσκια παραγωγή, γλυκόπιτη και ωραία".

Ελάτε μέσα στο μαγαζί μου να σας κεράσω ένα ποτήρι να δοκιμάσετε. Μπήκε ο οδηγός και ο βοηθός στο μαγαζί του, ήπιαν κάνα δυο ρακές πήρανε την νταμουζάνα και φύγανε...

Την έβαλαν στην καρότσα, εκεί ήταν κι άλλα δοχεία με ψώνια και νερό και ακόμη ένας άλλος επιβάτης. Καθώς προχωρούσαν όλο και τους ερέθιζε το ενδιαφέρον της νταμουζάνας. Έκανε και κρύο. Ψιλόβρεχε κι όλας. Τότε λέει ο ένας, ας πιούμε λίγο και βλέπουμε. Άνοιξαν ήπιαν λίγο, τους φάνηκε ωραία, ζεστάθηκαν και συνέχισαν τραγουδώντας.

Πολύ κέφι βρε παιδιά είπε από μπρο-

στά ο οδηγός. Το τραγούδι και το ποτό δυνάμωνε, πλησιάζανε κατά το χωριό κι όλο λιγότευε η ρακή.

Κόντευαν να φθάσουν. Τώρα τι κάνουμε; Πώς να τη δώσουμε; Σκέψη έπεσε. Το βρήκα, είπε ο μεγαλύτερος θα τη γεμίσουμε με νερό και εντάξει. Έτσι κι έγινε, ούτε γάτα, ούτε ζημιά. Έφτασαν στο χωριό, κι έδωσαν τη νταμουζάνα στο γαμπρό. Αυτός την πήρε κατ' ευχαριστημένος και ήθελε να τους κεράσει.

- Όχι τώρα, τούπαν αυτοί, αύριο. Καλά τα λέμε αύριο.

Το βράδυ δοκιμάζει ο γαμπρός, τι να δοκιμάσει αυτό ήταν όλο νερό. Αγρίεψε και μονολογούσε.

- Μου την έφερε ο πεθερός, αντί για ρακή μούστειλε αποράκι. Το πέρασε το ποτάμι, την πάντρεψε την κόρη του. Θα τα πούμε! Καλά που δεν κέρασα και τα παιδιά να ντροπιαστώ.

Όταν μερικές μέρες αργότερα, διηγήθηκε το συμβάν ο γαμπρός στον πεθερό, λέγοντας πως αυτό δεν ήταν ρακή αλλά αποράκι σχέτο, ο πεθερός επέμεινε ότι τούστειλε την καλύτερη ρακή. Το πρωτόρακι που λέμε. Κάτι συνέβη λοιπόν.

Από κάτι μισολεγόμενα γελάκια και κουβέντες στο μαγαζί πούλεγαν τα παιδιά - όλοι κατάλαβαν τι είχε συμβεί.

- Βρε τους αφιλότιμους έλεγε ο πεθερός. Μ' έβαλαν να ψυχρανθώ με τον γαμπρό μου. Που θα μου πάνε θα τους τη φέρω κι εγώ. (Σιακάδες αστεία) των χωριών μας.

Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΝ ΜΑΖΙΩ

το προηγούμενο τεύχος ιστορήθηκε ο εορτασμός του Αγ. Ευθυμίου στο ομώνυμο εκκλησάκι του χωριού μας.

Η εκ νέου αναφορά στο ίδιο θέμα είναι “εκ των πραγμάτων επιβεβλημένη”. Και τούτο διότι στο διάστημα αυτό πήρα επιστολή από τον κ. Πασχάλη Γκούντα, καταγόμενο από τα Καβάσιλα και κατοικούντα στη Θεσσαλονίκη, με την οποία δηλώνει ότι α) χάρηκε ιδιαίτερα γιατί διάβασε κάτι για το Μάζι στο οποίο έζησε κάποια από τα παιδικά του χρόνια, β) ως εκ τούτου, κυρίως, δηλώνει φίλος του Μαζίου, γ) ρωτάει ιδιαίτερα και στέλνει τα σέβη του στον Παπα Γιώργη τον Κολιό - ο οποίος όμως - φίλε του Μαζίου - εκοιμήθη το 1995, δ) αναφέρεται στην ιστορία του εξωκλήσιου.

Ας μου επιτραπεί με την ευκαιρία αυτή και με βάση κάποιες θύμψεις, να πω ότι τα αισθήματα ως χωριών συνολικά και κατοίκων ξεχωριστά είναι αμοιβαία. Στο πλαίσιο αυτής της αμοιβαιότητας, είτε λόγω συγγένειας, είτε λόγω κουμπαριού, είτε λόγω φιλίας η συμμετοχή των μεν στις εκδηλώσεις των δε ευχάριστες ή δυσάρεστες - ήταν σημαντική.

Στο πανηγύρι στο ξωκλήσι της Παναγιάς κοντά στα Λουτρά δυό φορές το χρόνο - Ζωοδόχου Πηγής Παρασκευή Διακαινησίμου και στην τιμήση της Γεννήσεως - 8 Σεπτεμβρίου, συναντούσε κάποιος οκ ολίγους Μαζιώτες συνεορτάζοντες με τους ντόπιους.

Η μετάβαση - με τα ζώα ή με τα πόδια - γινόταν, τότε, κυρίως από δύο διαδρομές. Η μία από Μπήχλες, Αλώνια, Μαντριά του Κορδά και Μπαϊρία της Τσίκως έβγαζε στο δρόμο κοντά στη διασταύρωση για το φυλάκιο του Λυκομόρου. Η άλλη απ’ τον τζιατέ έβγαζε στον Αη Γιώργη και εν συνεχεία απ’ το ανηφορικό μονοπάτι στο χω-

ριό. Κύρια επιδίωξη όλων ήταν να φθάσουν πριν την απόλυση. Για τους πολλούς, εορτασμός με άφιξη μετά την απόλυση, εθεωρείτο “λειψός”.

Εκεί οι ντόπιοι Καβασιλιώτες είχαν κάνει το κουμάντο τους. Απ’ όσο θυμάμαι ο Κορδάς, ο Χάρη Γκούντας, ο Νίκος Γκούντας, ο Κίτσιο Λίας, ο Γιάννης Στράτος, η Μάχη της Γούσιανας ήταν μερικοί απ’ αυτούς που αραδίζανε με αρκετούς χωριανούς μας.

Μάλιστα στα παλιότερα χρόνια η μη προσέλευση των αναμενομένων όχι μόνο λυπούσε τους αναμένοντες, που περίμεναν πως και πως για να ανταποδώσουν, αλλά τους οδηγούσε σ’ ένα μεγάλο “γιατί”. “Είναι καλά; Μην έπαθε κανένας τίποτε”. Τηλέφωνα δεν υπήρχαν. Τα μαντάτα μεταφέρονταν δια ζώσης.

Και τώρα η ιστορική αναδρομή για το εκκλησάκι όπως εκτίθεται στην επιστολή. “Το εκκλησάκι του Αγίου Ευθυμίου στο Μάζι το πρώτον που ιδρύθηκε ήταν το 1250 επί εποχής του Ηπειρωτικού Δεσποτάτου. Κατεστράφη το 1520 από τους Τουρκομωαμεθανούς. Το 1570 το εκκλησάκι ξανά ανακαινίσθη από τους Μαζιώτες. Το 1616 και πάλιν κατεστράφη από τους Τούρκους. Οι Μαζιώτες δεν γονάτισαν το έβαλαν πείσμα και σε κάποια ευκαιρία το ανακαίνισαν και πάλι το 1780. Το 1826 τα Μουσουλμανικά τσακάλια μετά των τσοπάνων των Μπέδων περιοχής Κονίτσης ημιερείπωσαν το εκκλησάκι αφού πρώτα άρπαξαν ό,τι τους άρεσε.

Έκτοτε, αν ενθυμούμαι καλά, μέχρι το 1937 δεν λειτουργούσαν. Το εκκλησάκι του Αγίου Ευθυμίου και το εκκλησάκι του Προφ. Ηλία είναι τα ιστορικά μνημεία του χωριού Μαζίου”.

Και για την αντιγραφή.

Παναγιώτης Αθ. Μπελθικιώτης.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ο Αώος και η Φύση του....

Επιμελημένη και καλαίσθητη έκδοση με πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

- Ύμνος στη Φύση. Λυρική απόδοση του μεγαλείου αυτής, με την υπέρτατη δύναμη, της φλογερής και πάλλουσας καρδιάς και την ευαίσθητη, δόκιμη γραφίδα του διάκριτου Συγγραφέα-Λαογράφου Σωτηρίου Τουφίδη.
 - Ειλικρινής έκφραση αγάπης για τα ανεπανάληπτα και αξιοθαύμαστα δημιουργήματα ενός κόσμου που άκριτα, επιπόλαια εξαφανίζει κάθε στιγμή η καταστροφική μανία και απληστία των ανθρώπων με σκοπό και σ' όνομα μιας αμφιλεγόμενης, αμφισβητούμενης, πρόσκαιρης ανάπτυξης της οικονομίας και του άνομου κέρδους.
 - Καθαρή φωνή, αμόλυντη και θαρραλέα, σάλπισμα Χερουβικό, λόγια άτρομου Βιβλικού κριτή για την αφύπνιση των συνειδήσεων και κινητοποίηση διάσωσης του φυσικού περιβάλλοντος, σεβασμό αυτού, καθότι αποτελεί τη μοναδική πηγή χαράς, αγαλίας, την ίδια τη ζωή.
 - Η με βάνουσο τρόπο κακοποίηση της φύσης, αμείωτα και εντατικά δημιουργεί. Αλλοίμονο! ... κατάσταση μη αναστρέψιμη. Θ' ανακτήσει όμως δυναμικά και ίσως επώδυνα για τους ανθρώπους - εποίκους τα καταπατηθέντα δίκαιά της).
 - Ενημερωτικός, χρήσιμος αποτελεσματικός, μοναδικός στο είδος του οδηγός των περιηγητών, πεζοπόρων, περιπατητών, εραστών του μαγευτικού τοπίου της προνομιούχου περιοχής που διατρέχει ο Αώος.
 - Ξεχωριστή γραφή, απλή, απαλή, αρμονική, κατανοητή πλήρως περιγραφική και επεξηγηματική ταξιδεύει τον καθένα, ξεναγώντας ευχάριστα στις άμοιαστες ομορφιές ενός γήϊνου παράδεισου, προσφέροντας παραμυθένιες εικόνες, χρήσιμες γνώσεις, συγκινησιακή ευφορία και γοητευτικά ενημερώνοντας, πείθει για την αναγκαιότητα προστασίας της κατάφυτης, καταπράσινης, πολύμορφης, πανέμορφης χαράδρας και κοιλάδας του Αώου, δώρο των Θεών στους αυτόχθονες να γεύονται τους γλυκείς καρπούς, αρώματα και μύρα, χρώματα ανεξίτηλα καταπληκτικά, δροσιά, καθάριο αγέρα, ουράνια μουσική με ήχους και φωνές των φυσικών ενοίκων του βουνού των δασών και του κάμπου.
- Και τυχεροί όσοι εξακολουθούν να απολαμβάνουν τις τέσσερις εποχές του χρόνου πάντοτε πολύβουες και ουδέποτε σιωπηλές.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Γεωπόνος ΑΤΕ Κόνιτσας

Λειτουργία του ξενώνα (Β' μέρος)

Ο ξενώνας στο Κεφαλοχώρι (Τηλ. 0655/81481) λειτουργεί από τις 30/12/2000. Είναι ο δεύτερος στο Δήμο Μαστοροχωρίων.

Διαθέτει δωμάτια δίκλινα, τρίκλινα, μονόκλινα. Τα δωμάτια και η αίθουσα που σερβίρονται τα γεύματα, φωτίζονται από "φαναράκια του βουνού" που κρέμονται από το ταβάνι και σε περίπτωση διακοπής ρεύματος χρησιμοποιούνται ως λάμπες πετρελαίου.

Αυτό το διάστημα επισκέφτηκαν τον ξενώνα άτομα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και από το εξωτερικό (Αλβανία).

Οι περισσότεροι επισκέπτες ταξιδεύουν οικογενειακά, άλλοι προτιμούν, σε μικρές ομάδες, μικτές ανδρών και γυναικών. Είναι ηλικίας από 20-55-60 ετών. Σκοπός του ταξιδιού τους είναι το κυνήγι ζώων, άλλων η ορειβασία και πολλοί ενδιαφέρονται με την περιήγηση.

Τους "μαγεύει" η φύση, το δάσος, η πρεμία και θέλουν να τ' απολαύσουν.

Ξεφεύγοντας από τα αστικά κέντρα, όπου η ζωή έγινε αφόρητη, "βυθίζονται" στο δικό μας περιβάλλον, καθαρό και ασχολούνται με ό,τι διαφορετικό υπάρχει. Μεγάλη εντύπωση τους κάνουν οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα πέτρινα γεφύρια που είναι σε απόλυτη αρμονία με τη φύση, έχουν γνωρίσει την Κόνιτσα και την Πυρσόγιαννη έδρες των δυο δήμων της επαρχίας Κόνιτσας και τ' αξιοθέατά τους, άλλοι

ενδιαφέρθηκαν για την παλιά "Λυκόρραχη" και είδαν από κοντά το βακούφικο νερόμυλο, το σχολείο, την εκκλησία των Ταξιαρχών, τα πέτρινα σπίτια. Γεμάτοι εντυπώσεις γυρίζουν στον ξενώνα κι εκεί τους υποδέχονται ο Δημήτρης κι η Ναυσικά Φασούλη, μάλιστα με ιδιαίτερη περιποίηση.

Η Ναυσικά μου λέει, ότι "όλα τα φαγητά είναι παραδοσιακά". Φτιάχνει πίτες, ζυμωτό ψωμί, λαγγίτες, "πεταχτές"- πίτες στο τηγάνι, σαραγλί, αλλά και ντόπια λουκάνικα από χοιρινό κρέας και προβατίνα. Ο Τάκης κι η Ναυσικά Φασούλη διαθέτουν μονάδα με πρόβατα και αγελάδια ελευθέρως βοσκής. "Τα κρέατα είναι όλα δικά μας - αρνιά και μοσχάρια" και απ' αυτά παρασκευάζουν όλα τα γεύματα.

Πλησιάζει το Πάσχα κι ο ξενώνας στο Κεφαλοχώρι θάχει πάρα πολλούς επισκέπτες. Ήδη από τώρα όλα τα δωμάτια είναι "κλειστά". Καιρός είναι εμείς οι Έλληνες, που δε φημιζόμαστε και τόσο για τον σωστό προγραμματισμό, ν' αλλάξουμε νοοτροπία και να μάθουμε να οργανώνουμε καλύτερα τις δραστηριότητές μας.

Πιστεύω αξίζει. Τελειώνω με το ε-ξής.

Κάποιος από τους επισκέπτες ήταν ενθουσιασμένος από την παραμονή στον ξενώνα του χωριού μας και ζήτησε το "Βιβλίο Επισκεπτών" για να γράφει τις εντυπώσεις του.

Μαρία Παγούνη - Σδούκου

Νεκρολογίες

Οδυσσέας Ανδρέου (1939-2001)

Οδυσσέα τι αρματώθηκαν, πού κίνη-
σες να πάνεις, μήνα σε γάμο κίνη-
σες μήνα σε πανηγύρι;

· Ούτε σε γάμο κίνησα ούτε σε πανηγύ-
ρι. Ο Χάροντας με κάλεσε παντρεύει τον
υγιό του.

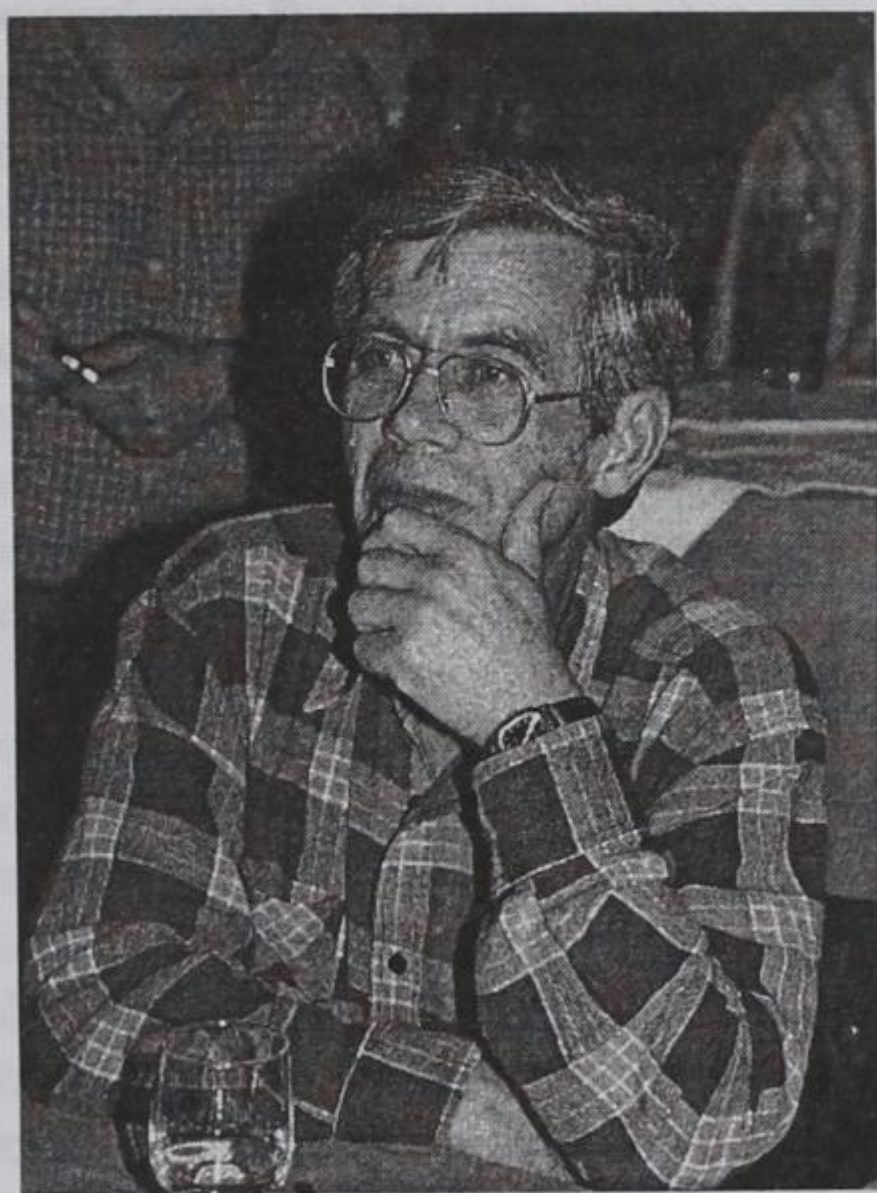
Και θέλω νούνος για να μπω νούνος να
σπεφανώσω.

Αυτός που ενθάδε κείται

δεν έμοιαζε καθόλου με τους άλλους,
κι ούτε προσπάθησε ποτέ του να τους
μοιάσει.

Κι αυτό, το τελευταίο, ήταν η δόξα του.

Τον Οδυσσέα Ανδρέου τον γνώρι-
σα, σαν συνάδελφο πριν είκοσι πέντε
κρόνια. Σύντομα ο δεσμός, της συνα-
δελφωσύνης, δεσμός ιερός, έγινε δε-
σμός βαθειάς φιλίας, δεσμός ιερότε-
ρος. Ήταν ένας άνθρωπος με ξεχωρι-
στά γνωρίσματα, ξεχωριστές χάρες,
ξεχωριστές αρετές, και δεν θα πω τί-
ποτε καινούργιο και τίποτε άγνωστο,
αν επιχειρήσω, με την ταπεινή και α-
νάξια, γραφίδα μου, να απαριθμήσω,
έτσι επιγραμματικά, τις καλοσύνες
του. Ηθικός και έντιμος, μεγαλόψυ-
κος και δίκαιος, φιλόανθρωπος και α-
νεξίκακος, σεμνός και πράος, αθόρυ-
βος και διακριτικός, καλόγνωμος και
καλότροπος, απλός, ταπεινός και με-
τριόφρων, συγκροτημένος και βαθειά
καλλιεργημένος, αεικίνητος και φιλό-
προνος.

Και βέβαια:

Υποδειγματικός χριστιανός, υπο-
δειγματικός οικογενειάρχης, υποδειγ-
ματικός άνθρωπος και υπάλληλος.

Τέλος: Καλός, πολύτιμος, αναντικα-
τάστατος φίλος. Για όλα αυτά, και πολ-
λά άλλα που παρέλειψα αγαπήθηκε,
και τιμήθηκε πολύ στη ζωή του, ξεχωρι-
στά από τους Δολιανίτες που γνώρισαν
από κοντά την ανεκτίμητη πολύχρονη
προσφορά του στον τόπο τους.

Και για όλα αυτά τιμήθηκε, καθώς
του έπρεπε, στο πάνδημο ξόδι του α-
πό τους δικούς του, από τους φίλους
του, από τους συναδέλφους του.

Η πρόωρη αποδημία του αφήνει σ'
όλους μας ένα πελώριο κενό, μας α-
φήνει όμως και μίαν ιερή υποχρέωση:
Να συνεχίσουμε το έργο του, κατά δύ-
ναμη ο καθένας μας, προπάντων ό-
μως να μιμηθούμε την άμεμπτη βιότη-
του.

Στη γερόντισσα μάνα του Οδυσσέα,

στην γυναίκα του, στα ευλογημένα του παιδιά και στ' αδέρφια του είτε να χαρίσει ο Θεός το βάλσαμο της παρηγορίας.

Ας είναι ελαφρύ το Γιαννιώτικο χώμα που τον σκεπάζει κι ας είναι αιωνία η μνήμη του.

Δημήτριος Αθ. Σκαλωμένος
Κεράσοβο

Αλέξης Δόκος
Δολιανά

Αγαπημένε μου κουμπάρε, Οδυσσέα, μα πιο πολύ ειλικρινή μου φίλε. Μας είναι αδύνατο να πιστέψουμε πως έφυγες από κοντά μας. Έχουμε ακόμη την αίσθηση πως θα έρθουμε στο σπίτι σου - που δεν χάρηκες καθόλου- να σε συναντήσουμε με τον ήρεμο χαρακτήρα σου, το χαμόγελό σου, μα προπάντων την ειλικρινή σου φιλία και την επικοδομητική συζήτηση. Και τούτο γιατί ήσουν κάθετα αντίθετος με την κάθε λυκοφιλία, αντίθετος με τους οσφυοκάμπτες και τους κάθε λογής σφογγοπολάριους της υποκρισίας όπως εσύ τους έλεγες. Ό,τι και να γράψω για σένα αγαπημένε μου φίλε, φοβάμαι πως άθελά μου θα ρίξω σκιά στον αδαμάντινο χαρακτήρα σου, στην καλοσύνη σου και στην εργατικότητά σου. Ο φίλος σου και παλιός σου συνεργάτης ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΝΤΟΥΛΑΣ και σημερινός ΔΗΜΑΡΧΟΣ, στον αποχαιρετιστήριο λόγο του που τον παραθέτω πιο κάτω σε

ακτινογράφησε στην κυριολεξία κάνοντας το πολυάριθμο πλήθος στην εκκλησία να ξεσπάσει σε λυγμούς.

Στο καλό καλέ μου φίλε.

Ε.Ε.

Με άφατη οδύνη και αβάσταχτο πόνο συγκεντρωθήκαμε σήμερα όλοι εδώ- συγγενείς, φίλοι, συμπατριώτες, συνάδελφοι- για να αποδώσουμε την πρέπουσα τιμή και ταυτόχρονα να κατευοδώσουμε στο μακρινό ταξίδι προς τους λειμώνες των αθανάτων έναν άνθρωπο, που παρότι εντελώς αθόρυβος, δεν πέρασε απαρατήρητος από τούτον τον κόσμο.

Η συνεπέστατη έως αυτοθυσίας επαγγελματική του πορεία, η αψεγάδιαστη και υποδειγματική του ζωή, οι επίμονες αναζητήσεις του απέναντι στα πνευματικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα κατέγραψαν με τρόπο απολύτως σαφή τις αγωνίες του, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, τους στόχους και τις επιδιώξεις του, καθώς επίσης προσδιόρισαν και τον τρόπο δράσης του για την επίτευξη του κοινού καλού.

Σήμερα αποχαιρετούμε έναν άνθρωπο που κυριολεκτικά ανάλωσε τη ζωή του προσφέροντας ανιδιοτελώς την αγάπη, τις γνώσεις, το ίδιο του το είναι στα παιδιά της ξεχασμένης Ελλάδας. Αποχαιρετούμε ένα φίλο, που - παρά το μεγάλο ειδικό πνευματικό βάρος που κουβαλούσε μέσα του - είχε επιλέξει να παραμείνει απλός, αθόρυβος, ανεπιτήδευτος, σεμνός, καθημερινός και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό, που σε ξεγελούσε εάν δεν είχες την τύχη να τον γνωρίσεις από κοντά, για

να ανακαλύψεις έκπληκτος τον Οδυσσέα των απέραντων γνώσεων, των υπαρξιακών αναζητήσεων και των βαθύτατων κοινωνικών προβληματισμών.

Αποχαιρετούμε έναν άνθρωπο που η υπηρεσιακή του πορεία ταυτίστηκε με την ευθυκρισία και εντιμότητα και η εν γένει ζωή του ήταν συνώνυμη της πραότητας, της καλοσύνης, της υπομονής, της αγάπης, της σεμνότητας, της ανιδιοτέλειας, του καθήκοντος, του ήθους και της ευπρέπειας. Γι' αυτό και δεν υπακούει σε κανόνες υπερβολής, που συνήθως παρατηρούνται σε ανάλογες περιπτώσεις, ούτε είναι σχήμα λόγου της στιγμής αν πω ότι από σήμερα όλοι εμείς που γνωρίζαμε τον Οδυσσέα αισθανόμαστε σ' αλήθεια πιο φτωχοί. Δυστυχώς, όμως "άλλαι βουλαί ανθρώπων, άλλα Θεός κελεύει".

Απευθυνόμενος στους δικούς του ανθρώπους, την ηρωίδα σύζυγό του Γιώτα, τη σεβαστή γερόντισσα μητέρα του, τα αγαπημένα του παιδιά και τ' αδέρφια του θα ήθελα να τους πω μόνο τούτο: να βιώσουν το τρομερό μυ-

στήριο του θανάτου με την ίδια αξιοπρέπεια, υπομονή και δύναμη που και ο Οδυσσέας αντιμετώπισε την ασθένειά του έως την τελευταία στιγμή της ζωής του. Μία στάση που έδειχνε γενναιότητα ψυχής, υψηλό βαθμό εσωτερικής ισορροπίας και απαντημένα υπαρξιακά ερωτηματικά. Άλλωστε, αυτός ο πόνος αξίζει σε γενναίους και πιστούς ανθρώπους.

Φίλε Οδυσσέα, τούτη τη στιγμή του στερνού αποχαιρετισμού θέλω πρώτα-πρώτα να σου πω ένα μεγάλο προσωπικό ευχαριστώ για την τόσο γόνιμη και δημιουργική μας συνεργασία στα Δολιανά, για τις συμβουλές σου, τις υποδείξεις και τις παρατηρήσεις σου, τις τόσο χρήσιμες σε μένα, όσο και γιατί ποτέ δεν έπαψες να με τιμάς με τη φιλία σου, όπως άλλωστε και όλους τους φίλους που σήμερα βρίσκονται μαζί σου.

Ο δρόμος προς την αιωνιότητα σου εύχομαι να είναι καλοτάξιδος.

Τη μνήμη σου Οδυσσέα και θα τη σεβαστούμε και θα την τιμήσουμε.

Αντίο ακριβέ μας φίλε".

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΑΝΩ από δέκα φωτιές σβησμένες συναντήσαμε στην πορεία μας από Μοναστήρι προς “Μύγα” κατά την Ορειβατική συνάντηση 11 Μαρτίου.

Φωτιές που είχαν ανάψει λαθρομετανάστες για να περάσουν τη νύχτα τους καθώς “ραδίζουν” από τη γέφυρα Αώου προς Βρυσοχώρι-Ζαγόρι-Θεσσαλία. Δε θα ερευνήσουμε εδώ πως καταφέρουν και περνούν τα μπλόκα των συνοριακών φρουρών, αυτό ας το δει η Δ/νσή τους και ας ευεργήσει ανάλογα.

Εκείνο που θέλουμε να επισημάνουμε εμείς, είναι ο κίνδυνος από τις πυρκαγιές κατά το ερχόμενο καλοκαίρι, αν δεν ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα. Στις πλαγιές της Γκαμήλας το κρύο είναι τσουχτερό ακόμα και τους ζεστούς μήνες του καλοκαιρού, γι’ αυτόν το λόγο οι διερχόμενοι Αλβανοί ανάβουν φωτιές, όπου βρεθούν να περάσουν τη νύχτα τους.

Φεύγοντας το πρωί, αφήνουν σβησμένες ή μισοσβησμένες τις φωτιές που με το παραμικρό αεράκι φουντώνουν καίγοντας τα κατάξερα φύλλα των δέντρων και μεταδίδοντας τη φωτιά στα δάση.

Κάπως έτσι έγινε το κακό το καλοκαίρι του 2000 και κατακάηκαν τα πανέμορφα δάση μας.

Ας φροντίσουμε φέτος να μην πάθουμε τα ίδια και καούν και τα εναπομείναντα.

“Το προλαμβάνειν κάλλιον του θεραπεύειν”.

• ΜΙΛΑΜΕ για περιβάλλον, χωματερές κ.α. Μήπως ήρθε η ώρα να δούμε τι γίνεται πιο κοντά μας, δίπλα στα σπίτια μας;

Που πηγαίνουν τα οικιακά λύματα από μαγαζιά και σπίτια πέριξ της Αγοράς; πότε θα υποχρεωθούν να φτιάξουν στεγανούς βόθρους κάποιοι προνομιούχοι συμπολίτες μας για να μην καταλήγουν τα λύματά τους στον κάμπο;

Αλλά και στα χωριά παρά τον Αώο έγινε κανένας έλεγχος να δούμε που πηγαίνουν τα λύματά τους;

• ΤΟ ΠΕΤΡΙΝΟ γεφύρι του Αώου στην Κόνιτσα είναι το αθάνατο έργο των μαστόρων μας, το σημαντικότερο μνημείο της πόλης που θαυμάζουν όσοι μας επισκέπονται.

Καλός είναι ο φωτισμός τη νύχτα, που του προσδίδει φαντασμαγορική μεγαλοπρέπεια, πολύ καλή και η απαλλαγή του από τη σιδερένια κατασκευή που τόσα χρόνια το υποβάθμιζε, χρειάζονται όμως και κάποιες άλλες λεπτομέρειες να να το αναδείξουμε πιο πολύ:

Διαμόρφωση του γύρω χώρου με σκαλιά για πιο ομαλή πρόσβαση από την πλευρά της πόλης, απαλλαγή από τις κάθε είδους βρωμιές, σκουπίδια κλπ. Και πριν απ’ όλα συντήρηση ώστε τα νερά να μη διαβρώνουν το θόλο του από πάνω, αλλά και από κάτω που χρειάζεται επίχρισμα ώστε να καλυφτούν τα σίδηρα. Γι’ αυτά δεν απαιτούνται πολλά χρήματα. Φροντίδα χρειάζεται.

Ο Δήμος μπορεί, γιατί τώρα έχει στο Δ.Σ. μηχανικούς και στις υπηρεσίες του.

• ΚΙ ΑΛΛΗ ιταλικά (γαλλική) έπεσε στο 41ο κλμ. της Εθν. οδού Ιωαννίνων-Κόνιτσας (κάτω από το Μαυροβούνι) κι ευτυχώς ο οδηγός της γλίτωσε, παρά το στραπατσάρισμα του κοβουκλίου.

Σ’ αυτό το σημείο έχουν γλιστρίσει πολλά αυτοκίνητα, όπως δείχνουν και

τα σκορπισμένα πλαστικά, γυαλιά κ.λ. καθώς και μια δεκάδα εικονίσματα που τοποθέτησαν μερικοί από τους επιζήσαντες.

Υπάρχουν στις δυο κατευθύνσεις προειδοποιητικές πινακίδες για την επικινδυνότητα του δρόμου, αλλά φαίνεται ότι οι οδηγοί δεν δίνουν και μεγάλη σημασία. Ίσως θα πρέπει να τοποθετηθούν και πινακίδες στ' αγγλικά.

Ανεξάρτητα όμως από τις πινακίδες, καλό θα είναι οι αρμόδιες για τους δρόμους υπηρεσίες να φροντίσουν για κάποια ανακατασκευή του δρόμου σ' αυτό το σημείο για να μη γίνεται καρμανιόλα για τους διερχομένους...

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο Μάρτης με το φετινό του ερχομό διέψευσε τις παλιές παροιμίες "Μάρτης γδάρτης..." .

Αντίθετα, επαλήθευσε την άλλη που λέει: "από Μάρτη καλοκαίρι..." . Ακόμα και οι γεροντότεροι δεν θυμούνται τέτοιο Μάρτη χωρίς χιόνια, βροχές, παγωνιές. Μεγάλες θερμοκρασίες και πρόωρη αναζωογόνηση της φύσης.

- Στις 10/3 πραγματοποιήθηκε στο Πνευμ. Κέντρο του Δήμου Κόνιτσας ημερίδα για το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ - Εκπαίδευση και Πολιτισμός, από το 3ο Δημ. Σχολείο Κόνιτσας. Στην ημερίδα έλαβαν μέρος πολλοί εκπαιδευτικοί που αναφέρθηκαν στη φιλοσοφία και τους στόχους του προγράμματος.

- Στις 17/3 έγινε στον Αώο (θέση Γέφυρα) ο 1ος Πανελλήνιος διασυλλογικός αγώνας ΚΑΓΙΑΚ-ΣΛΑΛΟΝ- ΤΥΜΦΗ 2001".

- Στις 18/3 έγινε η απογραφή πληθυσμού σ' όλη τη χώρα. Αρκετός κόσμος

ήρθε από τις πόλεις για απογραφή στην Κόνιτσα και τα χωριά της.

- Όπως κάθε χρόνο, έτσι κι εφέτος με λαμπρότητα γιορτάστηκε στην Κόνιτσα η Εθνικής μας Επέτειος της παλιγγενεσίας. Μετά τη Δοξολογία στην κεντρική εκκλησία του Αγ. Κοσμά, τελέστηκε μνημόσυνο στο Μνημείο έξω από το Δημαρχείο με κατάθεση στεφάνων από τις Αρχές, κόμματα και συλλόγους και ακολούθησε παρέλαση μαθητών.

Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε στην αίθουσα του Δημαρχείου η καθηγήτρια μαθηματικών κ. Ειρήνη Τρουμπούνη και κατόπιν στη Στρ. Λέσχη ακολούθησε δεξίωση.

Το απόγευμα από μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου έγινε εκδήλωση με τη χορωδία του Γυμνασίου, χορευτικό από μαθητές που χόρεψε παραδοσιακά τραγούδια και παίχτηκε το θεατρικό έργο "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ" αναφερόμενο στη ζωή, το έργο και το θλιβερό τέλος του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας. Γενικά η εκδήλωση είχε μεγάλη επιτυχία και αυτό φάνηκε και από τα θερμά χειροκροτήματα του πυκνού ακροατηρίου που παρακολούθησε την παράσταση. Τόσο η Δ/τρια κ. Επίχαρις Μιχαηλίδου, όσο και οι άλλοι καθηγητές που βοήθησαν τους μαθητές καθώς και οι μαθητές που παρουσίασαν το πρόγραμμα, είναι άξιοι συγχαρητηρίων.

- Συζήτηση - ενημέρωση έγινε στο Δήμο Κόνιτσας για τη δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α. στην περιοχή της Κόνιτσας. Η ενημέρωση θα συνεχιστεί πριν το Δημ. Συμβούλιο να αποφασίσει τελεσίδικα.

- Χωρίς βροχές και χιόνια έφυγε και ο φετινός Μάρτης. Όμως ο Απρίλης μας ήρθε άγριος, με βροχές, κρύο και χιόνια

στα βουνά.

- Φωτιά από άγνωστη αιτία κατέκαυσε το σπίτι και τον παρακείμενο σταύλο του Αντώνη Αδάμου στην Πλαγιά Κόνιτσας. Κάπκαν και εννενήντα πρόβατα. Ευτυχώς δεν υπήρξε ανθρώπινο θύμα.

- Στις 9/4 σεισμική δόνηση 5.7 ρίχτερ με επίκεντρο την περιοχή Πρεμετής-Αργυροκάστρου και σε βάθος 20 χλμ. έγινε αισθητή στην Κόνιτσα, Γιάννινα, Κοζάνη και μέχρι την Πάτρα. Ευτυχώς δεν έγιναν ζημιές, αλλά στους κατοίκους της περιοχής ξύπνησαν δυσάρεστες αναμνήσεις από το ταρακούνημα του 1996.

- Παρ' όλες τις δυσοίωνες προβλέψεις της Ε.Μ.Υ. πολύς κόσμος κινήθηκε στην ύπαιθρο και ειδικά στην περιοχή μας. Στο κέντρο της Κόνιτσας τις παραμονές του Πάσχα μεγάλη ήταν η κίνηση από πεζούς και οχήματα. Η Ανάσταση έγινε με δυνατή βροχή και αστραπόβροντα. Ανήμερα του Πάσχα συνεχιζόμενη βροχή και το χιόνι που έπεφτε ως χαμηλά, δεν επέτρεψαν το ψήσιμο του "οβελία" και γιορτάσαμε ένα "Χριστουγεννιάτικο" Πάσχα, αφού ο καιρός θύμιζε Δεκέμβρη. Στα γύρω βουνά που είχαν μείνει μπαλώματα χιονιού από την αρχή του μήνα, με το νέο ξαφνικό χιόνι άσπρισαν κορφές και πλαγιές.

- Τον ετήσιο χορό του πραγματοποίησε στο κέντρο "Πλατανάκια" στην Κόνιτσα ο Πολιτιστ. Σύλλογος Πηγής την ημέρα του Πάσχα.

- Το Σάββατο 21/4 επισκέφτηκε την Κόνιτσα ο Υφυπουργός Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε κ. Αλευράς και στο Δημαρχείο έγινε ανταλλαγή απόψεων σε θέματα που έχουν σχέση με τους σεισμούς και την αποκατάσταση των σεισμοπλήκτων.

- Στις 22-23/4 αρκετές βροχές έπεσαν στην περιοχή μας και χιόνια στα βουνά

και πιο χαμηλά.

- Τελικά, με ζεστές τις τελευταίες μέρες μας αποχαιράησε ο Απρίλης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο Θωμάς Μανώλης και η Αλέκα Ντίνη στην Αθήνα απόχτησαν κοριτσάκι στις 4/12/2000.

- Στις 3/3/2001 ο Παύλος και η Βασιλική Οικονόμου απόχτησαν στα Γιάννινα αγοράκι.

- Στη Λάρισα ο Θεόδωρος Λιαράτσικας και η Σοφία Κολόκα απόχτησαν το τρίτο τους παιδί (κοριτσάκι) στις 15/3.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 11/2 ο Δημήτρης και η Μαριάνα Γκοντούλη βάφτισαν την κορούλα τους. Όνομα: Μαργαρίτα.

- Στις 16/4 ο Παναγιώτης και η Χριστίνα Ντίνου βάφτισαν την κόρη τους στην Κόνιτσα. Όνομα: Ευαγγελία.

ΓΑΜΟΙ

- Στις 28/4 έγιναν στην Αθήνα οι γάμοι του Θεοδώρου Κρυστάλλη και της Χριστίνας Κουσιουρή.

- Στις 28/4 έγιναν στην Αθήνα οι γάμοι του Βασίλη Καραβελίδη και της Ελένη Δεμετζί.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Στις 23/2 πέθανε στην Τράπεζα Κόνιτσας ο Ιωάννης Γεωργιάδης ετών 94.

- Την 1/3 στην Αγ. Βαρβάρα η Βασιλική Ραπακούσιου ετών 69.

- Στις 4/3 η Μαγδαληνή Αθανασίου ετών 83 στην Κόνιτσα.

- Στις 7/3 ο Απόστολος Γκούντας ετών

4 στην Κλειδωνιά.

- Στην Αγ. Παρασκευή η Λευκοθέα Βαί-
α ετών 83 στις 12/3.

- Στην Κόνιτσα ο Πρόδρομος Κυρτσό-
λου ετών 84 στις 13/3.

- Στην Κατερίνη ο Γεώργιος Νίνης από
η Μολυβδοσκεπάσι ετών 71 στις 13/3.

- Στις 14/3 ο Λεωνίδας Ραπακούσιος
πό τον Νικάνορα ετών 84.

- Στις 19/3 πέθανε στα Γιάννινα και κη-
εύτηκε στο χωριό της Παλιοσέλι, η Αλε-
άνδρα Μιχώτα ετών 70.

- Στις 21/3 η Μαρία Παπαχρήστου ετών
4 στον Πύργο Κόνιτσας.

- Στις 25/3 πέθανε στα Γιάννινα και
εύτηκε στο χωριό του Πηγής, ο Θεόδω-
ος Ζώτος ετών 92.

- Στην Αθήνα η Αφροδίτη Παπαμιχαήλ
πό τον Αμάραντο ετών 94, στις 26/3.

- Στην Πουρνιά ο Χρήστος Γιαννακός
ετών 65 στις 27/3.

- Στην Αγ. Παρασκευή η Στεργιανή Ζι-
ούλη ετών 84 στις 31/3.

- Στο Παλιοσέλι η Μαρίκα Κουρτίνου
ετών 76 στις 3/4.

- Στην Κόνιτσα η Γαλάτεια Ζδράβου ε-
ών 99 στις 6/4.

- Στο Ελεύθερο η Ιουλία Δάλλα ετών
36, στις 10/4.

- Στην Αθήνα ο Νικόλαος Καφημάλης
από τον Πύργο Κόνιτσας ετών 85 στις
21/4.

- Στο Ελεύθερο ο Χρήστος Μπάρμπας
ετών 77 στις 24/4.

- Στις 24/4 πέθανε στη Λαγκάδα η Αγό-
ρω Β. Μπληθικιώτη ετών 92.

- Στη μνήμη των γονέων του Θεοδώ-
ρου και Όλγας απ' την Πηγή Κόνιτσας, ο
Δημήτριος Ζώτος προσφέρει στο περιοδι-
κό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 10.000 δρχ.

- Η οικογένεια Σπύρου Ζδράβου προ-
σφέρει στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το πο-
σό των 10.000 δρχ. στη μνήμη της μητέ-
ρας του Γαλάτειας που πέθανε στην Κόνι-
τσα στις 6 Απριλίου.

- Ο Γεώργιος Τσίτσος από το Πληκάτι
Κόνιτσας που μένει στην Πάτρα, στη μνή-
μη του παππού του Μιχαήλ, της γιαγιάς
του Δέσποινας και των θείων του Βασιλι-
κής, Ανέστη, Αναστασίας Βασάκου και
Σπυριδούλας Τσομπόλη, προσφέρει
25.000 δρχ. στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ".

- Η Ανθούλα Στέρτσου, στη μνήμη του
πατέρα της Αλέξανδρου Γιαννούλη, του ο-
ποίου πραγματοποίησε την εκταφή των ο-
στών του στις 29/4/2001, προσφέρει στο
περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των
6.000 δρχ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
 ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΙΔΡΥΜΑ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
 Κόνιτσα - 44100
 Τηλ. (0655) 22191
 Fax. (0655) 24000

Κόνιτσα 23-4-2001

Προς
 Περιοδικό Κόνιτσα

Σας διαβιβάζουμε τον Προϋπολογισμό του Ιδρύματος Κλέαρχου Παπαδιαμάντη έτους 2000, τον Απολογισμό του Ιδρύματος Κλέαρχου Παπαδιαμάντη του έτους 2000, τον Ισολογισμό του Ιδρύματος 31ης Δεκεμβρίου 2000 και παρακαλούμε να το δημοσιεύσετε το συντομότερο δυνατόν.

Ο Πρόεδρος α/α
 Ο Δήμαρχος Πρόδρομος Χατζνεφραιμίδης

**ΤΑΜΕΙΑΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ
 ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ 2000**

ΚΕΦ. ΑΡΘΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ	ΠΟΣΟ ΣΥΝΟΛΟ
<u>Α. ΕΣΟΔΑ:</u>		Δρχ.
1.	Υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης 1999	41.218.037
2.	Μισθώματα από ακίνητα	
α.	Βεραντζέρου 30, Αθήνα	6.824.016
β.	Χορμοβίτου 24, Αθήνα	524.320
3.	Τόκοι από καταθέσεις στην Ε.Τ.Ε. Τοκομερίδια	2.174.841
4.	Κρατήσεις καρτοσήμου - Τέλη Υδρεύσεως-Αποχετεύσεως	540.890
5.	Μισθώματα προηγούμενης χρήσης 1999	892.296
		<u>10.956.363</u>
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	52.172.400
<u>Α. ΕΞΟΔΑ:</u>		
1.	Αμοιβές Τρίτων	55.000
2.	Δωρεές-Επιχορηγήσεις	26.496.938
3.	Διάφορες Δαπάνες	191.941
4.	Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη	4.487.958
5.	Έκτακτα Έξοδα	<u>1.757.563</u>
		32.989.398
	Μείωνον επιπαγή Ε.Τ.Ε. 1001618-2/28-12-2000 (869.492) (που δεν εισπράχθηκε από τον προμηθευτή)	-869.492
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	32.119.906
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΕΣΟΔΑ: 52.172.400,		
ΕΞΟΔΑ: 32.119.906, ΥΠΟΛΟΙΠΟ: 20.052.494		

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2000

ΚΕΦ. ΑΡΘΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ	ΠΟΣΟ ΣΥΝΟΛΟ
<u>A. ΕΣΟΔΑ:</u>		
		Δρχ.
1.	Υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης 1999	42.000.000
2.	Μισθώματα	6.335.000
	α. Βεραντζέρου 30, Αθήνα	
	β. Χορμοβίτου 24, Αθήνα	
3.	Τόκοι καταθ. ταμιευτ. Ε.Τ.Ε. Τοκομερίδια	1.500.000
4.	Τέλη χαρτοσήμου	<u>418.000</u>
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	<u>8.253.000</u> 50.253.000

A. ΕΞΟΔΑ:

1.	Αμοιβές τρίτων	300.000
2.	Δωρεές-Επιχορηγήσεις	6.000.000
	α. προμήθεια εποπτικών μέσων διδασκαλίας	5.000.000
	β. Υποτροφία ειδικών ταλένων	1.000.000
3.	Δαπάνες κοινωφελών έργων	20.000.000
	α. Επισκευή δρόμων-καλντεριμίων	20.000.000
4.	Διάφορες Δαπάνες	1.000.000
	α. Κάλυψη λειτουργικών αναγκών (πετρ.)	1.000.000
5.	Τέλη χαρτοσήμου	<u>418.000</u>
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	<u>27.718.000</u>

1. Αποθεματικό 22.535.000
 Από το άνω αποθεματικό θα διατεθούν ποσά για την
 πληρωμή του φόρου εισοδήματος & τα τέλη χαρτοσήμου. 50.253.000

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ
ΕΣΟΔΑ: 50.253.000
ΕΞΟΔΑ: 27.718.000
ΥΠΟΛΟΙΠΟ: 22.535.000

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
Κόνιτσα-44100**

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2000

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

1. ΠΑΓΙΑ	144.449.480	1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	163.514.522
Ακίνητα			
2. ΧΡΕΩΣΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	1.265.847	2. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ ΤΕΛΗ	1.383.807
Ελληνικό Δημόσιο -Προκ.-και Παρακράτηση Φόρου			
Προκαταβολή Φόρου Εισοδήματος Οικ.Ετος 2001	544.407	Φόρος οικ.2001	747.737
Λοιποί Χρεώστες(Απαίτηση Ενοικίων Χρήσεως 2000)	721.440	Συμπληρ.Φόρος 3%	242.093
3. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	20.052.484		
α.Καταθέσεις όψεως Λογός Ε.Τ.Ε.	9.935.269	Προκατ. Φόρου οικ.2000	440.942
β.Προθεσμικός Λογός Καταθ. Ε.Τ.Ε	2.154.045		548.888
γ.Προθεσμικός Λογός Καταθ. Ε.Τ.Ε	7.963.180	Τέλη χαρτοσήμου -ΟΓΑ	290.512
		Προκ.Φόρ.Εισ.Οικ 2002	544.407
			1.383.807

3. Πιστωτές Διάφοροι 869.492
Επιταγές Πληρωτέες

165.767.821

165.767.821

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ
Η ΑΡΜΟΔΙΑ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Πηνελόπη Γιαννούση

Αναλυτική Κατάσταση Εξόδων - Εσόδων 2000

1. Αμοιβές Τρίτων: 55.000

- Αμοιβή Δικηγόρου για την παράσταση σε συμβολαιογράφο για άρση κατασχέσεων επί ακινήτων Σοφίας Ρέββα: 15.000
- Αμοιβή Δικηγόρου για την σύνταξη συμφωνητικών παράτασης μίσθωσης Δ. Ρόδη και Χρ. Κώστα: 40.000

2. Δωρεές- Επιχορηγήσεις: 26.496.936

- Δωρεά στο Γυμνάσιο Κόνιτσας για την αγορά Η/Υ. 1.942.000
- Δωρεά στο Δήμο Κόνιτσας, για την εκτέλεση του έργου "Διαμόρφωση οδών Ρούση Δ.Δ. Κόνιτσας": 20.000.000
- Δωρεά στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Κόνιτσας για την αγορά υλικών: 716.786.
- Δωρεά στο Μπάριμα Φίλιππο για αγορά κιθάρας: 700.000
- Δωρεά στο 1ο Δημοτικό Σχολείο, για την αγορά ειδών καθαριότητας: 29.618.
- Δωρεά στο Πνευματικό Κέντρο για την πληρωμή διδάκτρων κιθάρας για τη Νίτσα Αντωνία σχολ. περιόδου 99-00-01: 300.000.
- Δωρεά στο 3ο Νηπιαγωγείο Κόνιτσας για την αγορά video daewood 70.000.
- Δωρεά στον Α΄ Κρατικό Παιδικό Σταθμό Κόνιτσας για την αγορά Η/Υ: 351.640.
- Δωρεά στο 2ο Διθέσιο Νηπιαγωγείο Κόνιτσας για την αγορά ηλεκτρικής σκούπας: 150.000.
- Δωρεά στον Β΄ Κρατικό Παιδικό Σταθμό Κόνιτσας για την αγορά γραφικής ύλης: 369.576.
- Δωρεά στον 3ο Νηπιαγωγείο Κόνιτσας για την αγορά προβολέα slides perfecta classic AF, magazin universal 2.50 οθόνης προβολής τοίχου: 218.300.
- Δωρεά στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Κόνιτσας για την αγορά γραφικής ύλης: 208.524.
- Δωρεά στο Α΄ Νηπιαγωγείο Κόνιτσας για την αγορά πετρελαίου: 200.000.
- Δωρεά στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Κόνιτσας για την αγορά πετρελαίου: 261.858.
- Δωρεά στον Α΄ Κρατικό Παιδικό Σταθμό Κόνιτσας για την αγορά γραφικής ύλης: 66.633.
- Δωρεά στον Α΄ Κρατικό Παιδικό Σταθμό Κόνιτσας για την αγορά γραφικής ύλης: 12.001.
- Δωρεά στο Πνευματικό Κέντρο για την αγορά μουσικών οργάνων: 900.000

3. Διάφορες Δαπάνες: 191.941

- Διάφορα Έξοδα: 20.950
- Έξοδα Δημοσίευσης Απολογισμών έτους 1998 και έτους 1999: 49.276
- Έξοδα τραπεζής κατά την κατάθεση επαγής 515
- Δαπάνες ιδιοκτητών ακινήτου Βεραντζέρου 30: 121.200

4. Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη: 4.487.958

- Καταβολή φόρους Εισοδήματος, χαρτοσήμου οικ. έτους 1995 έως οικ. έτος 2000 στη Δ.Ο.Υ. Κόνιτσας: 4.487.958.

5. Έκτακτα Έξοδα: 1.757.563

- Προσαύξηση λόγω εκπρόθεσμης καταβολής φόρου Εισοδήματος και του χαρτοσήμου οικ. έτους 1995 έως οικ. έτος 2000 στη Δ.Ο.Υ. Κόνιτσας: 1.737.083.
- Εκπρόθεσμη καταβολή της Δήλωσης φόρου Ακινήτου Περιουσίας: 20.480

Ο Πρόεδρος α/α
Ο Δήμαρχος Πρόδρομος Χατζνεφραιμίδης

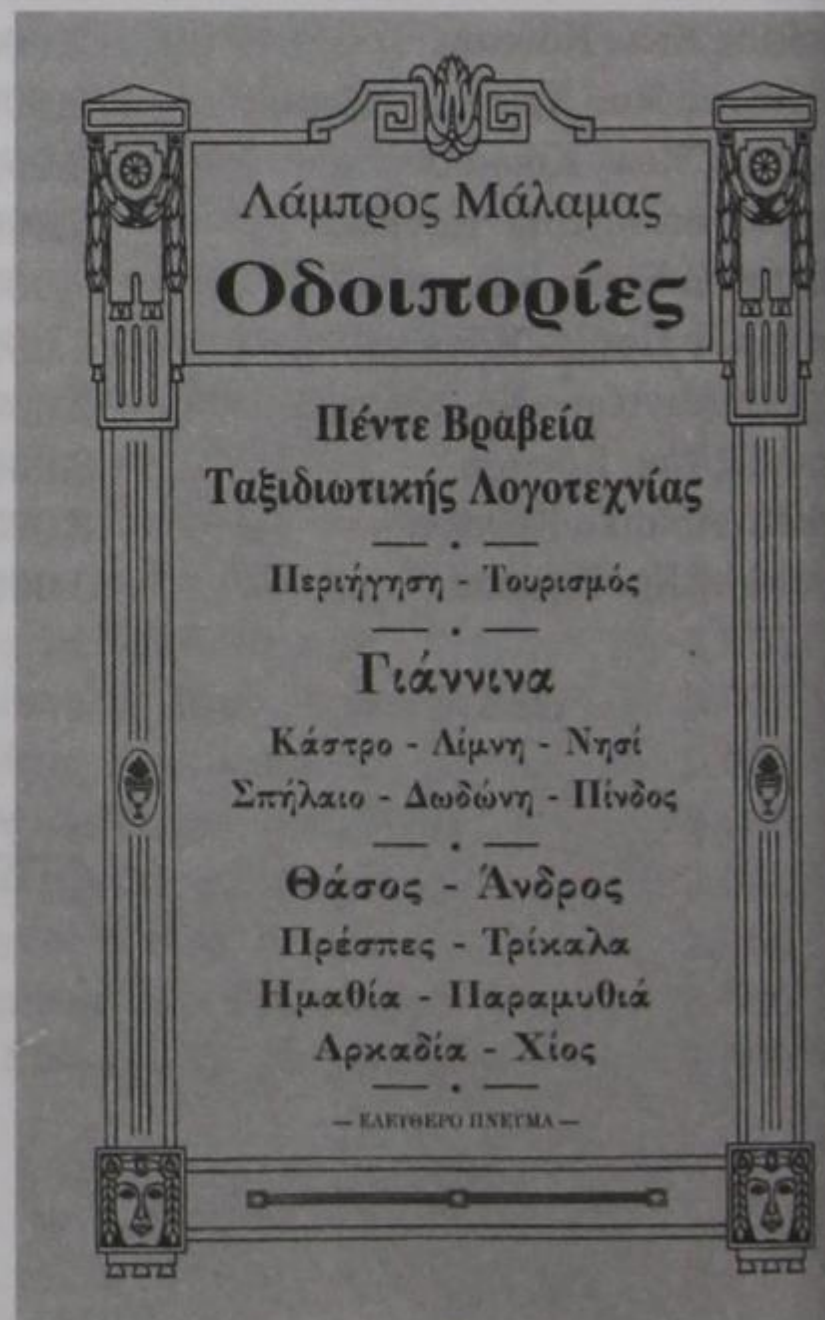
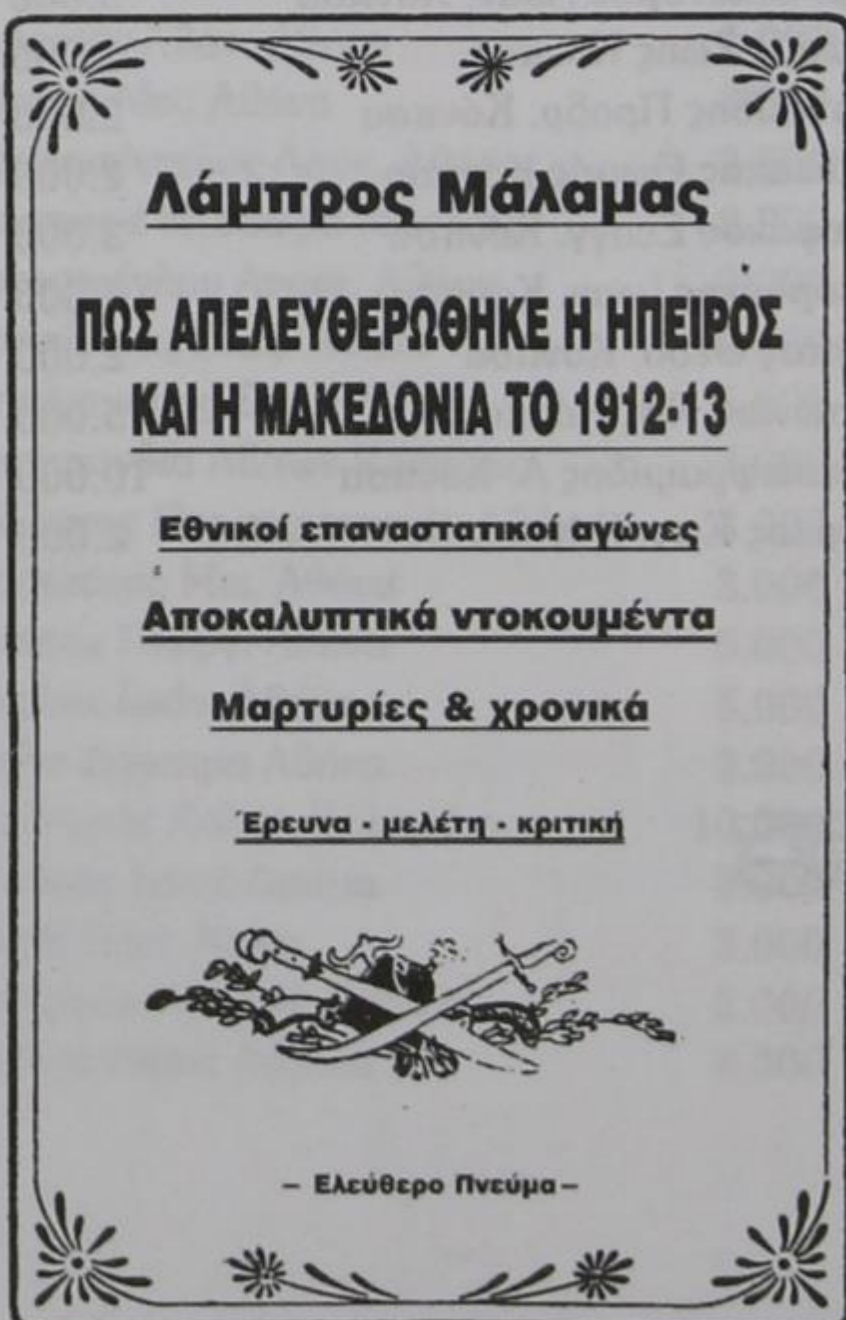
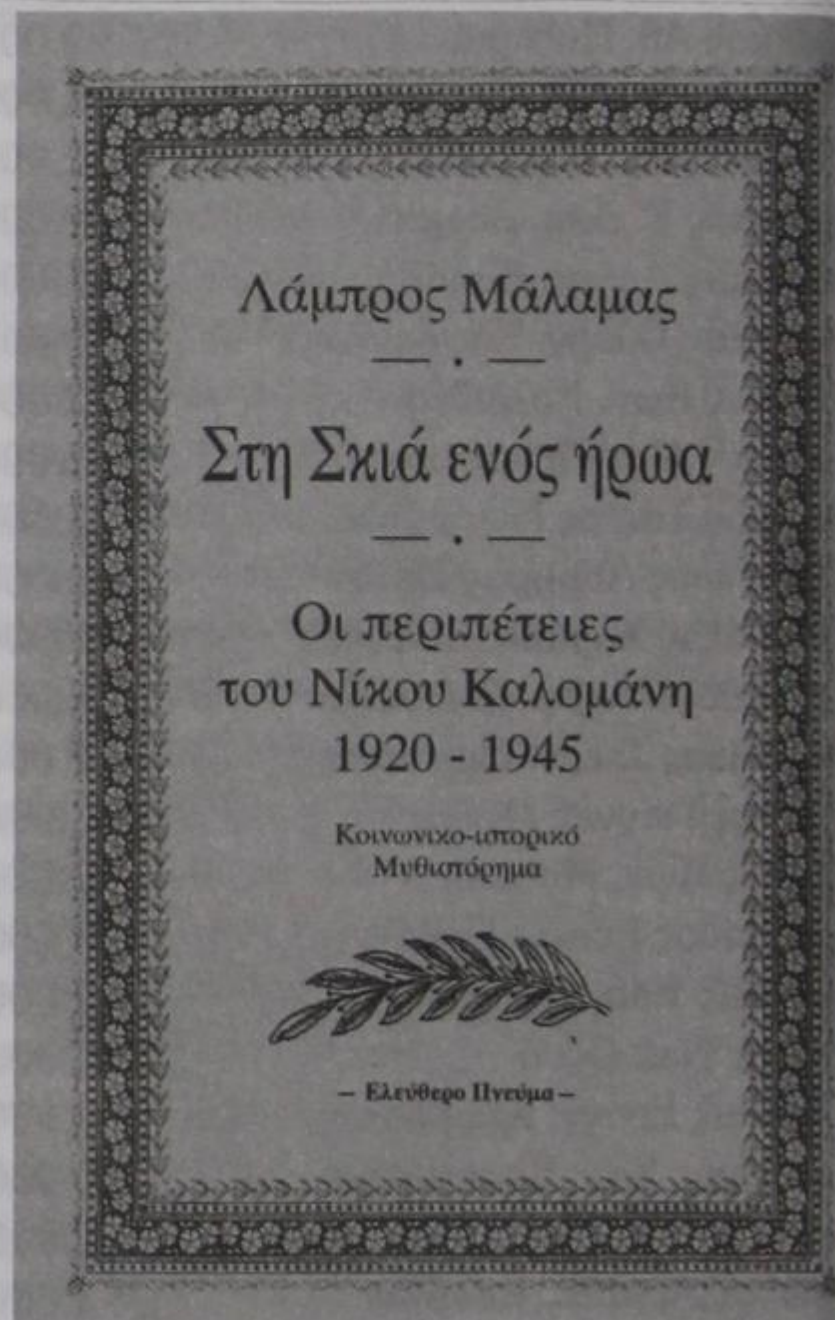
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

	Δρχ.		
		Εξάρχου Γιάννης Φιλιάτες	2.000
Μήτσιος Ανδρέας Γερμανία	6.000	Παγιάτη Ιφιγ. Αγρίνιο	2.000
Πορφυριάδη Αφροδ. Γαλλία	7.000	Σοϊλού Σελήμ Κομοτηνή	2.000
Μπακόλας Σωτ. U.S.A.	6.000	Τζαμπούρα Δεσπ. Λάρισα	3.000
Κολλονά Ιωάννα Ουγγαρία	6.000	Ράππος Νικ. Καματερό	3.000
Μπίζου Φρ. Αθήνα	2.000	Μπιμπίκα Μαρία Χαλκίδα	2.000
Μπίζος Δημ. Αθήνα	2.000	Νέτιος Δημ. Δράμα	2.000
Τσίμα Έλλη	2.000	Ζώλας Ελευθ. Γιάννινα	5.000
Ζούκης Χρ. Αθήνα	2.000	Οικονόμου Γεωργ. Γιάννινα	5.000
Σακελλαρίου Ελένη Αθήνα	10.000	Σίμος Αλκιβ. Γιάννινα	2.000
Παπαδημούλης Ιωάν. Αθήνα	10.000	Ιατρού Κοσμάς Γιάννινα	2.000
Παπασπύρου Φωτ. Αθήνα	10.000	Κληματάς Παύλος Γιάννινα	3.000
Καραφλιάς Γεωργ. Αθήνα	10.000	Εξάρχου Ευανθία Γιάννινα	2.000
Σιούτη Ελευθερία Αθήνα	5.000	Εξάρχου Σταυρούλα Γιάννινα	2.000
Καρβούνης Θεόδ. Αθήνα	5.000	Τζάλλας Ευαγγ. Γιάννινα	2.000
Κουτρούλη Ουρανία Αθήνα	2.000	Μαρκόπουλος Σπυρ. Γιάννινα	3.000
Μακαρίου Αντιγόνη Αθήνα	2.000	Σκούφιας Δημοσθ. Γιάννινα	2.000
Κόφας Ελευθ. Αθήνα	2.000	Γκρέστας Γιάννης Γιάννινα	5.000
Σκούρτης Αναστ. Αθήνα	2.000	Ρόμπολος Γιάννης Γιάννινα	2.000
Ζούνης Αντ. Αθήνα	2.000	Τσιομίδης Αδαμ. Γιάννινα	2.000
Παπακώστα Ευδοξία Αθήνα	3.000	Τσιαλιαμάνης Βασ. Γιάννινα	5.000
Νούτσος Γεωργ. Αθήνα	5.000	Ζακόπουλος Α. Χρ. Γιάννινα	5.000
Λασπονίκου Λουκία Αθήνα	2.000	Μηλιώνη Κατερίνα Θεσ/νίκη	4.000
Φράγκος Χρ. Αθήνα	3.000	Τετράδη Μαργ. Θεσ/νίκη	2.000
Πατέρα Λίνα Αθήνα	3.000	Τσουμάνη Αμαλία Θεσ/νίκη	2.500
Κελεριάν Αθαν. Αθήνα	2.000	Νάτσης Παναγ. Θεσ/νίκη	2.000
Ξάνθος Μιχ. Αθήνα	5.000	Σπανός Αποστ. Θεσ/νίκη	2.000
Πρωτοσύγγελος Λουκ. Αθήνα	2.500	Παππά Μαγδαλήνη Θεσ/νίκη	2.500
Κουσιαφέ Θεοδώρα Μοσχάτο	2.500	Λάππας Γεωργ. Θεσ/νίκη	3.000
Κορτσινόγλου Αναστ. Αθήνα	2.000	Πανταζίδης Ευστ. Θεσ/νίκη	5.000
Παπαδήμας Αλεξ. Αθήνα	2.000	Αβραμίδης Μιχ. Θεσ/νίκη	4.000
Τσιαλιαμάνης Σπυρ. Αθήνα	5.000	Καραγιάννης Νικ. Δίστρατο	5.000
Ομοσπονδία Αδ/των Κόνιτσας	3.000	Κατσώτας Χρ. Λαγκάδα	2.500
Σύλλογος Πυρσογιαννιτών Αθήνα	3.000	Πολιτιστ. Σύλλογος Παλιοσελίου	2.000
Μαρτσέκης Μιχ. Αθήνα	3.000	Παπαγεωργίου Λάμπρος Καστανέα	4.000
Παππάς Γεώργ. Αθήνα	5.000	Ντάφλος Χρ. Αειτόπετρα	2.000
Δάφνης Ιωάν. Αθήνα	5.000	Κοτόπουλος Αθαν. Μελισσόπετρα	3.000
Ντάνη Δήμητρα Αθήνα	2.000	Τσιλίφης Κων. Τράπεζα	2.000
Χουλιάρης Σόλων Καλαμάτα	10.000	Τσινώλης Γεωργ. Καλόβρυση	2.000
Σγούρας Ιωαν. Δράμα	2.000	Πίσπας Αθ. Δημ. Δίστρατο	3.000
Πήχας Βασ. Κιάτο	3.000	Τσάγκας Κ. Δημ. Ζέρμα	2.000
Λυμπερόπουλος Ν. Εύβοια	2.000	Κουρτίνος Βασ. Παλιοσέλι	3.000
Λάππας Αθαν. Λάρισα	4.000	Ιερ. Σδούκος Χρ. Κεφαλοχώρι	2.000

Λιάτσος Ελευθ. Σταυράκι	2.500	Βανδέρας Δημ. Κόνιτσα	10.000
Αδάμος Δημ. Λαγκάδι	2.000	Ζώτος Παύλος Κόνιτσα	5.000
Σπανός Αθ. Πηγή	2.000	Βλάχος Γρηγ. Κόνιτσα	5.000
Δήμος Ηλίας Πηγή	4.000	Ντάφλης Χαραλ. Κόνιτσα	3.000
Σακκάς Αθ. Πυξαριά	3.000	Σπέλλας Χρ. Κόνιτσα	2.000
Ντασταμάνης Στ. Δίστρατο	2.000	Γορίτσα Χριστίνα Κόνιτσα	4.000
Σίββας Κων. Κλειδωνιά	2.000	Διαμάντη Ευανθία Κόνιτσα	2.000
Τσάγκας Χ. Δημ. Ζέρμα	2.000	Δωρεά Ν. Τζουμέρκα Κόνιτσα	5.000
Κολόκας Αποστ. Καλόβρυση	2.000	Ευαγγέλου Ουρανία Κόνιτσα	2.000
Βακόλας Γεωργ. Κλειδωνιά	3.000	Γέγιος Παναγ. Κόνιτσα	2.000
Λάππας Κων. Καλλιθέα	2.000	Παπαβασιλείου Νικ. Κόνιτσα	2.000
Γκάσιος Μιχ. Πυρσόγιαννη	2.000	Λάππα Γεωργία Κόνιτσα	4.000
Καρράς Τάσιος Ηλιόρραχη	2.500	Τσούκας Κων. Κόνιτσα	2.000
Πορφύρης Λάμπρος Εξοχή	2.000	Εξάρχου Σοφία Κόνιτσα	2.000
Πασχάλης Χαρίσης Καλλιθέα	2.000	Εξάρχου Αλεξ. Κόνιτσα	2.000
Γρέντζιος Γεωργ. Παλιοσέλι	2.000	Ζώης Δημ. Κόνιτσα	2.000
Κουρτίνος Στεργ. Παλιοσέλι	2.000	Καραβελίδης Ιορδ. Κόνιτσα	2.000
Τόσκας Γιάννης Πάδες	3.000	Γιαννάκης Χρ. Κόνιτσα	2.000
Κίτσιος Κων. Μπούση	5.000	Κατής Χρ. Κόνιτσα	2.000
Ιερ. Δόνος Ευαγγ. Πηγή	2.000	Τζιάλλας Φωτ. Κόνιτσα	2.500
Λωλίδης Βασ. Τράπεζα	2.000	Στεφάνου Λάζ. Κόνιτσα	2.000
Τσίμας Νικ. Οξυά	2.000	Ρόμπολος Κων. Κόνιτσα	2.000
Σδούκος Ευαγγ. Κεφαλοχώρι	2.000	Σινάνης Γιάννης Κόνιτσα	2.000
Σκούφιας Χαρ. Βουρμπιανη	10.000	Σπανός Πασχάλης Κόνιτσα	2.000
Δημητρούλης Δημ. Δροσοπηγή	2.000	Μαλάμης Ιωάννης Κόνιτσα	3.000
Μάνθος Αριστοτ. Κόνιτσα	2.000	Ιερ. Τζήμος Μηνάς Κόνιτσα	3.000
Τσιγκούλη Άννα Κόνιτσα	2.000	Ιερ. Οικονόμου Αθαν. Κόνιτσα	3.000
Στέφος Κων. Κόνιτσα	2.000	Θώμος Ζώης Κόνιτσα	2.000
Ντεντοπούλου Χρίστina Κόνιτσα	2.000	Καβελίδης Προδρ. Κόνιτσα	2.000
Πρίτσας Κων. Κόνιτσα	2.000	Μάλιακας Θωμάς Κόνιτσα	2.000
Μπριασούλης Δημ. Κόνιτσα	5.000	Στεφάνου Ευαγγ. Κόνιτσα	3.000
Πασχάλη Ελένη Κόνιτσα	2.000	Τσαρούχης Ιωαν. Κόνιτσα	5.000
Χουρσάν Πούλια Κόνιτσα	2.000	Κήπας Θεοδ. Κόνιτσα	2.000
Ιερ. Καλλιντέρης Χρ. Κόνιτσα	2.000	Αντωνίου Νικ. Κόνιτσα	5.000
Ρούσης Νικ. Κόνιτσα	2.000	Χατζνεφραιμίδης Α. Κόνιτσα	10.000
Ρούση Αριστέα Κόνιτσα	2.000	Κύρκος Κων. Κόνιτσα	2.000
Κισάτης Χρ. Κόνιτσα	2.000		

Ο Αγωνιστής Ηπειρώτης Συγγραφέας Λάμπρος Μάλαμας,
έδωσε πρόσφατα στο αναγνωστικό κοινό 5 πρωτότυπα έργα.
Οι εργασίες του γενικά ξεπέρασαν τις 200.

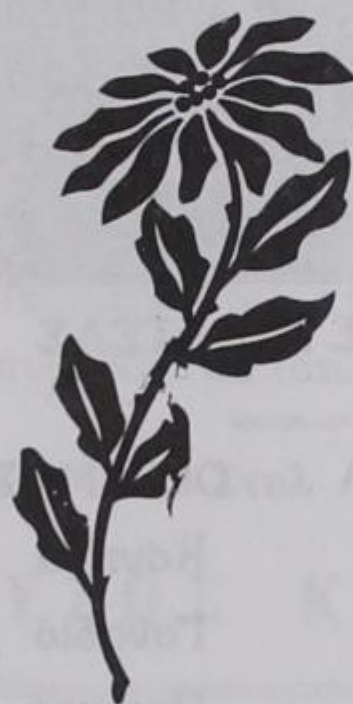
Λάμπρος Μάλαμας

**Έξι χρονικά
της Εθνικής Αντίστασης**

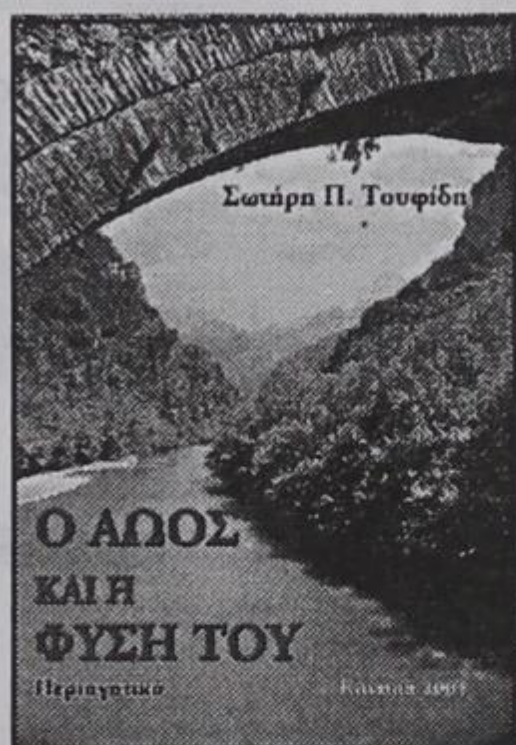
1. Το σαμποτάζ του Γοργοπόταμου 1942
2. Η ΕΠΟΝ στην Ήπειρο και η δράση της 1943-45
3. Η εξέγερση του Παλυτεχνείου 1973
4. Η ναζιστική σφαγή στο Δίστομο 1944
5. Μήτσος Κούκουρας - ένας γενναίος της αυτοθυσίας 1947
6. Γιάγκος Λώτος ο ανώνυμος αγωνιστής 1942

- Ελευθέριος Ηλιόπουλος -

Μόλις κυκλοφόρησε το μοναδικό βιβλίο για τον Αώο και την φύση του, με 65 έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες με περιγραφές και ιστορικά στοιχεία.

Δ ι ά θ ε σ η :

Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ», Μιχ. Αγγέλου 27
Ιωάννινα, Τηλ. (0651) 34283

Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ», Ασκληπιοῦ 3, Αθήνα

Δ/νση συγγραφέα: Κόνιτσα 441 00

Τηλ. (0655) 22464, 22212

Λπογραφή 2001

Ακόμη δεν έχουν εκδοθεί τα επίσημα αποτελέσματα από την απογραφή πληθυσμού, κατοικιών κλπ. του Μαρτίου του 2001. Αυτό αναμένεται να γίνει περί τα τέλη του χρόνου.

Όμως, για ενημέρωση των αναγνωστών μας δημοσιεύουμε με κάθε επιφύλαξη τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε, με την παρατήρηση ότι δεν συμπεριλαμβάνουμε απογραφέντες στρατιώτες σε φυλάκια κλπ:

α) ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	
Κόνιτσας	Κόνιτσα	2774
Γαναδιού	Γαναδιό	75
Πουρνιάς	Πουρνιά	72
Μόλιστας	Μόλιστα	67
Μοναστηρίου	Μοναστήρι	56
Νικάνορα	Νικάνορας	75
Αμαράντου	Αμάραντος	88
Αμαράντου	Λουτρά	11
Αγ. Βαρβάρας	Αγ. Βαρβάρα	87
Αγ. Βαρβάρας	Πυξαριά	20
Εξοχής	Εξοχή	41
Εξοχής	Τράπεζα	19
Καβασιλών	Καβάσιλα	56
Πηγής	Πηγή	206
Αγ. Παρασκευής	Αγ. Παρασκευή	430
Πύργου	Πύργος	151
Κλειδωνιάς	Κλειδωνιά	12
Κλειδωνιάς	Καλύβια	206
Καλλιθέας	Καλλιθέα	198
Ηλιόρραχης	Ηλιόρραχη	139
Ελευθέρου	Ελεύθερο	135
Πάδων	Πάδες	68
Παλαιοσελλίου	Παλαιοσέλλι	112

Αρμάτων	Άρματα	
Αηδονοχωρίου	Αηδονοχώρι	181
Μελισσόπετρας	Μελισσόπετρα	85
Μελισσόπετρας	Καλόβρυση	27
Αετόπετρας	Αετόπετρα	193
Μαζίου	Μάζι	329
Μολυβδοσκεπάστης	Μολυβ/στη	95

β) ΔΗΜΟΣ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ

Ασμοχωρίου	Ασμοχώρι	78
Βούρμπιανης	Βούρμπιανη	142
Γοργοποτάμου	Γοργοπόταμος	59
Πληκατίου	Πληκάτι	142
Χιονιάδων	Χιονιάδες	68
Δροσοπηγής	Δροσοπηγή	228
Κεφαλοχωρίου	Κεφαλοχώρι	312
Λαγκάδας	Λαγκάδα	216
Πλαγιάς	Πλαγιά	113
Καστανέας	Καστανέα	213
Οξυάς	Οξυά	59
Οξυάς	Θεοτόκος	35
Πυρσόγιαννης	Πυρσόγιαννη	378
	Κοιν. Αετομηλίτσας	300
	Κοιν. Φούρκας	208

ΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΣ ΤΟΥ "ΥΓΕΙΑ"

ΘΕΜΙΔΟΣ 4 - 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 61 22 823
ΛΟΙΑΣ 23 - 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ ΤΗΛ. "ΥΓΕΙΑ" 68 27 940
ΥΤ. - ΤΕΤ. - ΠΕΜΤ. 6-8 Μ.Μ. ΤΗΛ. ΑΝΑΓΚΗΣ 36 47 021
ΠΕΤΕΒΟΥ ΟΙΚΙΑ - FAX 61 22 908
ΤΗΛ. ΚΙΝ. 091 392 273

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ
Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ: ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39817
ΤΗΛ: ΣΠΙΤΙΟΥ 70153

Δέχεται καθημερινά με ραντεβού
Πρωί 9.30-12. - Απόγευμα 5.00 - 9.30 και
Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ.

ΝΤΑΣΤΑΜΑΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΚΗΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΕΡΙΑ - ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΕΣ ΛΑΜΠΑΔΕΣ
ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΤΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ

ΣΤΡΑΤΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ☎ Καταστ. 0655 24573
Κινητό: 0932 076202 - Οικίας 0651 70282

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

- Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23 2 88 Κόνιτσα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΛΙΝΤΕΡΗΣ
ΧΟΥΡΓΟΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΣ
Τ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ST. MARIEN HOSPITAL - BORKEN ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΕΡΕΘΙΩΝ 421 Α
ΠΡΑΣΚΕΥΗΣ ΠΡΩΪ
19 "ΥΓΕΙΑ" ΤΗΛ. 68 27 940
3 02 ΟΙΚΙΑ : ΤΗΛ. 66 45 647

ΚΟΝΙΤΣΑ
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΙΔΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΓΙΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΞΥΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚΡΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΤΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 51 38315

ΕΠΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ♦ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ♦ ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΑ

Λάμπας Μάκης
Λογιστής

Μένου 2 501 00 ΚΟΖΑΝΗ - Τηλ. (0461) 41414, Τηλ./FAX (0461) 22372

ΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

ROOMS FOR RENT

(500 μ. από την είσοδο στην πόλη)
Με θέρμανση, μπάνιο κλπ.

ΘΩΜΑΣ ΝΙΤΣΑΣ

Τηλ. 22065